

1988ko Maiatzak 8 — 1197. zenbakia — 160 pezeta(BEZ barne) / 9 libera

ARGIA

68 a,

mundua ikutu zuen
maiatza

"Kortatu" k hurrengo diska euskeraz

KORTATU
KOLPEZ
KOLPE

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

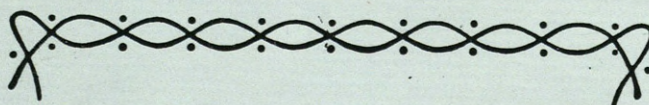
Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

LA CASA DEL CAFE

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

DONOSTIA

1.197. zenbakia

POLITIKA

- 13.— Juan Mari Olano: «Aurten gartzelan 10. urtea beteko duten presoak dauzkagu». **I. Zubiondo.**
 16.— Baskongadetako PSOEzialistak lerroxisismoaren ildo arriskutsutik. **I. Zubiondo.**
 17.— Autogestioa. **B. Bakaikoa.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Senegal, afrikar neo-demokrazien eredu. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

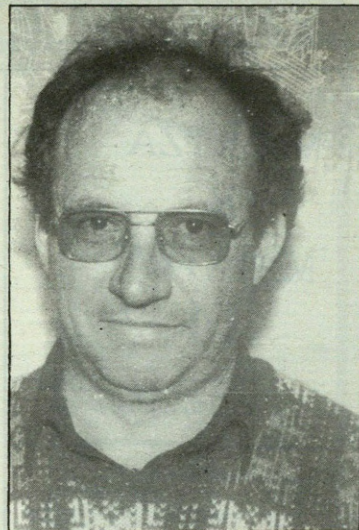
- 20.— Zer dago espazioan? **I. Irazabalbeitia eta M.J. Barandiaran.**
 22.— Klase partikularrak ezlegaltasunean emateko arriskua. **A. Gutierrez.**
 24.— 68a, mundua ikutu zuen maiatza. **J. Mollarri.**
 35.— Irakaskuntza publikoa greban: Jaurilaritza ez da ausartzen hezkuntzarako konpetentziak erabiltzen. **L. Mintegi.**
 38.— Manex Goihenetxe: «Ni ez naiz Iparraldekoa, Euskal Herrikoa baizik». **P. Zubiria.**
 42.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 43.— Kultur ataria.
 44.— «Bateginik»: jendea erruz bilduko da kanpainaren amaieran. **P. Untzueta.**
 46.— Goaz: «Gutxi idazten da nork antzesturik ez dagoelako». **M. Arrieta.**
 48.— «Kortatu kolpez kolpe» Lp berria grabaturik jada euskaraz. **J. Arano eta G. Ubeda.**
 50.— Estreinaldi bakarra ekarri dute aurtengo «Galarrotsak» to-paketek. **J. Landa.**

ETA BESTE

- 55.— Kirolak. **G. Arrese.**
 56.— Denborapasak.
 58.— Azkena: **J.R. Etxebarria.**

AMNISTIAREN aldeko batzordeek aurrera daramate kanpaina indartsu bat. Batzordeotako partaidea den **JOAN MARI OLANO** goierritarrekikoak politikako elkar hizketa jan du: **13. orrialde**tik aurrera euskal presoen egoera eta kezak. Agortzeko beldurrik ez duen gaia, **68.A, MUNDUA IKUTU ETA HUNKITU ZUEN MAIATZA**, garai hartako gertakariak eta gertakari hauen kontestuz halako azterketa probisional, lan sakonagoen zai, **24.etik 26.ra bitarte**. Erdiko elkar hizketan berriz, **MANEX GOIHENETXE**, irakasle eta historiagile ipartarra mintzo zaigu Iparralde nahiz E.H. osoko kultura eta politikaz. Kultur orrialdeetan (**48.-49.**), «**KORTATU**» taldearen eskusiba mundiala, «**KORTATU KOLPEZ KOLPE**» diska kaleratzear, badute zer esanik frango horratio! Ohizko sailetan paratu diren beste gai guztiak ere zuen arreta mereziko dutelakoan.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten du:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbar-din, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Isabel Etxebarria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Ellosegi, Xabier Erro, Karlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izaguirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Txeroki, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgo-beaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Joxemi Zumalabe.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MAIATZA 8 MAIATZA 14

maiatzaren 9an ilbehe-
ra

eguzkia: (maiatzaren 8an)
irten: 07.06
sartu: 21.18

mareak: (maiatzaren 8an)
gora: 10.12 eta 22.38
behera: 03.49 eta 16.10

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Izenburua: Lur
Egilea: Pablo Sastre
Marrazkigilea: Karlos Zaba-
la "Arrastalu"
Argitaratzailea: Elkar

Aldizkari honetako irakur-
leei ez dago Pablo Sastre aur-
keztu beharrik, bera bait da
aspaldi honetan nazioarteko
albiste berri ematen digu-
na.

Nazioartekorako joera hori
ez da ARGIAko zereginetara
mugatzen, erro sakonagoak
ditu. Izan ere, Madrilan jaioa
izaki Euskal Herriaren borro-
ka bere egin du, eta horrez
gainera munduan zehar aska-
tasunaren alde ari diren he-
rriekiko elkartasuna defendi-
tu ohi du; garbi ageri zen ho-
ri «Joxemi» bere azken nobe-
lan. Nobela hori helduentza-
koa zen berez, eta hau hau-
rrentzakoa, baina Pablok
guztietan erabiltzen du hala-
ko estilo natural eta freskoa.

Hor ari gara nazioartea go-
ra eta behera, eta oraindik ez
dizuegu kontatu liburuaren
nondik norakoa. Hara: Lur
neskatilari bere amonak eus-
kal ipuin guztiak kontatuak
dikio; pozak txoratzen ent-
zuten dio neskak, eta halako
batean amonari opari bat egi-

Lur

PABLO SASTRE

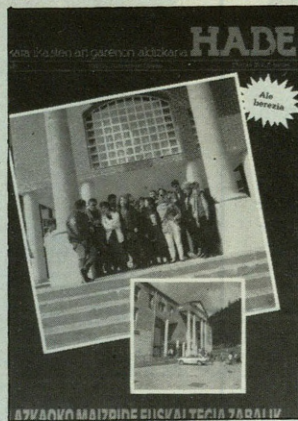
tea erabakitzen du: munduan
zehar abiatu eta bazter guz-
tietako ipuinak ekarriko diz-
kio zaku batean bildurik. Ho-
rretarako kanpora abiatuko
da, eta bidean hango eta he-
mengo lagun mordoa egingo
du, etxera itzuli arte.

Orain alertzen da zertara
zetorren gure lehengo espitx
hura, ezta? Hari nagusiaren
barruan herri desberdinetako
ipuinak tartekatzen dira, eta
P. Sastrek ere esaten du ze li-
burutatik hartu dituen. Non-
go ipuinak? Bada, amerikar-
rak, poloniarak, eskimalak,
txinarrak, espainiarrak, in-
diarrak, afrikarrak, gaskonia-
rrak, errusiarrak...

Aldizkariaren izena: HABE
Ezaugarriak: 123. zenb.,
210 pta., 48 orri

Guk ez dakigu zer gertatu
den. Inork ez digu argibide-
rik eman. Administrazioatik
besteentzako argitasuna es-
katu ohi da batzuetan eta be-
re gauzak ilunpean gorde sa-
rritan. «Habe» hamabosteka-
ria urte hasieratik alerik kale-
ratu gabe dago, eta harpide-
dunei behintzat zor zaie azal-
pen bat, ezta? Aitzaki kaxa-
karra atera berri den ale honi
urtarrilaren 15eko data jar-
tzea.

Honako hau gainera, ez da
inondik inora zenbaki nor-
mala. Alean ere gaztigatu di-
gute: ale berezia. Zer berezi-
tasun du? Bi gai besterik ez
ditu. Bat, nagusia, Lazkao
zabaldu berri duten barnete-
gia. Horren kariaz, Lazkaoko
alkatearen agurra, Txabarri-
ren eskerrona, Dionisio
Amundarain artzainarekiko
elkarrizketa, Dionisioren arti-

kulua, Goierriko Euskal Esko-
lako irakasle batzuekiko sola-
sa, Lazkaotik euskara ikasten
pasatu diren askoren lekuko-
tasuna, Euskalgegi berriaren
baliapide eta ezaugarrien be-
rri luzea euskaraz eta berri
laburrak espainieraz, frantse-
sez eta ingelesez; guzti hori
argazki mordoen lagun-
tzaz. Ez dugu esango Lazkao-
ko barnetegi hori garrantziz-
koa ez denik. Ezta euskalgin-
tzaren historian izan duen
eginkizuna aintzat hartzekoa
ez denik. Baina informazio
orokorrekoa zen aldizkaria
horretara ematea soilik... Ge-
hitxo, ezta?

Baina bi gai ditugula esan
dugu, eta Maizpide Euskalte-
gia bat da. Bigarrena HABE
erakundeak 86-87 ikasturteaz
egiten duen balantzea. Hau
ere, gure uste apalez, gehia-
go da bulletin berezi baterako
gai edo. Eta berez, hurrengo
«Zutabe» aldizkari berezitan
jorratuko omen dute luze eta
zabal; baina bitartean ale hau
nola bete asmatu ez, nonbait,
eta flash moduan ematen diz-
kigute balantze horretako da-
tu eta ondorio nagusiak. Guz-
tiak ere Vascongadetako ere-
mura mugatuak, HABEk ez
bait du hortik kanpo esku
edo ahalmenik. Puntu haue-
xek tratatu dituzte:

— HABE: Helduen alfabe-
tatze eta euskalduntzeari
erantzun aurtaria.

— Alfabetatzea, euskaldun-
tzearen aitzindari.

— Euskaltegiak, euskara-
ren labe berriak.

— Irakasle gazte eta be-
rrien taupada.

— Ikasle asko eta gazteak.

— Euskaldunberriak uhol-
deka.

Agi denez, ez zaie baikor-
tasunik falta ez; ezta bere bu-
ruarekiko uste makala ere.
Horrenbeste handinahirik ga-
be ere, hamabosteroko lan
txukun eta isila nahiago ge-
nuen.

Eta honek errita kutsu na-
barmena hartu duenez, buka-
tzeko esan dezagun, Xabier
Narbarte lazkaotar bertsolari
gazte eta Lazkao-Txikiren
bertsoak ere baditugula, be-
launaldien arteko lokarri,
zenbait kasutan objektibo eta
publizitate subliminal gisan
J.M. Telleriak ateratako ar-
gazki dotoreekin batera.

Aldizkariaren izena: Litera-
tur Gazeta

Ezaugarriak: 8. zenbakia,
16 orri, 400 pta.

Gazetazaleak hurrengo
alea noiz iritsiko irrikitan
egoten dira. Ale hau oraindik
dela denbora puska bat
omen zegoen prest, baina
arazotxo batzuk zirela eta
salgai jarri gabe egon da. Oz-
topoak oztopo, kaleratu da,
eta eskerrak eman behar diz-
kiogu Felipe Juaristiri. Izena
jartzea guztiz bidezkoa da
kasu honetan, aldizkariaren
arduradun eta bultzatzaile
izateaz gainera, bera baita,
modu batera edo bestera,
itzulpen gehien eta orri ge-
hietak betetzeko lana hartu
duena.

Beti izan ohi du Felipek in-
guruan artikulutxoak egiten
dikioten lagunak, baina ho-
nakoan lagun gutxi xixago
hurbildu zaio, gaiaren berezi-
tasunak eraginda agian.

Izan ere, ale monografikoa
da hau. Gai bakarra du, guk
oso kuttun duguna, eta parte
hartu duten idazle guztiek
ere bai: Abentura. Hobeki
esanda, abenturazko nobela.

Abenturazko nobelari nork
bere ikuspegitik heldu dio:
Pako Aristik «Zalakain abent-
ureroa», Pio Barojaren nobe-
lak eragin zion zirrara konta-
tzen digu; Santiago Aizarnak
bere haurtzaroko irakurke-
ten berri eman (egun ezeza-
gunak diren far westeko no-
belak gehienbat); Mikel Azur-
mendik bere bizitza konta-

literatur Gaze

ZALAKKIN ABENTUREROA

munduko haurrik xarmangarrienak

GINA RUCK PAQUÉ

FALO ZANTARRA

Joane Barolo

tzen digu laburki, abenturazko triller bat bailitzan; F. Juaristik oestez hitz egiten du, genero horretako obren ezaugarriak batetik, eta kontrapuntu gisa indioen bizimoduaren berri bestetik; Esteban Antxustegik behialako eskola egun bat kontaktzen digu, beren orduko abentura ametsekin batera; J.A. Ayucarrek «*The Spirit of the border*», mutikotan irakurritako elaberriaz idazten du.

Euskaraz idatzi diren lan gutxiez gain, badira itzulpenak. Karlo Barrentsorok Fernando Savaterren liburu zati bat itzuli du (genero honen zale amorrutia etika irakaslea); gainerakoak Felipek itzuli ditu: Ernesto Sabatoren «*La Platako liburutegia*», Raúl Guerra Garridoren «*El señor de Bemibre*» nobelari buruzko artikulua, eta genero honetako maisu batek, Jack Londonek, beste maisu bat, Rudyard Kipling hil zela eta egin zuen izkribua.

Abentura kontu guzti honetatik kanpora samar —nola eta nondik begiratzen den kontua, noski—, F. Juaristiren beste lan bat, Valenciako idazle katalan, galego eta euskaldunen bileran irakurri txostena, «*Askatasuna kimeratzat hartuta*» izenekoa, eta polemikatxo moduko bat piztu zuena; askatasuna, zentsura eta halakoak ditu mintzagai.

Lehentxeago esan dugu gai berari nork bere gustoko adarretik heldu diola. Hala ere, elkarren artean antz nabariak aurki daitezke. Batipat toñuan: ia denak ari bait dira nostalgiaz blai, haurtzaroko

oroimenez gainezka. Honek noski, badu begibistakoa arrazoirik: haurtzaroko bait da halako nobelak gehien irakurtzen diren sasoia, eta eragin sakonena uzten dutena; genero honek bestalde XIX.ean eman zituen onenak. Horrez gainera ordea, badagoke beste arrazoirik ere, nahiz ilunago eta izkutuago izan. Bere burua gaur egun ere abenturazko nobelen miresle aitortzen dutenek amodio hori aspaldiko obretara eramaten, mugatzen dute. Horrekin ukapen bat egiten da; baina zer ukatzen: gaur egungo abenturarako ahalmena, abentura nobela berrietarako gaitasuna edo bi-bien zilegitasuna?

Uko hori oharkabea da, gure ustez, baina horrek ez dio bere esannahia kentzen. Eta gaia ez da bat ere axalekoa, euskal literaturaren munduan azpitik edo dabilen giroa bete-betean harrapatzen bait du. Koldo Izagirrek berriki esan zuen, egun Euskal Herrian heroe positibo asko dagoela. Abentura nobelatarako amodioa aitortu duten izango al dute heroe horien ibilerei aurre egiteko ausardia?

Izenburua: Munduko haurrik xarmangarrienak

Egilea: Gina Ruck-Pauqué

Itzultzaileak: Arantxa Carbonell, Joan Mari Sarasola

Marrakzigilea: Lilo Fromm

Argitaratzailea: Elkar

«Itzul» izeneko sail honetan, 62.a egiten duen liburua argitaratu berri da. Ez da gutxi alajainetan! Azken hau Gi-

na Ruck-Pauqué idazle germaniarrarena da. Lehendik ere bazituen honek beste bi liburu sail honetan atereak, eta haur literaturak indar handia duen Alemanian genero horretako puntakoenetakoa omen da.

Ez dugu irakurtzerik izan, baina argumentuaz zertxobait aurreratuko dizuegu, liburuiko kontrazaleatik hartuta: Sebastian tximini garbitzailea izeba batek Estatu Batuetatik utzitako urrezko ehun mila dolarretako hereditzia jasotzera doa, baina zer aurkituko eta bi maleta eta hiru haur. Orduan hasiko zaizkio komeriak eta buruhaustak. Ez omen da falta liburuan aurrera egiteko pizgarri den intriga, ezta irribarra sortzeko ironia ere.

Orain arte kontaktutakoa kili-garria bazaizu, zure esku dago bukaerara iristea.

Izenburua: Falo zantarra

Egilea: Joane Barolo

Argitaratzailea: Elkar

Ezaugarriak: 80 orri, 520 pzt.

Goitizena, dela lotsagatik gaizkiesaka izkutan aritzeagatik dela beste edozergatik, aspaldidanik da ohizko gure herri honetan. Azken urteotan halere, behera egin du usadio horrek, eta hartara badirudi gauzak argiago, garbiago direla. Baina bapatean, hara non sartzen zaigun idazle bat, misterioaren ate berdaderotik barrena.

Nor da Joane Barola hori? Horixe da bazterretan dabilen galdera. Apellidu erdaldu-na duelako ezkututzen da,

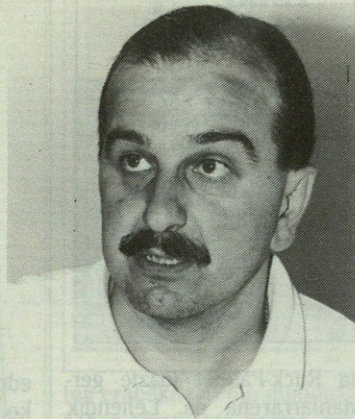
edo politiko ezagun bat delako, edo halako txerrikeriak idatzita amak etxetik bidaliko duen bildurrez? Hipotesi guztiak egin litezke baina oraingoz ezinezkoa dirudi bat edo beste egiaztatzea.

Egileaz ezin hitzegin badezakegu, mintza gaitzen liburuaz. «Falo zantarra» du izena, eta garbi ageri da hemen ez zaigula ezer disimulatua nahi, ez dabilzala epelkeriatan. Nobela laburra edo ipuin luzea da, horrek ez du gehiegi importa. Erotikoa edo pornografikoa, hau axola gehiagokoa da batzuentzat, baina guk erantzuten ez dakigunez, esan dezagun «zikinkeriaz» eta «gauza itsusiz» beterik dagoela.

Liburuaren kontrazalean esaten zaigu sujerentziaz beterik dagoela, eta holako zerbait sumatu uste izan dugu, baina ez genuke asmatuko xuxen azaltzen. Izan ere, liburuaren irakurketa arina, are labainkorra da askotan, baina beste batzuetan zerbait konplexuago dagoela ematen du.

Orain zain geldituko gara, ea Joane Barolo delako horrek beste libururen bat idazten ote duen, edo bere burua desmorratu. Batetik nahi bai, baina bestetik sortu duen lilura eta morbo hori apurtu egingo luke agian.

Iñaki Eizmendik,
duela urte batzuk
euskal
kantagintzan bere
fruituak eman
ostean, bere betiko
lanean,
zinemagintzan,
dihardu orain.

Iñaki Eizmendi: «Luze bat egitekotan nebilek aspaldian»

Iñaki Eizmendi, kantari bezala ezagunagoa dena seguruenik, ekoizpen lanetan ari da buru belarri. Berak argitu digun bezala, beti egin duena egiten. «Lanean ihardun naizenean, normalean, zineari lotuta aritu nauk. Madrilen egin nian imajina, eta han sartu ninduan guztiz zine munduan».

«Eskualdeak» saioan aritu ostean (beti ere ekoizle eta koordinatzaile bezala), «Pausoka» gaztetxoentzako saioan dugu orain. Ia zuzeneko programa den hau, teknikoki egon ohi diren arazoak medio, nahiko paltal dabilela dio. «Orain ari duk gorpuzten eta gauza guztien karakterrak defini-

zen». Arrakastarik ba omen du hala ere saioak, umeak gustora daudela alegia. «Gaztetxoak gozatzeaz gain, «Eskualdeak» saioaren ildo beretik, enziklopedia telebisibo moduko mekanika gozo eta azkar bidez gure herriaren berri ematea diagu asmozat».

Aurrera begira berriz, «aspaldi honetan, nere lehen luzemetraia egitekotan nebilek». Bitartean profesio honen barruan tokatzen zaizkion lanak egiten dabilelarik. Batzutan bestetan baino gustorago. «Orain bertan oso gustora. «Eskualdeak» saioan ere nere barrutik asko eman nian. Oso lan polita huen, eta egin beharrekoa».

Larunbatez
«Brasilgo Mutilak»
luzean Laurence
Olivier, Gregory
Peck eta James
Mason ikusteko
parada.

«Pausoka»k oraindik urrats asko eman beharko!

Euskal Herria ezagutzea, joku eta olgetaren bidez, dugu «Pausoka» saioaren oinarria. Eta asmo hori bete nahian, astero, «Xanfarin» untxia, Sorkunde aurkezle panpoxa, Don Hugo izeneko moko oker bat eta neska-mutil koxkorraz osatutako bi saldo jarduten dira.

Programako xedea guztiz txalogarria bada ere, hasierako saioek sortarazi dizkidaten hausnarketak kaleratzera-koan, benetan, frenoar ezarri behar dudala esan beharra dago, izan ere orain dela bi eta hiru aste telebistaren aurrean dudak besaulkiak jasan behar izan zituen jauzi (eta ez pozak eraginda) eta ostikoak hitzez gauzatzea zaila suertatzen zait.

ETB-2ko saio bat bailitzan horrelakoak entzun behar izan genituen (besaulkia eta biok) lehiakide batzuegandik: «¿Qué?, ¿cuánto ha dicho?, ¿96?», «¿Pero que morro que nos toca a nosotros!» eta honelako esapide jariora (batzutan atzeko ikuslegoaren laguntzaz), barra barra isuriz. Lotsagarria! Ez dugu eskatuko horrelakoren bat botatzera-koan zorioneko «pii!» hori sartzea, baina saio horretan hainbeste mozketak egiten badira (nabarmenki gainera!) ez legoke gaizki horrelako «eloquentia» adibideak ezabatzea. Gure belarriok eta txoritxoaren irudiak eskertuko bait lukete.

Telesaio honen beste atalak (aurkezle tandem-bikotea, erruleta, propaganda «izkutua», ...) datozen erresenatxoetarako utziz, Mirri-eta lasai egon daitezke: «Pausoka»k ez die, oraindik, tikien monopolioa kenduko.

Abentura arinak jaun eta jabe

A benturazko luzemetraiak dakarzkigu oraingoan txoritxoak. Michael Strogoff, Tarzan eta Ubardi tribuko beltz basatiak abenturazale eta gidoi arineko zaleen gustokoak izanen dira. Larunbatez ere, gauraldean, «Brasilgo Mutilak» filmea ikusteko parada.

Igandez «Tarzanen altxor ezkutua». 'Boy' bere ama-ordearengandik zibilizazioari buruzko istorioak entzunda, ezagutzera abiatzen da baina Ubardi leinukoek gatibu hartuko dute. Esploratzaile talde batek salbatuko du. Zuzendaria: Richard Thorpe. Antzesleak: Johnny Sheffield, Maureen O'Sullivan.

Asteazkenez «Providence». Idazle zaharkitu bat, iragane-ko oroimenak eta bere kide zintzoa den alkoholak eragin-dako irudimen zorabiatuaren artetik balantzaka darama bere bizitza. Zahartzaroaren gaiari helduko dio Alain Resnais zuzendariak. Antzesleak: John Gielgud, Dirk Bogarde eta Ellen Burstyn.

Larunbatez «Michael Strogoff». Errusiaren inperioa, tartaroen inbasioaren aurrean aurkitzen da. Azken hauek 1860.ean Ogareff-en laguntzarekin Irkutsk hiria hartu zuten.

Antonioni Bilbon

maiatza

9 "Identificación de una mujer" du izena aste honetan, astelehenean hain zuzen, Bilboko FAS zine klubak eskaintzen digun Antonioniren filmak. Michelangelo-k bere gairik kuttunenetako bat lantzen du film honetan: bikotearen inkomunikazioa. Aitzakia beste zine zuzendari batek ematen du, bere pelikularako aktriz bila dabilena. Koo-produkzio italo-frantses honetako paperik nagusienez izenok topatzen ditugu: Tomas Milan, Daniela Silveiro, Christine Bpisson eta Marcel Bozoffi. 86an estreinatu zen, aski berria dugu beraz.

Bostondarrak

maiatza

13 Tolosarrak ostiralez zinemaratzen dira ohituraz, eta datorren honetan badute film ikusgarri bat aukeran: "Las bostonianas". Boston-go militante sufragista sutua den Olive-k (Vanessa Redgrave) Verena (Madeleine Potter) bereganatzen du, bere zirkulo sozialetan sarrarazteko asmoz. Anartean, Verena, gazte izaki eta, Basil-ekin (Christopher Reeve) enamoratzen da. Bostondar giroaren idea egoki bat ematen omen digu zinta honek.

Zinematikans-Europ-Express

Bilboko zinematikaren, hila-10etik 14era bitartean, Alain Robbe-Grillet-en "Trans-Europ-Express" filma eskainiko zaigu. Egune-10, arratsaldeko 5etan izanen da proiektzioa. Hilabete zehar, Alain Robbe-Grillet-en lanei buruzko ziklo bat ematen ari da, eta hortaz on dateke gogoratzeko ezen zuzendari hau idazle ere bada. Frantiako 'Nouveau Roman' literatur korrantearen esponente edo teorizatzailek ezaguna menturaz. 1966ko 95 minututako txuri-beltzeko filma, bere bertsio originalan emanen bait da.

Urredi

Urredi deituko lioke Araozko egoskorrek "El Dorado"ri baldin eta Sabino Arana bezain neologismo-zale balitz. Lope de Aguirre, «La colera de Dios», Herzog-ek eramana zuen pantailetara Carlos Sauraren superproduzio honen aurretik. Konparazioak konparazio, Klaus Kinski edota Omero Antonutti, Werner Herzog ala Carlos Saura... bi pelikula ezberdin direla esan behar, lehenengoarekin geratzen bagara ere.

Saurak, alde historikoari atxekita kontatu nahi izan digu marañoien epopeia, horretarako espedizio berri bat antolatuz kasik. Historiak berak edonork erakartzeko adina elemendu dauzka: utopiaren bilaketa, Erregeren aurkako matxinada, amodio istorioa, emakume minduaren gaiztakeria, ezinaren aurrean elkarren artean erasotzea, aita-alabaren arteko harreman berezia, eromena, hilketak...

Filmak ordea indar dramatikoak falta du. Escamillak argazki lan ikaragarri on bat egin badu ere, aktoreek ez diote behar bezain ondo erantzun bizkargaineen zeukaten zamari. Antonutti-k atsegin izan zaigun Lope de Aguirre bat karakterizatu du. Ondo. Pedro de Ursua ere ondo karakterizatuta geratu da. Ez da gauza bera gertatu ordea bigarren mailako pertsonaiekin. Ines de Arizeta batek indarra falta du. Aguirre-ren alabaren bikoizketa txarra da...

Erritmo aldetik film mantsoa da honako hau. Mantsoa izateaz gain luzea da. Irudi ederretan pausatzen da eta motel doa. 1561. urtean denboraz zuten kontzeptzioa eta gurea ez dotoz bat. Seguru. Orduko erritmoa isladatu al daiteke film mantsoa egin gabe? Seguruenik bai; ekintza dramatikoan indar handiagoa jarriaz.

Kuriosoa da Kultur Ministeritzaren laguntzaz, TV-eren laguntzaz, Fundación 500 centenario delakoaren laguntzaz egindako superproduzio honetan Felipe II.ari Lope de Aguirrek botatzen dizkionak entzutea. Askatasunaren izenean jotzen du eta Erregeren erresumatik at bere Peru edo Txile-a sortu nahi du euskaldunak.

Egia da halaber filman barrena ez dela inditarrik agertzen. Españolak hil egiten dituzte. Inditarrak hilda agertzen dira. Une batean, Lope de Aguirreren bitartekotzari esker, hitzarmena egingo dute inditar eta marañoiek. Hispanidadea (1992).

Eta Lope de Aguirrek eta marañoiek, eta konkistatzaile guztiek orokorrean, zerbait egin izan bazuten inditarrak hiltzea izan zen... urre pittin baten truke.

Martin Goikoetxea

□«El Dorado». Carlos Saura (zuz). Omero Antonutti, Eusebio Poncela, Gabriela Roel, Lambert Wilson...(akt.).

musika

■ Jotakie taldearen Urolaldeko doinuak entzuteko, maiatzaren 11ean aukera ezin hobea dugu, iluntzeko 11etan, Ezpeletako pilotalekuan.

■ Joe Cocker, Donostiako Anoetako velodromoan, eta Radio Futura, Bergarako Txibisto musika aretoan entzungai izango ditugu maiatzaren 8an.

Jazza

Sestaoaldean

Alde batetik, maiatzaren 13an gaueko 11etan enparantzan, Javier Garaialde eskainiko digu jazz entzunkizun bat. Bestetik eta jazz inguruan jarraituz, egun berean baina arratsaldeko 7,30etan AIS etxean J. Lindegaard-ek jazzari buruz hitzaldi bat emango du. Biharamunean, hilak 14, baita Sestaoko plazan ere iluntzeko 11etan "La noche" taldeak joko du.

maiatza

■ Datorren larunbatean arratsaldeko 7etan, Lasarten, musika kementsuzaleek zita bat dute Estigia, Leize eta Caid Decet taldeekin. Gauean, berriz, baina Araban dagoen Bitoriano herrian, Hertzainakoek eskainiko dute kontzertu bat, gaueko 11tan.

■ Bilboko La Casilla polikiroldegian, berriz, Frank Zappa izango dugu, hilaren 13an, iluntzeko 9etan.

bertsoak

Bertso saioa Fikan

maiatza

■ Gamizko Fika auzoan datorren larunbatean, maiatzak 14, eratuko den bertso saioan, honako bertsolari hauek Bernardo Mandalunizek jarritako gaiak joratu beharko dute: Jon Lopategi, Xabier Amuriza, Jon Sarasua eta Andoni Egañak. Ordua: iluntzeko 9etan.

Eskolarteko Bertsolari Gazteen VIII. Txapelketa

maiatza

■ Elgoibarren lehenengo kanporaketa ospatuz ero, aiatzaren 7an, Hondarribia, Oiartzun eta Donostialdeko bertsolariak bilduz, ospatuko da aurtengo Eskolarteko Bertsolari Gazteen Txapelketaren bigarren kanporaketa. Hilaren hamalauan, berriz, Goierrialdeko bertsolariekin Tolosan eratuko da hirugarrena. Horrela, hilaren 21ean Getarian 4. kanporaketa ospatuz gero, hoberenak Donostiako Karmelo Baldan pilotalekuan maiatzaren 28an izango ditugu.

dantza

Dantza giroa Urduñan

Hilaren 9an hasiz eta 15ean bukatuz Urduñako kultur aretoan jantzi, argazki, musika tresna eta dantzaren munduarekin erlazonaturik dagoen beste abar luze batez osatutako erakusketa ikusgai izango dugu. Bestalde datorren larunbatean, hilak 14, Urduñako dultzaineruei buruzko mahai-ingurua izango dugu, partaideak: Iruñeko gaiteroak, Javi Santamaria eta bertako dultzaineruak.

maiatza

■ Aurtengo Dantzari Txiki Egunari begira larunbat honetan, goizeko 10,30tan Lazkaon eta arratsaldeko 4,30tan Zarautzen, Eskolarteko XVIII. jaialdiaren esparruko bi atal ospatuko dira.

■ "Maiatza dantzan" ihardunaldiak direla eta, Donostiako Victoria Eugenia antzokian arratseko 8etan, hilaren 13an Margie Gillis kanadiarra, biharamunean "Jauzkari" talde iruñarra eta 15ean "Bocanada" madrildarra "jauzika" izango ditugu.

antzerkia

maiatza

■ Igandez, Donostiako Victoria Eugenia Antzokian "Lindsay Kemp Company" antzerki taldeak hainbeste aipatze eta gorazarre jaso duen "Alice" izeneko ikuskizuna bistaratuko du arratsaldeko 8etan.

Pirandelloren "Endrike IV.a"

maiatza

■ Luigi Pirandelloren "Enrique IV" obra oinarritzat hartuz eta E. Llovett-en bertsioaren eskutik, Lope de Vega konpainiak, J. Tamayoren zuzendaritzapean, izenburu berarekin taularatuko du antzeslan hau igande honetan, arratsaldeko 8,30tan Bilboko Arriaga antzokian. Aipatzekoa dugu José Maria Roderoran partaidetza, Carmen Bernardosekin batera.

arte

Deba beheko eskolarteko antzerki erakusketak. — Aste honetan ere eskolarteko antzerkia ikusteko aukera izango dugu, Eibarren. Astelehenean, hilak 9, "San Lorenzo" talde ermuarrak Shakespeareren "La fierecilla domada" antzeslana taularatuko du. Biharamunean beste talde ermuarraren lana ikusgai izango dugu, alegia, "Teresa Murga" taldearen "La niña tortuga". Asteazkenean, "Herri Eskola" talde soraluzetarrak "La venda en los ojos" izeneko muntaia bistaratuko du. Biharamunean lehenengo emanaldian, Ermuako "Bim-Bam-Bum" taldearen eskutik "La casa del marinero" izeneko lana ikusgai izango dugu; jarraian "Arlekin" eibartarrak "El bichito" izeneko taularatuko du. Azkenik ostiralerako, hilak 13, "Koskorrak" talde eibartarrak "Bost anai txinarrak" izeneko antzeslana bistaratuko du, ostean "Arlekintxo" Eibarko taldearen eskutik "Natxoren Testamendua" izeneko muntaia ikusgai izango dugu. Ikuskizun guztiak I.B.I.n izango dira arratsaldeko 3,30etan.

bateginik

Kantaldi bikainak. — Sartu zaigu azkeneko txanpan Ikastolen federakundeak eta E.K.B. euskararen alde antolaturiko kanpaina hau. Azken aste honetan hain zuzen kontzertu bikainak izango ditugu euskal herrian zehar. Honela Maiatzaren 11ean eta Ezpeletan mota guztietako musika izango dugu entzun gai: Egan, Zarama eta o.K. Korral. Ez da hau izango aste honetan BATEGINIK kanpainaren barruan izango dugun kontzertu bakarra, honela kanpainari bukaera emateko Bilboko erakust azokan antolatatu den ekitaldien barruan kontzertu ugari izango dira. Larunbate gauez, Kortatu, Minxoriak eta Baldin Bada taldeekin gaupasa izanen dugu eta hurrengo egunean, hau da, maiatzaren 15ean kantaldi bikaina izango dugu euskal abeslariekin.

Foot-ball partidu ederra

maiatza
10 Euskarak eta ikastolak mugarik ez lemepean antolaturiko kanpainan honen barruan Futbol partidu bikaina ospatuko da maiatzaren 10ean Bilboko San Mames futbol zelaietan. Partidu honetan Euskadiko selekzioak eta Tottenham talde britaniarrak jokatu dute. Euskadiko selekzioan Osasuna Athle-

tik eta errealeko jokalariek izango dira, Iribar eta Exposito entrenatzaileen agindupean. Irabazleak Bizente Larrea eskultoreak eginiko brontzeko eskultura-trofeo bikain bat eramango du. Bukatzeko soilik esan partidu hau arratsaldeko 8,30etan ospatuko dela.

ARTE GAZTEA ZARAUTZEN

Zarauzko Udala-ren eskutik maiatzaren 15era bitartean joan den urtean "Euskadi 87" artista gazteei zuzenduriko lehiaketan saridun suertatu ziren lanak, Sanz-Eneako aretoetan, bistaratuko dira. Erakusketa honetan plastikaren munduko zenbait alor jotzen dira, besteak beste: Eskulangintza, margolaritza, marrazkigintza, grabakigintza, argazkilaritza eta kokmikigintza; denera 48 lan. Ordutegia: lanegunetan arratsaldeko 7etatik gaueko 9etara eta jaiegunetan eguerditik ordubietara eta arratsaldeko 7etatik gaueko 9etara.

MALLORCA GASTEIZEN

Ohizko erakustokiei erreleboa ematen edo, Gasteizaldean bi erakusketa ditugu. Alde batetik, Forondako aireportuan "Mallorcako pintura gaztea" izeneko margo bilduma bistaratuko da maiatzaren 12ra arte. Bestaldekik, "Zuloa" liburudendan Juan Jose Narbonaren margoak zintzilikatuko dira hilaren 15era bitartean.

EUSKAL AKUARELAK SONDIKAN

Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalaren eskutik eta aste osoan zehar, Sondika ko aireportuan "Carlos Haya" ikustaretoan zenbait euskal margolariak akuarelaz osatutako bilduma bistaratuko da. Areto honi zabalpena ematen dion erakusketa honek honako margolari hauek osatuko dute, besteak beste: Ramón Barreiro, Felix Borne, Angel Cañada, Erencio Cortina, Julia Domeneque, Jesus Infante, J.M. Lumberras, Angel Badillo, Rafael Ortiz eta Justo San Felices-ek.

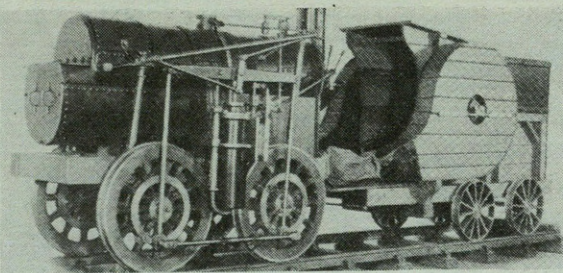
DONOSTIAN ETXABE ETA LAZKANO

Lazkanoren artelanak ikusgai izango ditugu, maiatzaren 21era arte, "Dieci-seis" erakusgelan. Donostiako Aurrezki Kutxa

Munizipalaren arrasate kaleko kultur aretoan, berriaz, Juan Egiguren Etxabek bere margo lanez osatutako bilduma ikusgai izango dugu maiatzaren 16era arte zabalik egongo den erakusketan.

OTEIZA, ARTZAINZA ETA LAPIKOAK

Horixe da, besteak beste, Bilbon aurkitu ditzakegun erakusketen definizioa. Alde batetik, Arte Ederretako museoan kulturako adigunea bihurtu den Oteizaren "Asmo eperimentala" izeneko erakusketa maiatzaren 20ra arte ikusgai izango dugu. Bestetik, Euskal Museoa hila-ren 15 bitartean "Artzaingintza" izeneko erakusketa bistaratuko da. Azkenik "El Cañón" erakustokian, "Señora con cazuelas" izeneko erakusketa iraunkorra ikusgai dugu.

TRANBIA ELEKTRIKOA TOLOSAN

Tolosako Udalak eta Gipuzkoako Trenbideako Adiskideen eskutik,

Tolosako kultur etxean maiatzaren 15era arte (arratsaldeko 6etatik 9ak arte), "Tolosadonostia" Tranbia Elektrikoa (1911-1948) izene-

ko erakuskusketa industralizazioak ekarritako "asmakizun" honen historia eta gorabeherak hobeto eza-gutzeko ikusgai izango dugu.

ikastaroak

● **Euskal dialektologia.**— Lazkaoko Maizpide euskaltegia da ikastaro honen antolatzailea. Aste honetan ikastaro honek bi ekitaldi izango ditu. Asteartez, hau da, maiatzaren 10ean gipuzkera izango da aztergai eta ostegunean berriz

Lapurtera. Ikastaro hauetan irakasle bezala arituko dena Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardegia" izango da, eta aurrerago esan dugun bezala ikastaro hauek Maizpide euskaltegian ospatuko dira, Arratseko 7etatik 9etara.

● **Udal politika eta gizarte zerbitzuei buruzko ikastaroak.**— Gipuzkoako foru aldundiaren osasun eta ongizate sailak antolatutako ikastaro honen barruan, maiatzaren 12an "Gizarte zerbitzuen eta bere inguruko esparrua mugatzearen egiazko zailtasunak" gaia aztertuko dute Irungo udaltzeko gizarte zerbitzu sailaren zuzendaria den Fernando Jimenok eta udaltxe berdineko osasun eta gizarte ongitasunako zinegotzi ordezkaria den Josetxo Arrietak. Ikastaroaren iraupena goizeko 9etatik ordu batetara eta arratseko 3,30etatik 6etara. Hitzaldi hau lan sozialeko unibertsitate eskolan izango da.

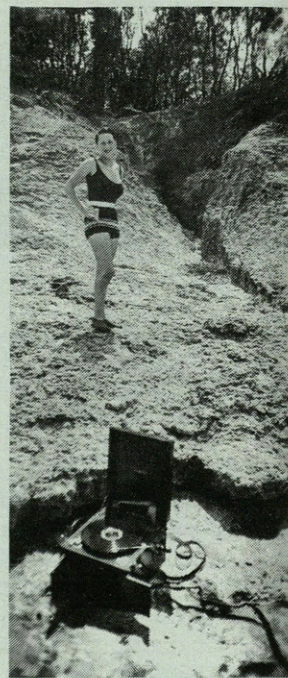
● **Euskara ikastaroak Lazkaon.**— Urtea aurrera doalarik, hasi zaizkigu udarako ikastaroen albisteak ailatzen gure erredaziora. Honela, lehenak Lazkaoko Maizpide elkarte kulturalekoak izan dira. Euskarazko hiru ikastaro antolatututuzte, bata uztailen bestea abuztuan eta azken irailean. Lehenengo bietarako matrikula epea irekita dago iadanik, hau telefono honetan egin daitekelarik: 889231-32. Ikastaroetan parte hartzeko eskatzen diren baldintzen berri izateko Txosten bat dago interesatuen esku Maizpide elkarte kulturalean, Elosegi kalea, 20210 Lazkao.

lehiaketak

■ **Haurrei zuzenduriko euskarazko II. ipuin lehiaketa.**— Iruñako udalak dei egiten du ipuin lehiaketa honetara Iruñerriko ikastetxe guztietako haurrek parte hartu dezaten. Lehiaketa honetako arautegia eta argibideak Iruñako udaletzeko informazio bulegoan aurkitzen dira. Lanak aurkezteko epea maiatzaren 9tik 14ra bitartean irekita egongo da.

□ **Iparragirre bertso paper lehiaketa.**— Hendaia-ko Eraiki elkarte kulturak eta Gure irratia, herriko etxeen laguntzarekin antolatutute bertso-paper lehiaketa hau. Parte hartzeko bete behar diren baldintzak honako hauek dira: gaia libreza izango da eta bertso sorta bakoitzak 8 bertso izan beharko ditu gutxienez eta 12 gehienez, baldintza hauek bete ezkerdozeinek har dezake parte lehiaketa honetan. Sobre baten barruan bertso papera ezi-zen batez sinatua aurkeztu behar da eta honekin batera sobre barnean beste sobre bat aurkeztu behar da, azalean ezizena jarriaz eta bere barruan izena, abizena, helbidea eta telefonoa markatuaz. Lanak irailaren 1a baino lehen igorri behar dira honako helbide honetara: Bill-Bertso paper lehiaketa. BP-80-Hendaia-64700.

□ **Literatur lehiaketa.**— Donostiako liburutegi municipalak antolatutute honako lehiaketa hau. Literatur lehiaketa honetan 15-21 urtetako gazteak har dezakete parte. Lanak gai librekoak izango dira eta autore bakoitzak gehienez lan bat aurkez ditzake. Lan orijinal bat eta hiru kopia aurkeztu behar dira. Orijinal bakoitza sobre bat eraman beharko du lanaren titulorekin eta sobre honen barruan egilearen datuak. Lanak liburutegi municipallean edo helbide honetara bidaliz aurkez ditezke: 196 posta kutxa Donostia, Maiatzaren 14a baino lehen.

□ **Ataungo II. argazki lehiaketa.**— Ataungo euskararen aldeko batzordeak, udalaren babesean eta herriko argazkilari afizionatutute batzuek antolatutute honako lehiaketa hau. Lehiaketa honen helburua Ataundarrek beren herriko Postale batzuek edukitzea da, honen ondorioz argazkia derrigorrez Ataungo behar du izan. Nahiz eta argazkia Atauneko izan behar duen, Euskal Herriko edozein argazkilari afizionatutute har dezake parte. Lanak 30x40zmtko kartulina batean itsasitako 18x24 znko argazkiak behar dute izan. Lanak helbide honetara bidali behar dira maiatzaren 31a baino lehen: Euskararen aldeko batzordea, 20.211 Ataun.

□**Etxegiña bertso paper lehiaketa.**— Aurreko zenbakian adierazi genizuen bezala Elgoibarko Izarra kultur etxeak antolatzen du honako lehiaketa hau. Bertso nahiz koplak, ohi diren neurrian idatziak beharko dute izan, 18 urtetik gorakoak gaia honako hau izango delarik: osasuna mundu honetako ondasuna. Kasu guztietan kantatzeko doinuaren aipamena egiteko eskatzen da. Bertso sorta bakoitzak bere izenburua

edo lema izan behar du. Lau kopia, inolako egilearen ezagupiderik gabe eta estalki itxi baten barruan bertsoen izenburua edo lema, egilearen izen deiturak eta helbidea agertu behar dira. Idazlanak bidaltzeko epea maiatzaren 15ean bukatzen da, lanak honako helbide honetara igorri behar direlarik: Etxegiña bertso-paper lehiaketa, Elgoibarko Izarra kultur elkarte, Ubitarte 4 behe, 20870 Elgoibar.

ihardunaldiak

Euskal idazleen elkarte

maiatza
□**11** Euskal idazleen elkarrekin datorren asteazkenean ospatuko du urteroko Biltzar nagusia. Biltzar honen helburua dagoeneko burutu diren ekintzak eta aurrera begira egin nahi direnak guztion artean aztertzea eta erabakitzea da. Biltzar honetan honako puntu hauek izango dira aztergai: lazko ekintzen balantzea, aurtengo egin nahi diren ekintzen informazioa, diru egoera, batzorde zuzendaritzarako kide berri baten aurkezpena, Michael Morris batzordekidearen posturaren konfirmazioa eta beste batzu. Biltzarra arratsaldeko 7terdietan ospatuko da elkarrekin areto berrian: Etxague Jeneralaren kalea, 7-behea.

Jendearekiko elkarriediak

maiatza
□**12** Euskal Herriko unibertsitateak izenburu honen azpian antolatu dituen ihardunaldi hauen barruan heldu den ostegunean Manuel Leginexek idazle eta kazetariak "El Vietnam que yo vivi" gaia aztertuko du. Hitzaldia arratsaldeko 7,30etan ospatuko da Juan de Larrea aretoan, Gran Via, 50 Bilbo.

Kultura tradizionalari buruzko ihardunaldiak.— Ihardunaldi hauek Portugaleten ospatuko dira Maiatzaren 6tik 9ra bitartean. Ihardunaldien zuzendaria den Juan Antonio Urbeltzek adierazi digunez ihardunaldi hauen arrazoiak Euskal Herrian dagoen tradizioa da. Hiru egun hauetan zehar zenbait hitzaldi ospatuko dira: "Inkizizioa eta euskaldunak", "Sorginkeria"...Eta ihardunaldi hauei bukaera emateko Juan Antonio Urbeltzek gai hauei buruzko bukaerako hitzaldia eskainiko du. Hitzaldi guztiak Portugaleteko Kultur etxean ospatuko dira.

mendi ibilaldiak

Ibilaldi neurtu herrikoa.

maiatza
□**8** Andoaingo Euskalduna mendigoizale taldeak antolatzen du honako ibilaldi neurtu herrikoia hau. Ibilaldi neurtu honetako partaideak Andoaingo goiko plazatik aterako dira, goizeko 7tan lehenbiziko taldea. Bi ibilaldi mota izango dira, bata ibilaldi motza deitu dutena, hau gutxi gora behera 4,30 ordukoa izango delarik eta bestea ibilaldi luzea deitu dutena, hau 10 ordukoa izango delarik. Izena emate eskutitzez, telefonoz edo ibilaldia- ren egun berean egin daiteke. Ibilaldia bukatzen dute-

nen artean zozketa bat izango da eta guztiz diploma bat jasoko dute.

- Aitzarte:** Usaide-Trinidad-Iturgoen bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek maiatzaren 8an.
- Pagoeta:** Degurixara egingo dute ibilaldia Zarautzeko mendigoizaleak maiatzaren 8an.
- Tabira:** Txarlazora (Orduña) egingo dute ibilaldia maiatzaren 8an Durangoko mendigoizaleak.

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	K	A	T	S	A	●	A	H	A	T	E
2	U	R	R	E	A	●	I	R	A	G	A	N
3	H	E	●	A	R	A	B	A	R	●	L	E
4	E	M	E	●	E	M	A	N	●	L	O	A
5	N	A	G	I	●	U	R	T	S	U	A	K
6	A	●	U	N	E	A	●	Z	E	R	K	●
7	●	I	N	O	R	●	H	A	U	R	●	B
8	E	D	A	N	G	A	I	●	L	A	B	E
9	R	I	K	●	E	Z	T	I	●	K	A	I
10	O	S	●	A	L	A	S	K	A	●	R	R
11	A	K	U	L	A	K	●	E	R	R	E	A
12	N	O	T	A	K	●	A	R	I	N	A	K

ZERTARAKO EZ DUEN BALIO IKASBONO BATEK

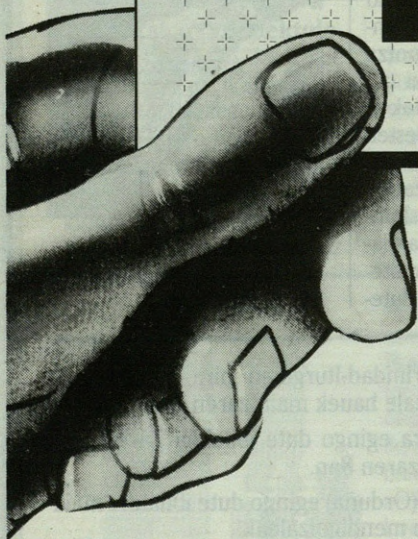
I K A S B O N O A

1.000

PEZETA

1

BATEGINIK

Ikasbonoen erosketagatik ez dizugu inolako interesik emango, baina zure diru-ezarpena interesgarria izango da oso. Gainera, ez dizu balio zerga-aitorpenean desgrabatze, baina zure asmo-aitorpenak emango dizu zertaz harrotua.

Ikasbonoaren erosketa lekukotasunezko egitatea da, zeure eta zeu bezalako lagunen lekukotzak euskara eta Nafarroa eta Iparraldeko ikastola dagokien lekura jasotzeko balio izango duelako.

Ulertzen zergatik ikasbonuak diru-ezarpen ederra diren?

IKASTOLA EUSKAL ESKOLA NAZIONALAREN BIDEAN.

1

BATEGINIK

EUSKARAK ETA IKASTOLAK
MUGARIK EZ.

Amnistiaren Aldeko Batzordeetako Juan Mari Olano

«Aurten gartzelan 10. urtea beteko duten presoak dauzkagu»

Joan Mari Olano, Goiherriko Gaintza herrian sortua, Jestoren Euskadiko buruzagitzakoa da. Gaztea den arren, errefuxiatu eta preso izatea zer den ongi ikasia du, probatuta. Berari galdetu diogu azken hilabeteotan Amnistiaren aldeko Batzordeek erakusten duten dinamismoaz, errefuxiatuen alde egindako kanpaina deigarriaz, presoek egotzera eta beren aldeko lanez.

«Madrilgo gobernuaren ordezkariak hala nola Gasteizkoarenek, Euskal Herriaren irudi irreal bat saldu dute European».

ARGIA.— Zein arrazoin egon dai-teke Amnistiaren Aldeko Batzordeek egungo irudi berri hau eskuratzeko?

Joan Mari Olano.— Eman den irudi aldaketa lanerako eraren ondorioz hel-du da. Ez da marketing estudio baten bidez eman. Garai hartako momentu politikoan —orain laupabost urte— beste egoera bat bizi zen, eta errepresioa ere beste era batetara ematen zen; eta

horrek dinamika izugarri batetan sart-tera behartzen zuen Gestoretako jende-a; honela, herri eta auzoetako komi-teen gheho bihurtzea eman zen.

Erantzun puntualak eman beharrare-kin, manifestapenetan, barrikadetan... askotan Gestorari dagokion sentsibiliza-tzaile lan horretara ezin iritsi ibili gara, irudi edota jokaera erradikala emanez. Horrek zenbait jende atzeratu egin zue-la ulertzen dugu, konpromezu handia

suposatzen zuelako baina garbi ikusi dugu momentu honetan Gestorek bete behar duten papera ez dela barrikade-na, hori ez dela Gestorena bakarrik, Mugimendu osoarena baizik. Gestoren izatearen arrazoia preso eta errefuxia-tuenganako elkartasun bat lortzea, He-rria sentsibilizatzea da; bestalde, erre-presio moeta oro salatu, horren aurka-ko jarrera bat sortu eta Organismoak duen jarrera humanitaria azaldu.

A.— Gestoretan jende asko la-nean dabil. Jende desberdin asko.

J.M.O.— Organismoaren mezu hau oso ondo ulertu da eta lan egiteko gure erak aldatu ditugu. Organismoa bera Herrian sartu dugu eta lehengo konpro-mezuei uko egin gabe, sektore desber-dinetako jende asko gureganatzea lortu dugu. Berregituraketaren ondoren planteiatu zen lehentasunetarikoa bat, Organismoak sektore berrietara iritsi behar zuela zen. Zeren nahiz Erakun-dea oso fuerte egon, militantzia dedika-tu batekin eta, herri eta auzoetan bene-tako eraginik izaten ez bagenuen gure lanak alferrikakoak ziren; horregatik, komiteetatik hasita Organismo guztia sendotu dugu.

A.— Amnistiaren Aldeko Batzordeen barnean eman den berregitu-raketaren ondoren garrantzi bere-zia eman zaie kanpo harremanei.

J.M.O.— Euskal Herria txikia izan arren, garbi daukagu borroka hau eus-kaldunona dela, baina kanpokoen lan-guntza beharra dugula somatu dugu ere bai. Gainera, koiuntura bera aldatu da: Euskal Herriko arazoa deitzen dio-ten hau internazionalizatu egin dute, bestalde, Nazio Askapenerako Euskal Mugimenduaren aurkako kolaborazio garrantzitsu bat lortu dute European. Be-raz, Euskal Herriari ez dagokion irudi

bat azalduz eta intosikazio lan handia eginez, bai Madrilgo gobernuaren ordezkariak hala nola Gasteizkoarenak, irudi irreal bat saldu dute Europan.

Eraso horien aurrean, beharrezkoa ikusten dugu Gestoretatik ere, ez Gestoretatik bakarrik, egin behar den internazional mailako lan hori. Hemengo errealitatea, eguneroko gertaerak Europa eraman behar ditugu, jendea informatu eta, bide batez, solidaritatea lortu. Euskal errefuxiatu politikoei bizi duten egoerak hau planteatzera bultzatu gaitu.

A.— Nola zehazten da lan hori?

J.M.O.— Euskadirekiko Elkartasun Komiteak geroz eta gehiago dira, sendagoak, gurekin koordinatuagoak, harreman estuak gordetzen ditugu eta informazio zuzena ematen da. Horrek Euskadirekiko eta bere borrokarekiko begirune eta ulertzea sortu dituela Europan. Baina hor ezin gintezke gelditu eta ildo horretatik jarraitzekotan gara, nazioarteko harremanak indartuz.

Pausu handienak edo jendearengana iritsi direnak, 10. urtemugan Donostian egin ziren 'Errepresioaren Aurkako Topaketa Internazionalak' izan dira. Ekitaldietara Amerikatik eta Europatik hainbat jende hurbildu zitzaigun eta hemen bizi eta ikusi zuten borroka heuren herrialdeetan azaltzeko konprometuz zehatza hartu zuten. Aldi berean, Amnistiaren Aldeko Batzordeek errefuxiatuen aldeko kanpaina iraunkor honetan, Gobernu Frantsesak errefuxiatuenganako daraman politika salatzen

Estatu Frantseseko bihotzera, Parisera, joan ginen. 'Amnistia eta Askatasuna' lemarekin Eiffel-go Dorrean pankarta izugarria zabaldu eta euskal errefuxiatu politikoa zer den, zergatik Hego Euskal Herriatik ihes egin duen eta aterpe bila ari den, esplikatzen genuen. Ekintza ikusgarria bezain baketsua.

Bestalde, denok dakigunez, frantses polizia espainiar polizien eskuetan utziriko ia berrehun errefuxiatu politikoei bilera egin ondoren 'status' hori ezin zela onartu ikusi zen. Zeren familia asko bait dago hautsirik, sarritan laguna eta seme-alabak Iparraldean daude Hegoalderantz ezin etorri eta espulsatuta hauek Iparraldera ezin joan. Honela, hauteskunde presidentzialak zirela eta, Estatu Frantsesean dozena bat hitzaldi esplikatibo eman genuen eta errefuxiatu-espulsatuta hauekin Parisera, OFPRa hain zuzen, joan ginen. Hile honetan ere, honelako ekitaldi masibo bat egiteko asmotan gabilta Estatu Frantseseko nonbaitetan.

A.— Zer bilatzen da kanpaina eta ekitaldi hauekin?

J.M.O.— Egoera honi aurre egin behar zaiola eta, helburua Estatu Frantseseko eritzi publikoari frantses gobernuaren jarrera erakustea eta Euskadik daraman borroka ulertaraztea litzateke.

A.— Antza denez, azken aldi honetan ekintza deigarriak dituzue gustokoen. Zeri erantzuten diote ekintza hauek?

J.M.O.— Prentsa, gehiena behintzat,

ez dago gure mezua zabaltzekotan, guztia nahastekotan baizik. Eta Estatu Frantsesean zer esanik ez. Izugarritzko filtroak dauzkagu gure informazioa bideratzeko, eta beraz, prentsa-aurreko bat eman edo larogei eman, ez luke batere balioko espainiar gobernuaren eraginez moztu egiten bait dira. Ekintza deigarri hauek ez ditugu egiten deigarri direlako, prentsan azaltzeko aukera handiagoak ematen dizkigutelako baizik, baina positibo den beste edozein ekintza moeta erabiltzeko aukerarik ere ez dugu baztertzten.

A.— Hortxe kokatuko genuke Amnistiaren Aldeko Batzordeen deialdietako indarra. Jendea sentsiblea al da zuen deialdiei.

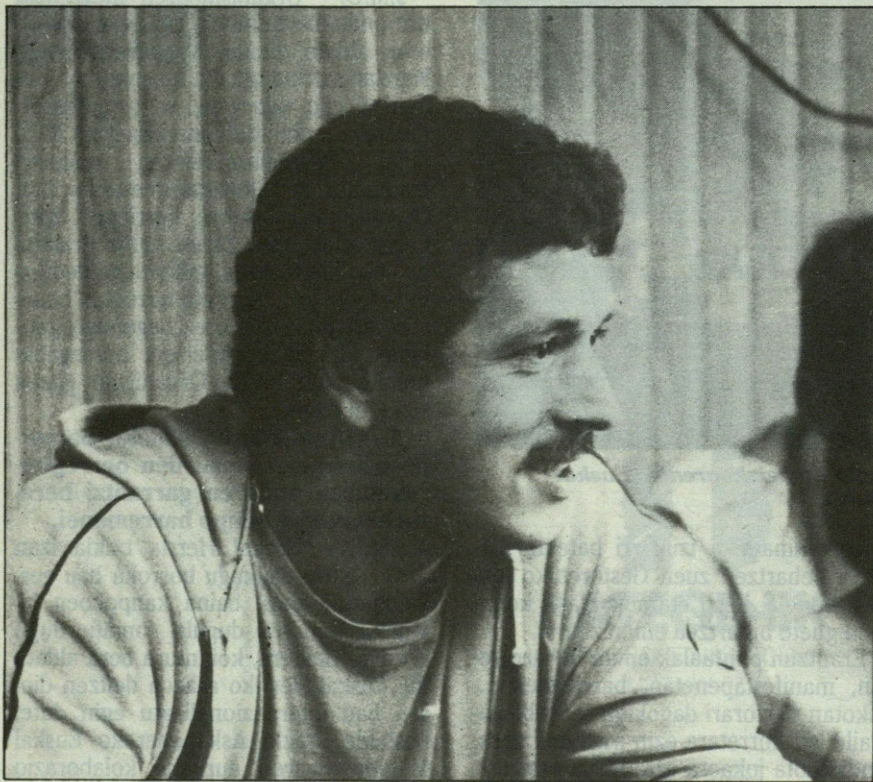
J.M.O.— Egoera politikoa arabera gure indarrak ere izan ditu gora behera batzu, baina sentsibilizazioa gorantz doa egunetik egunera. Prentsa eta kaleko presentziak, eta mezu zuzenak bidualtzeak mobilizapen masiboetara iristera lagundu digute. Amnistiaren Aldeko Batzordeak dira Euskal Herriko indar konbokatortia handien duen organismoa. Hortxe daude Bilboko manifestaldiak, Herrerako konbokatortiak etab.

Baina errepresioak ere bere neurriak hartzen ditu eta ez da kasualitatea errefuxiatuak tantoka-tantoka espulsatzea, zailagoa da guztion artean erantzun bat ematea. Horregatik, nahiz herri mailan berrehun pertsona bildu garrantzitsua da gure testimonioa hortxe utzea.

A.— Gestoren lan garrantzitsuenarikoa sentsibilizazioa izanik, bete al du bere helburua bolada honetan daramazuen frantses produktuen kontrako boikota kanpaina honek?

J.M.O.— 1986.eko uztailaren 19an hasi genuen euskal errefuxiatuen aldeko martxa, eta bost kolumnek Donostiara iritsi ziren egun berean emandako prentsaurrekoan boikotaren kanpaina iraunkor hasten genuela eta, nik uste dut, une honetan kanpainaren zentzua ulertua dagoela herrian, zeren organismoik ez bait dugu inolaz ere pentsatu frantses produktu eta interesen aurkako boikot honekin Estatu Frantseseko ekonomiari kalte handirik egingo diogunik. Boikot hau tresna ideologiko bat da; honen bidez herria sentsibilizatu nahi dugu. Hala ere, errefuxiatuen aldeko jarrera duen jende guztiak ez du boikot honetan parte hartzen oraindik, inportantzia errelatiboa duelako pentsatzen delako, baina honelako kanpainak testimonialak izan arren, tabernatan, dendetan, kalean... boikot honetaz hitzegin denean euskal errefuxiatu politikotaz hitzegiten ari direla jakitea inportantea da.

Boikot honek frantses produktorik ez erostea esan nahi du eta pazifikoa da. Orain beste bultzadatxo bat emango diogu eta ez dugu uste erreta dagoen

Joan Mari Olanoren ustetan, Amnistiaren Aldeko Batzordeetan eman den gazteen sarrera masiboa oso sintomatikoa da.

Frantses produkto eta interesen aurkako boikotak jendea sentsibilizatzea du helburu, ez frantses ekonomia mintzearena.

kanpaina denik, indartzen doana baik. Horregatik jendeari koherente izan dadin eta boikota sekundatzea eskatu nioke.

A.— Gestorek gertutik jarraitzen dute euskal presoena egoera. Egun nolakoa da preso politiko hauen egoera?

J.M.O.— Aurten 10 urte gartzela beteiko duten presoak dauzkagu. Garbi dago euskal preso politikoak espainiar gobernuaren esku dauden rehen politikoak direla. Era honetan, gobernuak erabiltzen ditu, alde batetik, heuren organizazioa txantaiatzeko eta, bestalde, Herri osoa txantaiatzeko; ederki asko bait dakite presoena dela Herri hau gehien sentsibilizatzen duen kolektiboa.

Esterminio gartzelak eraiki dituzte, sakabanaketa politikari ekin diote presoan eta beren Herriarekiko harremanak zapuzteko; presoak hausteko hitz batetan. Baina inoiz baino moral handiagoz daudela baieztatu beharra dago, gertuago ikusten bait dute arazo honen konponbidea, eta konponbide hori globala dela. Ez dira inoiz konponbide indibidual batetan eroriko.

Bestalde, PSOE gobernuak damuketari ere ekin dio, ez gobernuaren borondate ona erakusteko, politika hau

tresna errepresibo bat besterik ez bait da. Presoen helburua ez da edozein baldintzatan gartzelatik irtetea, ulertzen dutelako gartzelatik irteteko edo errefuxiatu daudenenak itzultzeko bitartekoak ipintzea ez dela irtenbidea, baldintza politikoak aldatzen ez diren bitartean. Euskal Herrian baldintza politiko batzuetan bizi gara, horrek berak sortu du borroka politiko bat, borroka hori aurrera eramateagatik preso eta errefuxiatu bihurtu dira eta batzuen itzulera eta besteen irteera baldintza politiko horiek gaitzitzearekin etorriko da. Terminoa hauetan ulertu behar da **amnistia** hitza.

“ Preso eta errefuxiatu politiko bihurtu zituzten baldintza politikoak gaitzitzera-koan, presoak irtengo dira eta errefuxiatuak itzuliko”.

A.— Aurrera begira zein moetatko kanpainak prestatzen ari dira momentu honetan Amnistiaren Aldeko Batzordeak?

J.M.O.— Hauteskunde presidentzialak amaitzearekin batera, presoan aldeko, eta estermio gartzela eta sakabanaketaren kontrako kanpaina bati ekingo diogu, hau da, amnistiaren aldeko kanpaina baten alde lan egingo dugu. Oraindik, nahiz nahikoa bideratua egon, ekintza guztiak ez daude lotuak baina mobilizapen deszentralizatuak izango direla esan daiteke.

Bestalde, Juan Jose Crespo Galende eta Mikel Lopetegiren heriotzearekin batera, ez dira ahaztu behar, gartzeletan erahil dituzten beste hiru preso politikoak, Joxe Ramon Goikoetxea, Josu Retolaza eta Kurruli, maiatza eta ekainean hil zituztela. Hauek omendu eta ekaineko egun batetan Estatu Espainiarrako gartzela guztietara martxa bat antolatuko dugu. Autobus batzuek gartzela batzuetara eta beste batzuek bestetara hurbilduko direlarik.

Udan ere **‘Jaiak bai Borroka ere bai’** kanpaina bultzatuko da, Herrian falta direnen problematikaz arduratzeko eta gogoratuak izan daitezen.

INAKI ZUBIONDO

Baskongadetako PSOEzialistak lerrouxismoaren ildo arriskutsutik

Kongresoa hurbiltzen ari zaien bezala ari dira gogortzen Komunitate Autonomoko sozialisten arteko borrokak. Garcia Danboreneak hartu nahi izan du inizatiba, denen kalkuluetan beharrezkoa izango den kontsentsura ahalik eta indarririk handienez iristekotan. Diferentzia estrategiko eta ideologikorik ez omen da beren artean, baina Danborenearen eta Egiagairen arteko ezberdintasunak ongi bukatzeko urrutiegitxo iritsiak dira.

Gipuzkoako PSOE Araba eta Bizkai-koei gaina hartu ezinik ari dela esan liteke, azken asteotako jarrerak ikusita. Orain artean Arabako sozialistak Gipuzkoarren eta ofizialisten alde lerratzten zirela esaten bazen, Buesa diputatu nagusiaren eta Gavilan idazkari orokorren arteko liskarren arabera indarrak ez datoz bat.

Partiduaren ohizko gorabeheretatik atera eta inizatiba hartu nahi izan du, ordea, Garcia Danboreneak, eta hori da sektore ofizialistak seguruenik espero ez zuen arazoa. Indar handiagoko posizio batetik negoziatu nahi izan du hurrengo ejekutiba Garcia Danboreneak, aurreko aldian gertatu zitzaiona berriro jazo ez dakion, eta ofizialistak mugitzera behartu ditu.

Garcia Danboreneak indarra dakar nonbaitetik

Arabaren gauzak nola doazenaren arabera aldatu daitezke gauzak Komunitate Autonomoko PSOE baitan. Horko buruen arteko istiluak aspalditik ziren ezagunak, eta are gogorragotu ziren joan den urtean PSOE-PNV koalizioa zela medio Arabako diputazioaren nagusi egin zirenean. Buesa eta bere jendeak hartu zuen agintea, eta Gavilan buru duen taldearen aldetik salaketa gogorrak entzun ziren.

Arabako aparatoan sendotuago egozteagatik-edo, eta aurreko hauteskundeetan gertatu zitzaiena berriz ez pasatzeko modua ikusi du Garcia Danboreneak, eta ofizialisten dinamikari aurrea

hartu die. Benegas eta Egiagaraik ez dute orain Danboreneari lista kontsentsuatuaren kontra egotea aurpegiratzeko motibo gehiegirik, lehen beraiek baztertu bait zuten hura. Eta gauzak indarrez konpontzen direnez, Danboreneak berea erakutsi du argi aski: demagogia errez batek eta «Casa del Pueblo» direlakoak ongi korritzeak eman dioten popularitatea, eta PSOEko zenbait sektorek beregan duen konfidantza.

Ezaguna da UGTrengana bildu den PSOEko zenbait jendek —ez beti Izquierda Socialistakoei lotuak, hori ere esan behar da— oso ongi kontsideratua daukatela Garcia Danborenea. Baina horretaz gain, gobernuan ere aldekorik ez du falta. Portugaleteko «Casa del Pueblo»n koktel batzuek sututa erre ziren sozialisten omenezko mitinean ziren Enrique Casasen alarguntsa Durkhop eta Barrionuevo ministraria, eta horrek ere zenbait argitasun ematen du aurrera begira.

Abertzale usaina duen ororen kontra

ETArekiko negoziaketari buruzko eritzi ezberdinek banatzen al dituzte Komunitate Autonomoko sozialistak? Garcia Danboreneak horretaz behin eta berriro ematen dituen eritziak ezagutu-

Egiagarai-Danborenea, aginte gosean tartean eta biek ere gero eta mintzo antieus...

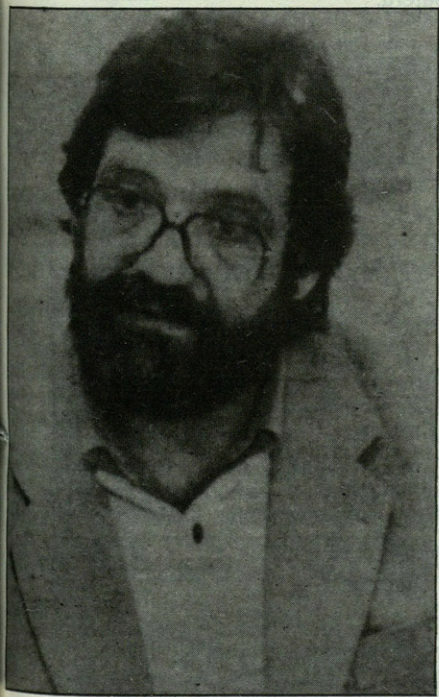
Autogestioaz

ta («zer dela eta negoziatu behar da terrorista odolzale batzuekin?»), eta Barrionuevo ere «gogorretakoa» omen denez, horrek markatuko luke Benegas eta Jauregi «prudenteagoak» omen direnekiko diferentzia.

Baina azken asteotan jeltokideekin duten koalizioaren kontrako eritziak hasi dira botatzen danboreneistak. Esan den txikiena izan da PNVrekiko tratuak ezin dituela preso eduki sozialistak. Urrats logiko bat da, kontutan hartzen badugu azken urteotan abertzale usainaren duen guztiaren kontra darabilten erasoa. Herri Batasunaren kontra, batik bat, «abernazi» bezalako hitzak jadanik normal bihurtzera iritsi da. Euskaldunen aldetik gure abertzaletasuna «desmitifikatu» eta nazionalismo espainolaren astakeriak errazegi onartu dituzten erantzunkizuna noizbait norbaitek aztertu beharko du.

Abertzale askori iruditzen zaio Danboreneak bere demagogia urrutiegi eramaten duela, eta sozialistentzako ere oso egokia ez dela hainbeste «pasatzen» den tipoa aurrean edukitzea. Hor dago, ordea, eta askok uste baino indar gehiagorekin dator. Aurrean dituen ofizialistak ere ez dirudi ideologiaz hori baino samurragoak direnik, formetan prudenteagoak izatekoetan ere. Euskal Herria bezalako herri batean beti merkatu bat izango duen lerroxismoaren seinaleak aspaldikoak ditugu, baina areagotzen ari dira azkarki. Joxe Azurmendiren «PSOE eta abertzaletasuna» irakurri beharko dugu berriro.

I.Z.

LEHENGO apirilaren 11tik 22ra Dubrovnik-en, Jugoslavia, Autogestioari buruzko mintegi bat egon da, non hamaika estatutako partaide bildu garen. Hauen artean, gehienak estatu kapitalistetatik joanak izan gara. Hauen artean, EE.BB., Britainia Handia, Dinamarka, Mendebal Alemania eta Holandatik joandakoak ziren garrantzizkoenak, baina estatu sozialistakoak ere bazen: Hungariakoak eta bereziki Jugoslaviakoak. Euskaldunak ere azaldu ginen eta ez ordea espainiarrak. Pena bat.

Dubrovnik-en aztertu zenarekin sartu gabe, aitortu beharra dago Jugoslaviarrek lekzio ederra eman digutela erakutsiz nola antolatu behar diren kongresuak edo antzeko ihardunaldiak. Jugoslavia herri premiatsu bat da, baliabide ekonomiko urriak dituen, baina honek ez du adierazi nahi produkzioarekin lotura zuzenik ez duen ihardunaldirik antolatzen ez denik. Adibide gisa, Dubrovnik-en ekitaldi kultural mordo bat egiten da. Bertan, argi geratu zen gauzak ongi antolatzen dituztela. Erabiltzen diren gaiak errealitatearekin lotuta daudela, nahiz horretarako diru gutxi izendatua izan; hain zuzen, Euskal Herrian egiten ez den bezala, geure herria, hura bezala, pobrea den arren. Froga: II. «Euskal» Mundu-Biltzarra, non dirua barra-barra xahutu bait da, etekin gutxi ekarri zezan herri honi.

Jugoslaviako sistema politiko-ekonomiko-soziala autogestionatua da. Hau da, produkzio eta gizarte antolaketa oro behetik gora egingo dago, langileak eta herriak eratzen dute, alderdiak protagonismo txikia duelarik, Sobiet Batasunarekin lerrotuta dauden estatuetakoei konparatzen badugu. Eta beraz, kapitalista basatiar estatuetan bizi garen eta «Sozialismo» autoritarioetan bizi diren zatitza alternatiba gisa ikusten da, bertan eta defektu guztiekin, herriak, herri langileak, parte hartzeko aukera bait du edozein erabakitan.

JUGOSLABIAKO jabetza estatuarena da, esku pribatuaren oso gutxi egonez. Beraz, enpresa txikiak esku pribatuaren egon daitezke, bai nekazaritzan (gehienak), bai industrian, baita ere zerbitzuaren. Gaurregun, Jugoslavian posible da 6-10 langile kontratatzea, gehiago ez, enpresa hauek jabetzeak, denak eta tailer txikiak izanez. Gainontzekoa, estatuarena da eta talde batek nahi badu enpresa bat antolatu, jabetza esta-

tuarena, gizartearena izaten jarraitzen du, baina erabil dezake edonork.

Izan ere, planifikazio zentralik ez dute, baina bai koordinazioa ordea. Denboraldi baterako enpresa guztiek beraien planak goragoko elkarteetan azaltzen dituzte, azkenean errepublikaraino iritsiz, eta ondoren estatu federalesko Ekonomi Ganbara. Behin plan hauek goiko erakunde honetan onartuak izanez gero, beheko enpresak bete beharrean aurkitzen dira.

Gauza bat azpimarratu behar dena, alegia, jabetza estatuarena dela eta iniziatibak langileak edo edozein herritarrek har ditzakeela. Hau da, hain zuzen, gizarte kapitalistatik berezten duena, hemen, kapitalismoaren barruan, kapitala bait da nahitanahiezkoa zerbait egiteko. Guzti hau diferentia da autogestio-sistema batean, nahiz merkatuak eta multinazionalak beren tokia egin nahian aritu.

Politikan ere Jugoslavia berezia da. Gaurregun estatu ez-lerrotu bat da, beraien sortzaileetarikoa izan ostean. Egoera honetara iristeko bide gogorra ireki behar izan du. Hasiera batean, II. Mundu-Gerratea amaituta, Sobiet Batasunarekin lerrotu zen, baina Titoren agintaritzapean ez zuen Sobietarren morroi izaten jarraitu eta eten egin zuen Stalin-ekin 1948an, Jugoslavia independenteagoa bilakatuz.

HIZKUNTZA aldetik Errepublika bakoitzak berea du eta ez da ezer gertatzen. Ez dago hizkuntza bat ofiziala dena eta beste guztiak honen morroi, Euskal Herrian gertatzen den bezala. Hori bai, Errepublika bakoitzekotik at bestetakoak ere jakin behar dituzte eta ikasten ere.

Erlijioak ere libreak dira, toleratuak hain zuzen, honen froga kaleetan nabari delarik. Elizak, era guztietakoak gainera, irekiak daude jendea askatasun osoarekin hurbil daitekeelarik. Baina begibistakoa da erlijiosoen ekonomi maila beste herritarrena baino garaia dena, azken hauen autoak eta etxebizitzak hobetoagoak bait dira, nahiz estatu sozialista batean bizi.

Pobrezia ez da nabari kaleetan zehar, aberastasun handiak ageri ez diren bezala. Hori bai, ez dago New York-eko Harlem auzotegiaren antzekorik edo ez da ikusten eskalerik kaleetan zehar hementi bezala, ezta ere lerrorik dendetan, hemengo telebista azaldu nahi diguten bezala. Jendeak dignitate eta urguilu nazional handia adierazten du, askatasun nazionala erdietsi duen herri batena, nahiz eta oraindik Kosovon arazoak egon konpontzeke daudenak.

BALAREN BAKAIKOA

Otsailekoetan, hauteskunde-antzesle baldar ageri dira

Senegal, afrikar neo-demokrazien eredu

Otsailaren 27an izan ziren lege-biltzarrerako hauteskundeak Senegalen. Senegal, sarri antzean eredu gisa aurkezten den mendebaldeko Afrikako estatua. Eredua, zeren eta hango agintariek, beren aldetik, europar ereduari jarraitzen ahaleginak egiten bait dituzte. Ez bait dute beti erreusitzen. Hona beraz, hauteskundeen kronika laburra, beste argi- edo nahas-bide pare batekin.

Abdou Diouf deitzen da. Senegaleko Partidu Sozialistako idazkari orokorra du. 1981ean ailegatu zen boterera, Senghor zaharrak hala erabakita.

Senghor-ek Senegal independente gertatu zenetik (1960) beste urte horretara bitartean agindu zuen estatuan. *Union progressiste sénégalaise*-ko burua zen, eta Estatuko lehendakaria. UPS partidu bakarra zen.

Hala ere, Abdou Diouf-ek partidu aniztasuna onartu zuen, eta 1983an hauteskundeak *ospatu* zituzten. Zer gertatuko, eta hauteskunde egunaren bezperan, supitoki, gobernuak botoa emateko nortasun-agiririk ez zela erakutsi behar, erabaki zuen. Biharamunean, alimaleko fraudak: nornahik zeinahi aldiz botoa eman zuen, hildakoe, eta umee, eta atzerritarrek ere bai... Botoetatik %83a jaso zuen Diouf-ek, eta oposizioaren alderdiek Biltzarrean parte hartzeari uko egin zioten.

«Demokrazia alderdien legeztapenera mugatu da»

Bost urte geroago, prezedente hori dela kausa, zenbait alderdik, horien artean Cheikh Anta Diop-ek fundatu *Rassemblement national démocratique*, abstentzio-rako deia egin dute, nahiko kondizioirik ez zela baieztatuz.

Diouf ez zen, egia esateko, oso balantze onarekin presentatzen hauteskundeotara. Bosturteko honetan senegaldar ekonomia FMIk eta bestek «aholkatu» berregituraketetara moldatu da, betiko ondorioekin, hitz batez esateko: estatu kapit-

lista desarroilatuekiko menpekotasuna areagotuz.

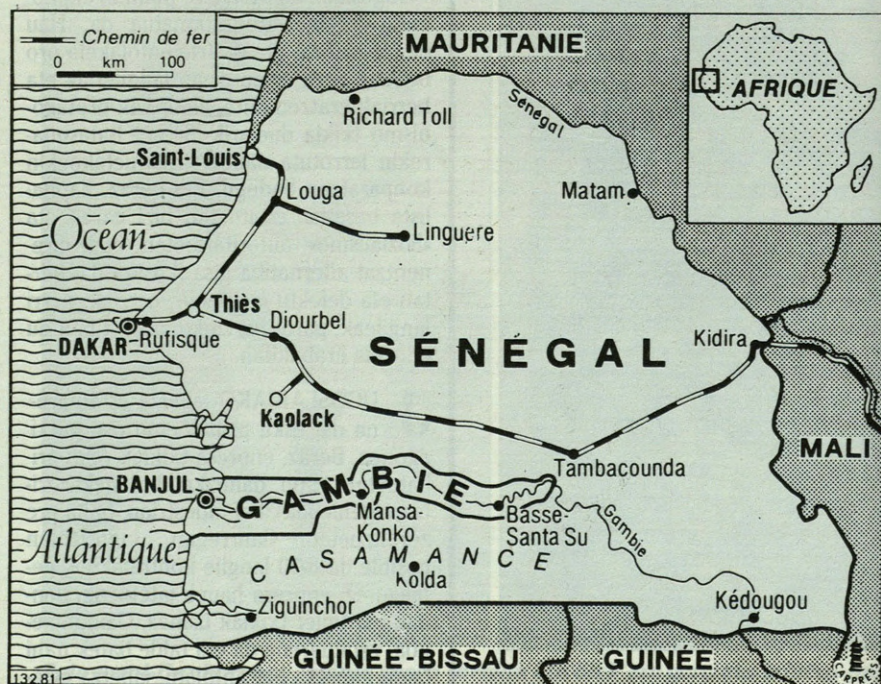
Langile asko gelditu da kalean; beste askok ez du lanposturik aurkitzen; bizitza hagitz garestitu da; kanpoko zorra ere emendatu egin da; ustelkeria nagusitu da hainbat sektoretan. Eta, beste alde, Casamance-ko diolen «separatismoa» eraitsu eta basatiz erreprimitu du gobernuak.

Zer egin du gobernuak? Izena ematera ausartzen ez den Dakar-eko intelektual

batek ematen du bere eritzia, apirileko *Le monde diplomatique*-n: «Demokrazia alderdien legeztapenera mugatu da, honek hala ere hauteskunde kanpainian bazarrik daukalarik nola-halako eragina: oposizioa, bost urtetan behin, hogeitabat egunez mintza daiteke telebistan —bost minutuz, egun bakoitzean». Telebisioa estatuaren monopolio izaki.

1987ko erdikaldetik hasi zen Abdou Diouf kanpainia preparatzen: laguntza batzordeak osatuz, erlijio buruzagiak bilduz eta bere aldeko botoa eman zezaten eskatuz... Tidiarren kalifa nagusia eta Eliza katolikoaren kardinala ez dira horretara makurtu, baina bai Muridetarren kalifa nagusia eta Thies-eko artzapezpikua, esate batera.

«Quartier Latineko nire urte haietatik, sozialista naiz», esan zuen Senghor-ek; xendrea beretik jarraiki du Diouf-ek.

Demokraziaren grazia eta kolorea

Oposizioa (*Parti démocrate sénégalais*-en inguruan bildurik batipat), beretik, agintza ederrez hornitua etorri da: artikulua beharrekoenen prezioak erdira jaitsi araziko zituela, casamancetar preso politikoentzat amnistia egonen zela... —zoritxarrez, ez dugu diolen borroka horretaz beste xehetasunik aurkitu nehon; soil-soilik, 500 bat mila lagun direla diolak, Senegalen orohar 5 milioi t'erditik gertu lagun izaki.

Alabaina, PDS eta PSren metodoak eta manierak oso antzekoak gertatu dira kanpainian barrena. Autore anonimoari uzten diogu berriz hitz egin dezan: «*Itxurak itxura, politikaren kontzepzio beretsuaren eramale dira biak, hala batzuk nola besteak Europa zaharreko ideologietan edanaka dira eta*».

Eguna hurbildu ahala, tentsioa goraka dator Senegalen. Estatuko hamabi mila herritan barrena, konta-ezineko huts eta irregularitate nabari dira. Hauteslegoak nola erreakzionatu behar du? (demokraziaren grazia eta kolorea). *Le soleil*, estatu mailako egunkari bakarrak, eta irratiak eta telebistak etengabe errepikatzen dituzte, boto emateko deiak. Politikoez ez jakinki-eta, herriaren berri —kolonia-ondoko Afrikan oso bereziki suertatzen da horrela.

Partidu Sozialista ez da beti legalitatearen mugen barranean murgiltzen. Thies, Dakar-etik 70 kilometrotara dagoen hiri industrialean, Abdoulaye Wade-ren PDS-ren mitin bat debekatzeko gobernadoreak: orden publikoa-ta... Baina PSren mitinarentzako badago baimenik... Abdou Diouf heldu delarik, manifestalari batzuek harrika saldatzen dute: poliziak interbenitzen du, bi egunetako gatazkak bideratuz...

Diouf-en hori-dela-tako deklarapenak gogortxo dirudite: Wade-ren alderdi burukideak «*bandidoak*» lirateke, gizon «*subertsiboak*, ez fede ez legerik dutenak». «*Senegalgo demokrazia gaixorik dago*», eza-

gutzen du, eta beraz «*belar gaiztoak erauzi behar dira*».

«Sobera demokrazia, sobera perbertsio»

Otsailaren 28a, boto eguna. Oposizioak 1983an baino hobeki kontrolatzen ditu boto-ontziak, salbu eta mendian, non eta, beti bezala, edozer gerta daitekeen. Afrikan normaltzat jotzen da, leku askotan, famili-buruak famili osoaren botoa eman dezan, eta auzo-buruzagiak auzo lagunentzako botoa —gurean disimuluan egiten dena, han ageriango.

Lehenengo emaitzen arabera Diouf da nagusi, apabulantekei gainera. Kanean, instantzateko erreakzio kontrakoa. Gobernuak aldiz, proportzioz kanpoko erreprezioari ekiten dio. 29an, goizalde, poliziak PDSko sedea asaltatzen du, Wade eta berretar batzuk preso atxematen, *Parti de l'indépendance et du travail*-eko buruzagia detenitzen halaber. Jendeak kalera jotzen du. Gobernuak *état d'urgence* deklaritzen du Dakar-en...

%73a bereganatu du Dioufek, %26a Wadek, populazioaren %42a abstenitu egin da. Metropoli-ohitik, Chirac-en zoriok heltzen dira irabazlearentzat: demokraziari zoriok, eta Frantziaren taigabeko apoioa berreskainiz.

Oposizioaren ustez, ez da nahiko adierazpen askatasunik izan. Gobernuaren partaideren batek berriz, «*sobera demokrazia*» izan dela dio. Dioufek, galtzaileek «*ez dakitela galtzen*» egiten du salaketa, eta aurrerantz «*desbideraketa eta perbertsio*» guztietatik babesteko neurriak hartu beharko direla.

Munduan beste asko lez —buka dezagun, hontaz—, Senegalgo demokraziak, besteak beste, neokolonialismoari dagoen akats oinarritzko bat du: mekanismo instituzionalak oro erdaraz, frantsesez hain zuzen ere, eramaten dira, kasu hone tan senegaldarretatik %90ak ez duelarik, ez mintzatzen, ez konprenitzen, hizkuntza arraro hori.

PABLO SASTRE

Le Penen izurritea

Presidentziarako hauteskundeetako lehen txandan Le Penek ateratako %14,38a harrigarria, kezkarria eta garrantzitsua da zinez.

Harrigarria Le Penek berak ere ez zuelako hain emaitza alturik espero, pronostikoen arabera %12a lortzeko aukera zuelakoan, harrigarria eskuin alderdietako hautagai klasikoek ez dutelako Le Pen baino askoz gehiagorik erdietsi (Chiracek %19,95; Barrek %16,53).

Kezkagarria benetan Le Penen mugimendua guztiz sendotzen ari delako, sustrai hartzen eta partidu komunistari, lehen jaun eta jabe zen lekutan, Le Penen Front Nationalek botuak kendu dizkiolako. Jendea mutur batetik bestera joan da. Partidu Komunistak, Lajoinie hautagai eskasarekin, komunisten arabera, %6,76a lortuz, bere porrota izenpetu du, orain hamar urte hasitako heriotz luze honen azken txanpa gertatu zaiolarik.

Kezkagarria frantses estatuko bi eskualdetan lortu dituen emaitzak, Marseillasen batetik eta birmoldaketak eragindako langabetu-kopuru altua dagoen Lorraine aldean bestetik. Azkenik garrantzitsua da Le Penen emaitza, bigarren txandarako. Chirac sandwitxean harrapatutik gelditzen da. Batetik Barren emaitzak gehituta ere, ez du gehiengorik lortzeko aukerarik. Barren korronte eskuin-zentristak guztiz arbuaitzen ditu Le Penen ideiak eta bestetik Chirac-i beharrezkoak litzazkioke Le Penen botuak Mitterrand presidente-hautagai txapela kentzeko (%34,11). Hemendik aurrera izurrite hau kontutan hartu beharko dute denek, nornahik irabazita ere.

Ermiñe Madariaga

Ikerlariek beren buruei
hainbatetan eginiko galdera

Zer dago espazioan?

Espazioaren hustasuna topiko arruntetako bat da. Topiko horrek funtsarik ba al du? Bai noski! Topiko guztietan bezala bere azpian egiaren zati bat dago. Betetasuna eta hustasuna guk ohiturik gauden patroiekin neurtzen baditugu, baieztapen zuzen bat aurkituko dugu: espazioa hutsa da. Hala ere, hutsaren definizioa hartzen badugu, (materialarik ez dagoen tokia alegia) espazioa ez da hutsa. Guztiz betea dago ordea. Bai lelokeria! pentsa dezake irakurle batek baino gehiagok; espazioan planetak eta izarrak daudenez gero nola egongo da ba hutsik.

Konforme, izarrak eta planetak horixe ditugu, baina zerbait ba al dago horien arteko espazioan? Jakin badakigu planetak oso urrun daudela. Hauetarainoko distantzia kilometrotan emango bagenu zenbaki askotako zifra idatzi beharko genuke. Eta izarretaraino... Distantzia unitate berri bat erabili beharko dugu: argi-urte esaten diogu eta argiak urtebeteen korritzen duen distantzia adierazten du. Argiak hutsean segundo batean 300.000 km egiten dituenenez, kontuak atera urte batean zenbat egingo dituen.

Espazioa hutsa ala betea?

Izarren arteko batzbesteko distantzia 10 argi-urte da. Hau da distantzia itzelak daude izarren artean. Beraz, espazioan dagoen materia guztia izarretan eta hauen inguruan jira-biraka dabiltzan planetetan metatzen bada, eta itxuraz horrela dirudi, puntu batzuetan izan ezik espazioa hutsik dagoela esan daiteke. Hutsa topatu dugula azkenik

pentsa dezakegu. Lelokeria orian, espazioa betea dagoela esatea izango litzateke.

Zertan gelditzen gara ba? Espazioa hutsa ala betea da? Erantzuna sofisma bat da zeren eta espazioa une berean hutsa eta betea bait da. Hutsaren definizioaren arabera betea da espazioan nonnahi, izarren arteko distantzia imajinezinetan ere, materia dagoelako. Baina guk erabiltzen ditugun patroien arabera hutsa da materialarik ia ez dagoelako.

Espazioan izarreartean topatzen den materialak gasezko eta hautsezko hodeiak osatzen ditu. Hodei hauek oso mehe eta diluituak dira. Partikula haundien tamaina mikra eta milimetro artean dago eta gasen kontzentrazioa, zenbait molekula zentimetro kubikoko da. Hala eta guztiz ere, izarrearteko espazioa oso haundia denez, Unibertsoaren materiaren zatirik haundiena espazioan hodei moduan barreiatu dago.

Hodei hauek lehertu diren izarren hondakinak edo sortzen ari diren iza-

Espazioan barreiatu dauden hautsezko

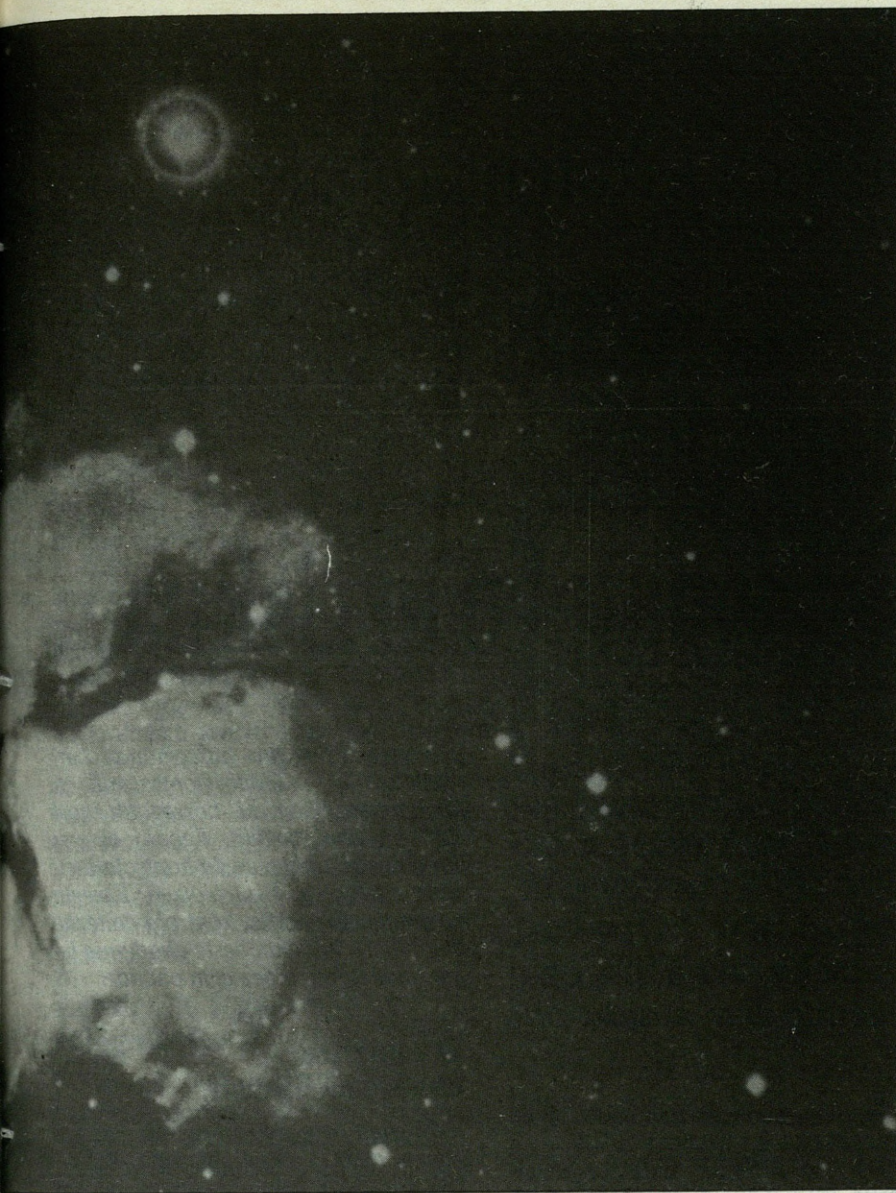
rrantzako materi harrobi dira. Oso tenperatura baxua izaten dute eta beraz normalean ez dira begiz ikusten.

Irratiastromia

Astronomoak normalean jakinmin haundiko gizakiak izaten dira eta aspal-di ibili dira izarrearteko materiaren arazoaz kezkatuak. Nolako da hor irtzean dagoen materia? Lurrean dagoenaren modukoa al da? Ala beste modu batekoa da?

Itaun hauei erantzuna emateko materia hori detektatu eta aztertzeke tresna egokiak behar dira. Tresna hauek irrati-teleskopioak dira eta espaziotik datozen irrati-uhinak bildu eta aztertzen dituzte.

Edozein materi molekulak kanpo-ikitzikapen baten ondorioz (beste molekula batekin izan duen talka esaterako) uhin elektromagnetiko bat igortzen du. Uhin hori molekularen izaeraren ezaugarria da. Uhin elektromagnetiko hori ja-

usezko hodeiak izar berrien harrobi dira gehienetan.

soz zein molekulak igorri duen jakin daiteke. Ez da hau lan erraza noski baina hori lortzeko bitarte tekniko eta teoriko nahiko landuak badituzte astronomoek.

Astronomoek uhina espektro (etxean Tintin-en abenturak dituzuenok, hartu *Izar Misteriotsua* izeneko eta irakurri Calys). Espektroan uhinak lerro moduan ikusten dira eta lerroen banaketa desberdina da molekula bakoitzaren zat.

Espazioko molekulak

Irratiastromiaren aurrerakuntzei eta ikerlarien trebeziari esker gero eta molekula gehiago identifikatzen dira espazioan. Duela hogeit bat urte saioak hasi zirenean bizpahiru molekula berri aurkitzen ziren urtero. Egun hamarnaka aurkitzen dira.

Aurkitu ziren lehenak karbono (II) oxidoa eta amoniakoa izan ziren. Hauen ondotik ehun molekula baino

gehiago identifikatu dira. Gehienak, molekula organikoak dira, eta nola edo hala Lurrean biziaren sorreran egon ziren molekulen antzekoak izan daitezkeenak. Ondorioz, gure planetan gartu den biziak jatorri estralurtarra izan dezakeenaren aldeko ideiek sendotuak diruditeke aurkikuntza hauen arabera.

Hala eta guztiz ere, espazioan molekula organikoak ugariak izatea ez da biziaren jatorri estralurtarraren aldeko argudio erabakikorra. Molekula organikoak karbono, oxigeno eta hidrogenoz osaturik daude nagusiki. Bestalde, elementu hauek espazioan dauden molekulak batez ere elementu hauek espazioan dauden elementurik ugariak direnez, izarrartean dauden molekulak batez ere elementu hauetaz osatua egoitea ez da harritzekoa.

Lehentxoago esan dugunez, ehun molekulatik gora identifikatu izan dira espazioan. Guzti horiek zerrendatzea aspergarria litzateke baina baten batek zeintzuk diren ezagutzeko interes bizi-

Hidrogenoa eta karbonoa besterik ez duten molekulak			
CH	C = C	C = CCH	(C = C) ₂ H
CH ⁺	C = CH	(C = C) ₂ CH	H ₃ C (C = C) ₂ H
CH ₄	HC = CH	H ₃ CC = CH	$\begin{array}{c} \text{C} \\ \diagup \quad \diagdown \\ \text{HC} = \text{CH} \end{array}$
	H ₂ C = CH ₂		

Oxigenoa duten molekulak			
OH	HCO ⁺	CH ₃ CHO	CH ₃ CO ₂ H
H ₂ O	HOC ⁺ ?	CH ₃ OH	CH ₃ OCH ₃
CO	H ₂ CO	CH ₃ CH ₂ OH	HOCO ⁺
HCO	CH ₂ CO	HCO ₂ H	C = CCO
H ₃ O ⁺ ?	(CH ₃) ₂ CO		

Nitrogenoa duten molekulak			
CN	H ₂ CN ⁺	CH ₃ CH ₂ CN	H (C = C) ₄ CN
HCN	NH ₂ CN	H ₂ C = CHCN	H (C = C) ₅ CN
HNC	CH ₂ NH	HC = CCN	C = CCN
N ₂ H ⁺	CH ₃ NH ₂	H (C = C) ₂ CN	H ₃ CC = CCN
NH ₃	CH ₃ CN	H (C = C) ₃ CN	H ₃ C (O = C) ₂ CN

Une berean oxigenoa eta nitrogenoa duten molekulak	
NO, HNO ⁺ , HNCO, HOCN ⁺ ?, NH ₂ CHO	

Bestelako molekulak	
SO, SO ⁺ , SN, CS, H ₂ S, SO ₂ , OCS, HCS ⁺ , H ₂ CS	
CH ₃ SH, HNCS, SiO, SiS, S ₂ C ₂ , S ₂ H ₄ , HCl, NaCl, KCl, AlCl	
C ₂ S, C ₃ S, PN, AlF	

rik izango balu honekin batera doazen tauletan ikus ditzake. Hala ere, eta kuriositate moduan, espazioan topatu den molekularik konplexuena, emakumeek azkazaletako berniza garbitzeko erabiltzen duten azetona likidua da.

Espazioan aurkitu diren molekulei buruz interes bizia piztu da. Topatutako batzuk ezagunak dira Lurrean baina beste batzuk ez ordea, guztiz ezezagunak dira. Molekula hauek nola sortu diren, zein prozesu jarraitzen ari diren eta Unibertsoa hobeto ulertzeko zein informazio eman diezaguketen erabakitzeke zientziaren adar berri bat sortu da: astrokimika.

Baina astrokimika zer den adieraztea beste egun baterako lana izango da. Gaur espazioa hutsa edo betea den erabakitzen nahikoa lan hartu dugu eta.

INAKI IRAZABALBEITIA
M.J. BARANDIARAN

Estudiante eta lizentziatu askoren bizibide
bakarra izan arren

Klase partikularrak ezlegaltasunean emateko arriskua

***Bai egunkarietan, bai dendetako erakusleihoe-
tan klase partikularrak ematen direla dioten ira-
garkiak irakur daitezke. Gehienetan irakasten du-
tenak beste lanbide egokiagoaren bila dauden estu-
diante eta irakasleak dira. Beste batzuetan,
lan-inspektore batek harrapatzeko arriskua ego-
nik ere, lagunaren artean akademia bat munta ohi
da.***

Beti izango dira eskolan txarto dabil-
tzan ikasleak edota hizkuntza bat ikasi
nahi duten pertsonak. Horri esker, ikas-
ketak bukatu duten askok langabezia
gaindi dezakete, gurasoek irakasle ba-
tek eskolak egiten ez duen miraria lor-
tuko duela pentsatzen bait dute.

Baina eskola partikularrak emateak
ez dio irakasleari bizitzeko behar duen
dirua ematen. Klase partikular baten
prezioa 500etik 1.000 pezeta artean ibil
daiteke eta, ondorio logikoz, eskola or-
du asko eman behar da soldata dextente
bat atera ahal izateko. Bestalde, lanbi-
de honek ez du segurtasunik eskaini-
tzen, inolako kontraturik ez bait dago.

Arazo legalak

Teorian behintzat, arazo legalak izan
ditzake etxean irakasten duen edonork.
Hauxe suertatu zitzaion Xabi irakaslea-
ri; telefonoz deitu zion lan-inspektore
zela esaten zuen batek izugarrizko sus-
toa emanik, zeren eta kontrolaturik ze-
goela pentsatu zuen. «Berak deitu ondo-
ren nire egoera laborala legalizatzea
pentsatu nuen, baina lan-magistraturan
lan egiten duen lagun bati galdetu nioe-
nean, arazorik ez zegoela esan zidan
honek, oraindik ez bait dira hasi hone-

*lako gauzak kontrolatzen». Bere lanbi-
dea legalizatzeko lizentzia fiskala egin
eta autonomo bezala deklaratu behar-
ko luke.*

Horri buruz informazio gehiago jaso-
tzeko asmoz, sindikari bati galdetu ge-
nion, «klase partikularrak ematen di-

**“ Eskolak egiten
ez duen miraria ira-
kasle batek lortuko
duela pentsatzen dute
gurasoek ”**

*tuenak ez ditu lan harremanak bere
ikaslearekin, ez dago kontraturik eta
lana esporadikoa da, horregatik inork
ezin du ezer frogatu. Egoera berezia
da, baina oraingoz ez da kontrolatu eta
zaila izango da kontrolatzea. Etxeeta-
ko akademiak, aldez, kontrola daitezke,
baina kasu hauetan beste akademia ba-
ten salaketaren bidez egin ohi da».*

Etxebizitza akademia bihurtu

Amaiak bere etxean eskolak ematen
zituenean, gero eta ikasle gehiago zituenean
beste lagun batekin akademia bat egi-
tea pentsatu zuen. Lehenengo pausua
auzokoen baimena lortzea zen, gero
udaletxera joan; baina auzokoek ez zio-
nen baimenik eman, horregatik ez zuen
proiektua aurrera eroan.

Zorte gehiago izan zuten beste bi la-
gunek, batek etxe bat bait zuen eta ez
zion inori baimenik eskatu, ezta behar
ere. Gero eta jende gehiago ikastera
joaten hasi zenean irakasleen kopurua
handitu zen. Gaur egun, sei lizentziatuk
berrogeitamar ikasleei eskolak ematen
dizkiete. Ezer deklaratu ez dutenez,
gutzia ezlegala da, baina oraindik ez
dute arazorik izan.

Akademia hauek legalak izateko le-
henengo pausua udaletxean baimena
eskatzea da; udaleko arkitektu eta osa-
sun-inspektore batek etxea ikusi ondo-
ren alkateak onartu behar du eta lizen-
tzia eman. Honetarako betebeharrak batzu
osatu behar dira; gutxienez, bi komuna,
sute irteera eta suhiltzagailuak izatea.

Honetaz aparte, lizentzia fiskala be-
harrezkoa da eta irakasle batek bede-
ren Sozial Segurantzaren izan behar du.
Baina lortutako etekinak eta ordaindu

beharrekoaren arteko oreka ekonomiko zailtasunak da, «guzti hori egin ondoren, Haziendak guk irabazten duguna baino gehiago eramango liguke».

Akademia hauek dituzten prezioak, akademia legalenak baino baxuagoak dira. «Guri interesatzen zaiguna jendea erakartzea da, horregatik ezin dugu diru askorik eskatu. Irabazitakoak ez dugu bizitzeko adina ematen, baina ez dago besterik. Gu guztiok ez dugu beste lanbiderik. Batzutan dirua galtzen da, ordubete batetan ikasle bakarra etortzen bait zaigu, baina egon beharra dago, hurrengo ikastaroan gehiago etorriko direlakoaren esperantzaz».

Bestalde, konpetentzia izugarria da, horregatik askotan, akademia indartsuenek txiki hauek bereganatzen dituzte. Hau gertatzen ez bada, sarritan ere, txiki hauek salatzen dituzte, itxi beharrean izan ohi direlarik. «Guk, ikasle gutxi datorrenez ez dugu arazorik izan orain arte, baina izango bagenu ez dakigu zenbat ordaindu beharko genukeen. Bada ez bada, ez dugu kontu-libururik, ezta beste inolako dokumentorik ere; horrela, inork ezin du ezer frogatu. Ikasgelan gaudenean inspektore bat badator gure egoera larritu daiteke baina ez dugu beste bizibiderik, eta arriskatu beharra dago», esaten diu irakasleak.

Akademia legalen ezlegaltasuna

Akademia indartsuenak legalak badi-ra ere, bere enplegatuek ez dute beti lanpostua garantizaturik. Batzutan praktiketako kontratuak egiten dituzte, batez ere udan, horrela ez dute deklaratu behar, ezta Sozial Segurantzaz or-

“klase partikularrak ematen dituenak ez du lan harremanik bere ikaslearekin, ez dago kontraturik eta lana esporadikoa da”

daindu ere. Bat kexatzen bada kalera-tzera gonbidatuko dute, arazo laboralik izan gabe; eta lan-inspektore batek esku sartu nahi badu froga-denboraldian dagoela esan eta kitto. Akademia haue-tan %50ak bere kontratua omen dauka, besteak noizbehinkakoak izaten duela-rik.

Beste aldetik, prezioak libre izan ohi dira, horregatik konpetentzia gogorra da. Mozkinak handitzeko kosteak mu-

rriztu behar dituzte eta honetarako esaten duten baino ikasle gehiago sartzen dute ikasgeletan, iragartzen duten zerbitzu ona kalteturik suertatzen delarik. Leku askotan, klase partikularretara doazen haurrak etxeko lanak egitera joaten dira soilik, gurasoek, haurren zailtasunak argitzeko garaian, irakasle partikular baten zerbitzuak izatea nahiago bait dute.

ARANTZA GUTIERREZ

HAR EZAZU ASTERO ZURE ETXEAN BETE TXARTELA LEHENBAIT LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

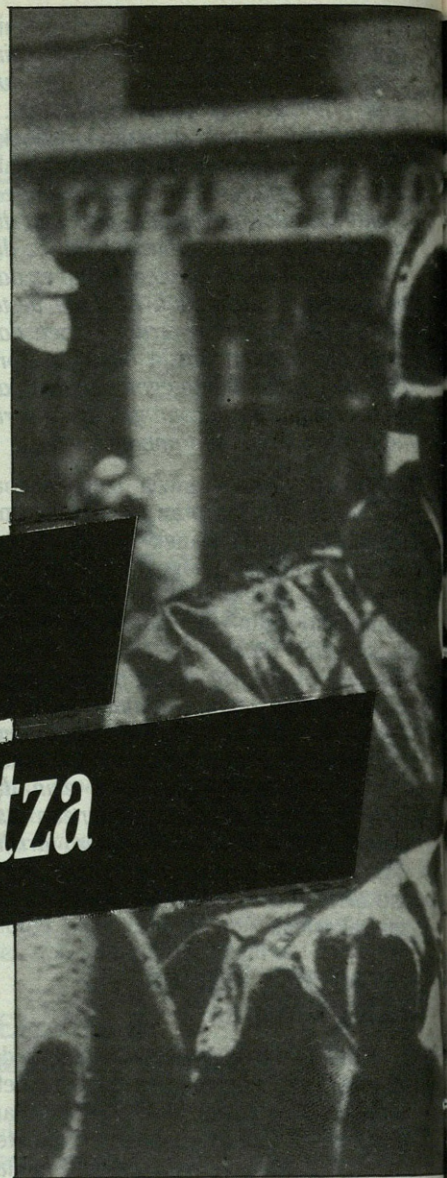
BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

Paris, Praga, Mexiko,
Los Angeles, Vietnam, Euskadi...

68a,

mundua ikutu zuen maiatza

68a esan eta Pariseko Maiatza. Estudianteak eta langileak bat. De Gaulle eta PCFa ordenuaren alde. "Dena, orain". Ondoren ajea. 68a esan eta Mexico, 400 hildako Olinpiaden aurretik. 68a esan eta Vietnam, Black-Power, Luther King eta Robert Kennedy. 68a esan eta Praga. Ilargia. 68a esan eta Meliton Manzanos, Txabi Etxebarrieta. Ikus dezagun Maiatza bakarrik izan zen 68a.

Hitz bitan esanda ilusioa eta porrota dira 68ak Europa zaharrean utzitako arrastoak: askatasun egarria estatuaren errepresioaren aurrean ito zen. Frango idatzi da orduz geroztik hartaz: sujeta iraultzailea falta zela, aldaketa iraultzailea ezinezkoa dela gizarte aurreratuetan... Pragako Udaberriak negua ekarri zuen 'benetazko sozialismo'aren esparruan, Pariseko Maiatzak mendeabaldeko komunismoa usteldu zuen eurokomunismoaren hazia jarriaz.

Vietnam, Urtarrilak 31

Saigon jeeps betea. Bazkalondoa. Vietcong bat dugu eskuak atzekaldean loturik. Hego Vietnamgo soldaduak tiro egindako bala lehertuko zaio buruan. Têt ofentsiba hasia da.

Amerikarrek bazekiten Hanoi ofentsiba prestatzen ari zela. Urtarrilaren 31ean, eguerdiko hamabiak hamar gutxitan, amerikar tropen komandante buruak, William Westmoreland-ek, be-

re koartel jeneraleko paretan kontra ikusiko ditu proiektilak lehertzen Tân Sơn Nhut-en, Saigondik hurbil. Vietcong komandoak bertan dira, atean.

Ordu batzu beranduago Estatu Batuetako enbaxadaren parean egongo dira. Bi hilabetez iraungo du ofentsiba honek eta 500.000 soldadu izango dituzte xake emanda. Westmoreland farregarri geratuko da eta Ameriketako eritzi publikoa banatu egingo da hildakoen irudien aurrean.

Urte honetan 200.000 tonelada bomba jaurtikiko dituzte B 52 amerikarrek Ipar Vietnamen. Bost urte geratzen dira oraindik gerra amaitu bitartean.

Luther King, Apirilak 4

Memphis. Lorraine izeneko ostatuko bere gelatik aterako da Martin Luther King. Duela egun batzuk etorria da zaborbiltzaile beltzen grebaren sostenguz martxa bat antolatu nahiean.

Arratsaldeko zazpirak inguru dira. Bigarren pisuko pasilloan pittin bat ibili

eta leihora agertuko da. Ez dago ezer kalean. Handik bost minututara tiro egingo dio norbaitek. Aurpegia zulatu dio balak. Handik ordubetera hilda da-goela erabakiko dute sendagileek.

"Amets bat izan dut" zioena hil egin zuten. Pare bat hilabete beranduago James Earl Ray atxilotu zuten Londongo aideportuan apez beltza hiltzeagatik. 90 urteko gartzela zigorra ezarri zioten.

Hauteskunde urtea zen Estatu Batue-tan.

Paris, Matxinada

Martxoaren 22an Nanterreko Unibersitateko Fakultate Kontseiluaren egoitza okupatu zuten 142 ikaslek. Cohn-Benditek gidatutako "Martxoaren 22ko Mugimendua" jaioa zen.

Maiatzaren 3an hasiko da ordea Paris-eko Maiatza, CRSak Sorbonan sartu, asanblada gelditu eta 527 lagun atxilotutakoan. Adokinek eta ke-poteek hila-betez itxuraldatuko zuten Latin auzoa.

PCF troskista, maoista eta anarkista

burgese- seme horien kontra agertuko da, objetiboki De Gaulle-ri laguntzen diotela esanaz. Honek berriz atxilotu egingo ditu. Maiatzak 6: ikasle greba, 20.000 laguneko manifestaldia, 422 atxilotu.

Hurrengo egunean 50.000 izango dira "Gora Komuna!" pankartaren atzetik. Gaueko hiru t'erdietan pelotazoka ari ziren artean. Errepresioaren aurka-ko mugimendua da nagusiki.

Maiatzak 8. Alderdi Komunistak eta CGTk errepresioaren aurkako kontsignak onartu egingo dituzte, izquierdistak salatzen dituzten hein berean.

Maiatzaren 10eko egunak markatuko du piskat hurrengo egunetakoa. Ikasleak ez dira bakarrik unibertsitariak. Milaka eta milaka dira kalean. Autoak sutan. Barrikadak ugari. Bost mila grana bota omen zituzten CRSek egun horretan. Ikasleen artean mila zauritu. CRSen artean 400.

"Dena, orain"

Maiatzaren 13an elkarrekin zeuden jada ikasle eta langileak kalean: greba orokorra heldua zen. Ez Parisen bakarrik, Errepublika osoan baizik.

Parisen milioiren bat lagun joan ziren konbokatutako manifestaldira. Gobernu-ua ez da ausartzen lehen bezala erprimitzen. Amets bat ematen zuena errealitate bilakatua zen: "Langile, ikasle: borroka bera da".

Hortik aurrera langile grebak eta fabrika okupazioak ugaltu egin ziren Frantzia barrena. Nagusi mordo bat bahitu zituzten langileek. Sindikatoak gaitzuta daude.

De Gaulle sutan dago. 18an bertan krisian dago bere gobernu-ua. Etxe barruan bulla egiten die ministroei: **"Cons! Inutiles! Bordel bat eginda dago dena!"**. Publikoan berriz: **"La réforme oui, la chienlit non"**.

Hemeretzia eta hogeia izan ziren seguru-rik mugimendu honen unerik gorrenak. Frantzia osoa dago greba orokor-ean. Eskuina antolatuta egingo da «Errepublikaren Defentsarako Batzordeak» sortuaz. Talde fazistak ere ager-tuko dira kalean beren indarra erakutsi nahiean. PCF eta CGT bestalde, estatua botatzea ez dela kontua.

"Guztiok gara judu-alemandarrak"

Belgikan, Britainia Handian eta RFAn ere mugimendu garrantzitsuak sortu zi-ren ikasleen artean. Maiatzaren 20a. Cohn-Bendit RFara doa mitin batean parte hartzera. Frantzia sartzea debe-katuko diote. Mundu guztia hasiko da manifestaldietan "Guztiok gara ju-du-alemandarrak" oihukatzen.

De Gaulle eta bere lehen ministrari zen Georges Pompidou-ren aurkako zentsura mozioa ez da aurrera aterako 22an. PCFren egunkariak, *L'Humanité*, Cohn-Bendit desenmaskaratzeko ordua dela erabaki du. Egunkari honen arauera frantzes gobernuak ordaintzen du Cohn-Bendit.

CGT sindikatuak ikasleen sindikatuarekin (UNEF) zituen harremanak bertan behera utziko ditu. Manifestaldi ezber-dinak konbokatuko dituzte Maiatzaren 24ean: CGTk bere aldetik (150.000), "Martxoaren 22ko Mugimendua", CF-DT eta UNEF bestetik (100.000). Azken manifestaldi honen kontra bakarrik erasotuko du poliziak. Erreferendum bat konbokatzea erabaki duela iragarri-ko du De Gaulle-k.

Hurrengo egunean negoziatzen ha-siak ziren sindikatoak eta Lan Ministeri-tza. Hortik aterako zen Grenelleko Hi-tzarmena: soldatak %10a eta soldata minimoa %35 igotzea proposatzen dute sindikatoek. Kalean ordea greba da na-gusi oraindik.

De Gaulle-n jugada

Maiatzaren 29an Eliseotik aldegingo du De Gaullek. Inork ez daki nora joan den. Inork ez daki itzuliko ote den.

Mitterrand-ek gobernu probisionala eskatua zuen eta De Gaulle-k erreferenduma galtzekotan bera aurkeztuko zela esana zuen. PCF eta CGTren manifestaldiak ere handitu egin ziren.

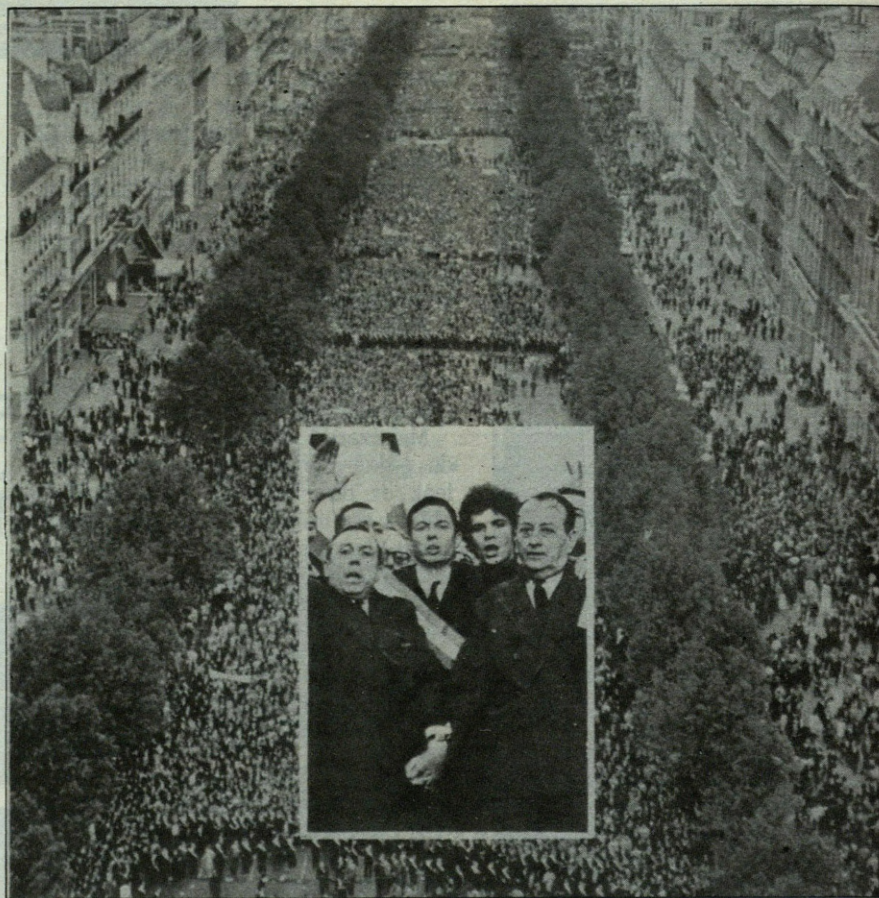
De Gaulle Baden-Baden-en dago ordea Alemanian dauzkan indar armatuen komandante den Massu-rekin hizketan. Hurrengo egunean, 30ean, lau t'erdietan itzuli da 'Aita'. Frantziarrei mintzo zaie. Telebistatik ez. Irratiz. Aintzina bezala. Juerga bukatu da, orain entzun!. Gobernu aldaketa iragarriko du. Besterik ez. Itzuli da ordea.

Egun berean instituzioen eta ordeinuaren aldeko manifestaldi ikaragarri bat ospatu zen gaullistak buruan zirelarik. Milioi bat lagun Champs-Élysée-tan barrena. Michel Debré eta André Malraux ere manifestazioaren buruan joan ziren *La Marseillaise* kantatuaz.

Maiatza bukatu da. Ekainaren lehen 40.000 manifestarik «*Hau hasiera baino ez da, borrokan jarraituko dugu*» baldin bazioten ere piskana piskana itzali egingo da sua. Hilabete beranduago, 'La Majorité' delakoak 485 aukietatik 358 bereganatuko ditu.

Robert Kennedy, Ekainak 6

Californiako Los Angeles hirian, Ambassadors hotelean, eskerrak ematen ari da Robert Kennedy. Estatu horretako

hauteskundeetan aurrera pasatzea lortu du. Hall-etik aszensoreetara doala gizon tiki bat atera zaio bidera zortzi balaz josi duelarik.

Sendagileek bere egoera kritikoa ez dela diote. Halaz eta guztiz ere ez da bere onera etorriko. Goizaldera hil zen. Shiran Bishara Shiran gazte jordaniarra heriotzera zigortu zuten. Ez zuen ekin-tza hori zela eta beste esplikaziorik emango.

Praga, Abuztuak 20

Udaberrian mundu guztia jarri zen Txekoslovakia eta sozialismo giza-koiari begira. Abuztuaren 20an ordea, inor ohartu gabe, Praga ondoko Ruzyne aideportuan zegoen Aeroflot-eko abioi batetatik paratxutista sobietarrak jeitsi eta aideportua kontrolatu.

Une berean 7.000 tanke eta 500.000 soldadu sobietar sartu ziren Txekoslovakian. Alexandre Dubcek, PCko lehen idazkaria, Moskura eraman zuten 'liberalegia' zela eta.

Svoboda lehendakaria joango da sei egun beranduago Moskura bere bila. Botere sozialista mantentzera konprometituko dira bi gizonak. Erreformatik amaitu dira. Ortodoxia eta obeditzea eskatzen da.

Handik urtebetera Gustav Husak jarriko zuten Alexandre Dubcek-en tokian, hau Ankarako enbaxadore egin zuten bitartean.

Mexiko, Urri odoltsua

Olinpiaden antolaketaren aurkako protesta agerpen bat zen. Milaka lagun bildu zen Los Tres Artes enparantzan «herri txiro batean aberatsen jokoak» salatzeke. Helikopteroak eta soldaduak agertu ziren alde guztitatik: 400 hildako. Etxeberriaren gobernuak ez zuen jaleorik nahi Olinpiadetarako 10 egun falta zirenean.

Olinpiadak bestela, Smith eta Carlos beltzen ukabildura, Bob Beamon-en jauzia eta Foussburi-ren jauzia dela eta gogoratzen dira.

Euskadi, 68-88

Ez dugu konklusiorik aterako gertakari solte hauetatik. Hortxe daude eta irakurleak ikusiko du nola erabili.

Euskal Herriari dagokionez ere ez diogu mamia helduko. Aipatu, hainbatetik sostengatzen du eritzi bera, hona beranduago iritsi zela 68ko Maiatza.

Ez zuen horregatik ordea garrantzia gutxiago izan gure 68ak. Kulturen, politikan, arma kontutan luzaz azter daitezkeen fenomenoak ari ziren ematen. ETAren lehen ekinkidea hil zuten urte horretan. Txabi Etxebarrieta. ETAk ere urte horretan hil zuen estraineko polizia bat: Meliton Manzanás.

Aztertu nahi duenak jarrita dauka gaia!

JOXE MOLLARRI

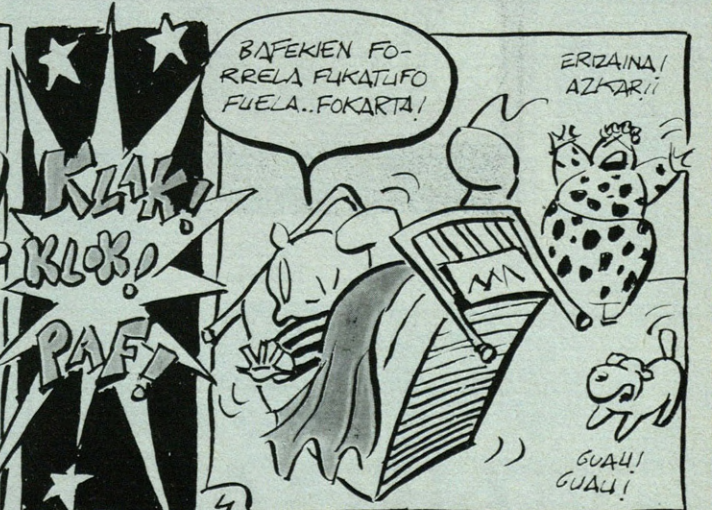
XXX

K O M I K I A

102. zenbakia

BOKARRA

MAN ta MORAU

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

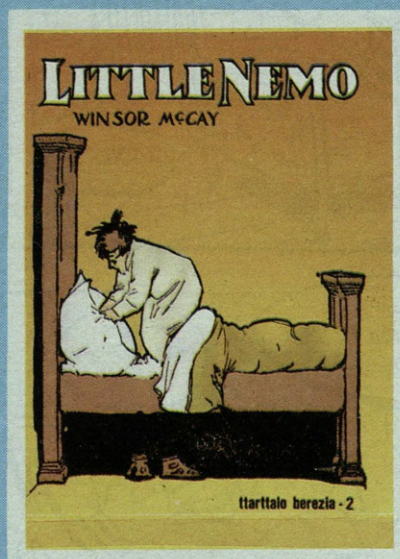
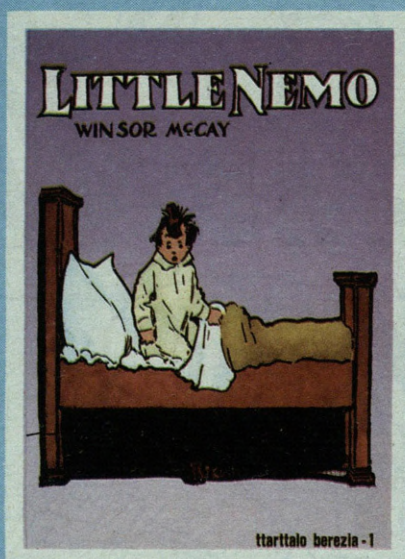
Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

BAI, PANAPE-N GELDIRIK GEUNDEN
ETA IRLAREN BARRUKALDEA BISITA-
TUZ OIHANEAN IZKUTATURIKO AIN-
TZINEKO TENPLU BAT AURKITU
GENUEN. AURREKALDEAN HAUEN
ANTZERAKO ZEINUAK ZEUDEN
LANDURIK ZINTZELATURIK.

OHARRETAN AITAK MU IZENEO ERRESUMA
MISTERIOTSU BAT AIPATZEN DU, SUZKO
EURIK HONDATURIK ITSASOAN MURGILDU
ZENA. BRASILERA EGINDAKO BIDAIA BA-
TETAN, XINGU GAINAREN INGURUAN,
ERAIKINTZA ZILINDRIKOAK AURKITU
ZITUEN, HEGO AMERIKAK OHIZKO
ERAIKINTZA PIRAMIDALEN
OSO DESBERDINAK ETA
MU ZEINU BERBERAK
ZINTZELATURIK.

BAHIA DE SAN SALVADORREKO
MORGANA DIAS DO SANTOS BANTAM
ANDREARENAK DIREN BESTE AGIRI-
SORTA BAT AIPATZEN DU...
NOR DA?

NIRE ARREBA
DA, HOBE ESANDA,
NIRE ARREBAORDEA. EZ
DUT EZAGUTZEN... AITAK NIRE AMARE-
KIN DIBORTZIATU ONDOREN BERRIRO
EZKONDU ZEN HEGO AMERIKAN ETA
URTETAN BIZI IZAN ZEN HAN.

AMA HILDAKOAN AMERIKA
UTZI ETA NIRE KARGU
HARTZEKO ETORRI ZEN
BAINA HANDIK GUTXIRA
LARRI GAISOTU
ETA
HIL
ZEN.

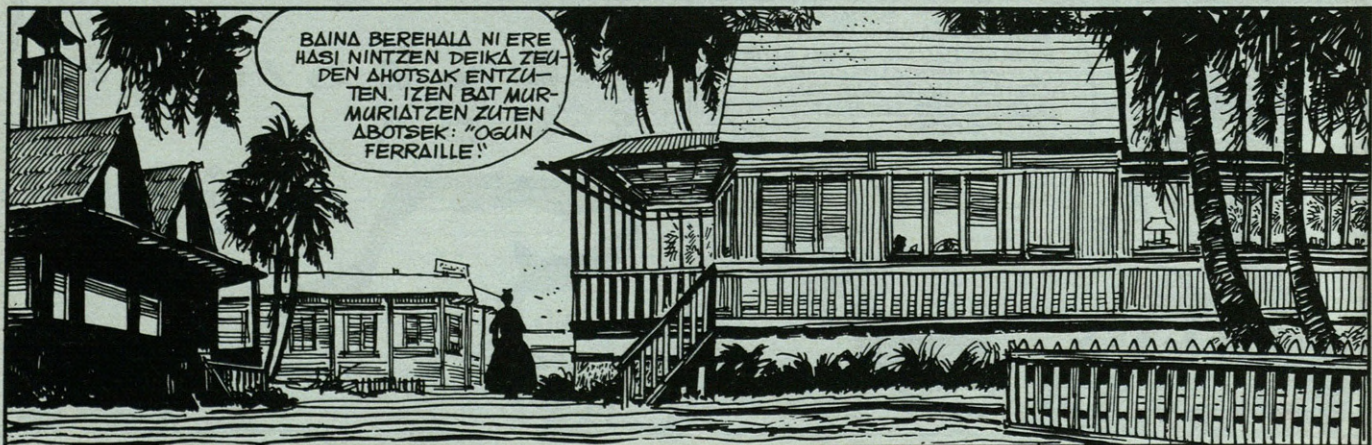
GOGORATZEN DUT GAUZA
BEREZIAK GERTATU ZIRE-
LA GARAI HARTAN. EZ
DAKIT ONDO AZALTZEN,
INDAR MISTERIOTSUAK
ETXEAZ JABETUKO
BAILIRAN, OBJETUAK,
GU GEU...

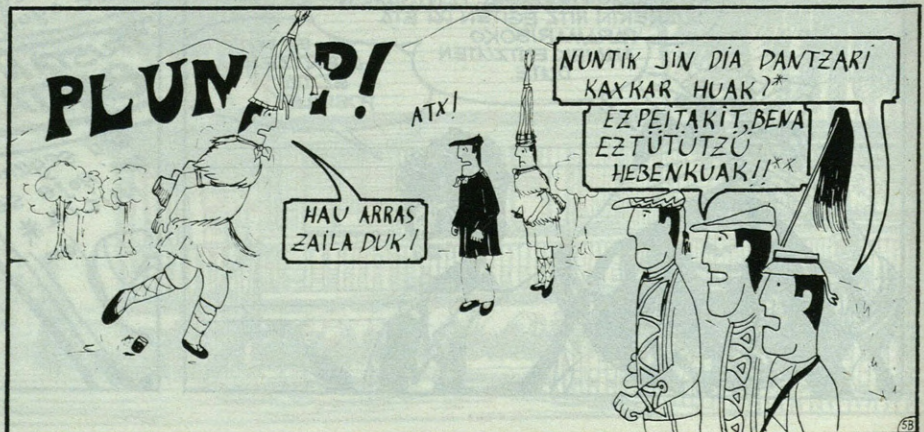
AITAK ASKOTAN ESATEN ZUEN SAN SALVA-
DORREKO LAGUNAK ZIRELA, MEZUAK BI-
DALTZEN ZITUZTELA ETA BIZI IZAN ZENEKO
TOKIRA ITZULI BEHAR ZUELA
ESATEN ZUEN, AMERIKE-
TARA, BAINA EZ NION KA-
SURIK EGITEN: DELIRATZEN
ZUELA USTE NUN.

BAINA BEREHALA NI ERE
HASI NINTZEN DEIKA ZE-
DEN AHOTSAK ENTZU-
TEN. IZEN BAT MUR-
MURIATZEN ZUTEN
ABOTSEK: "OGUN
FERRAILE!"

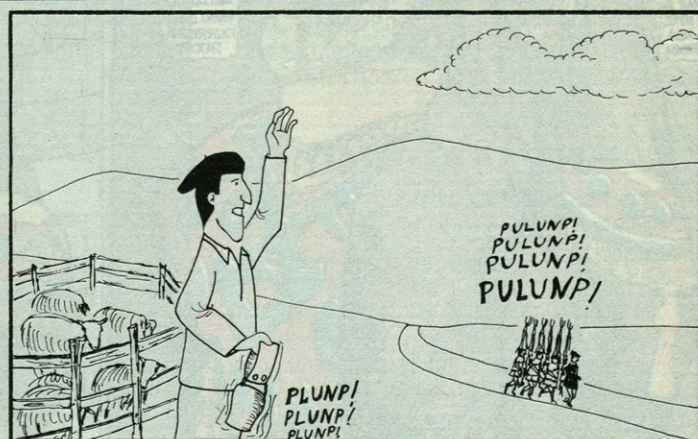
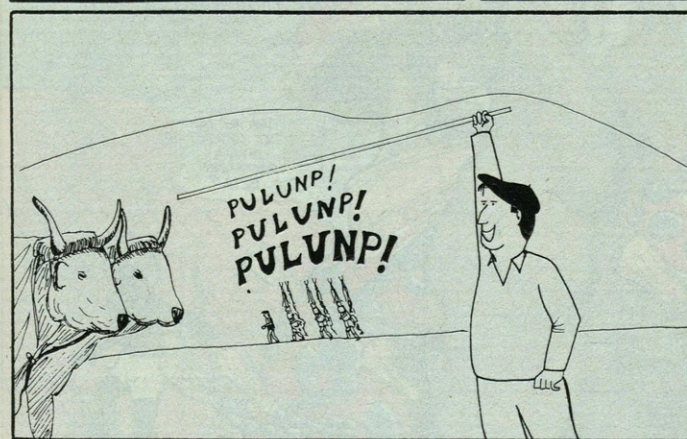
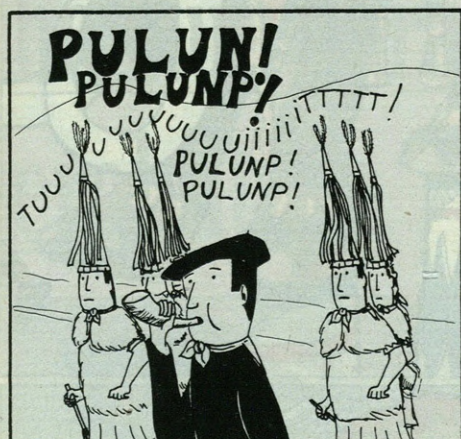

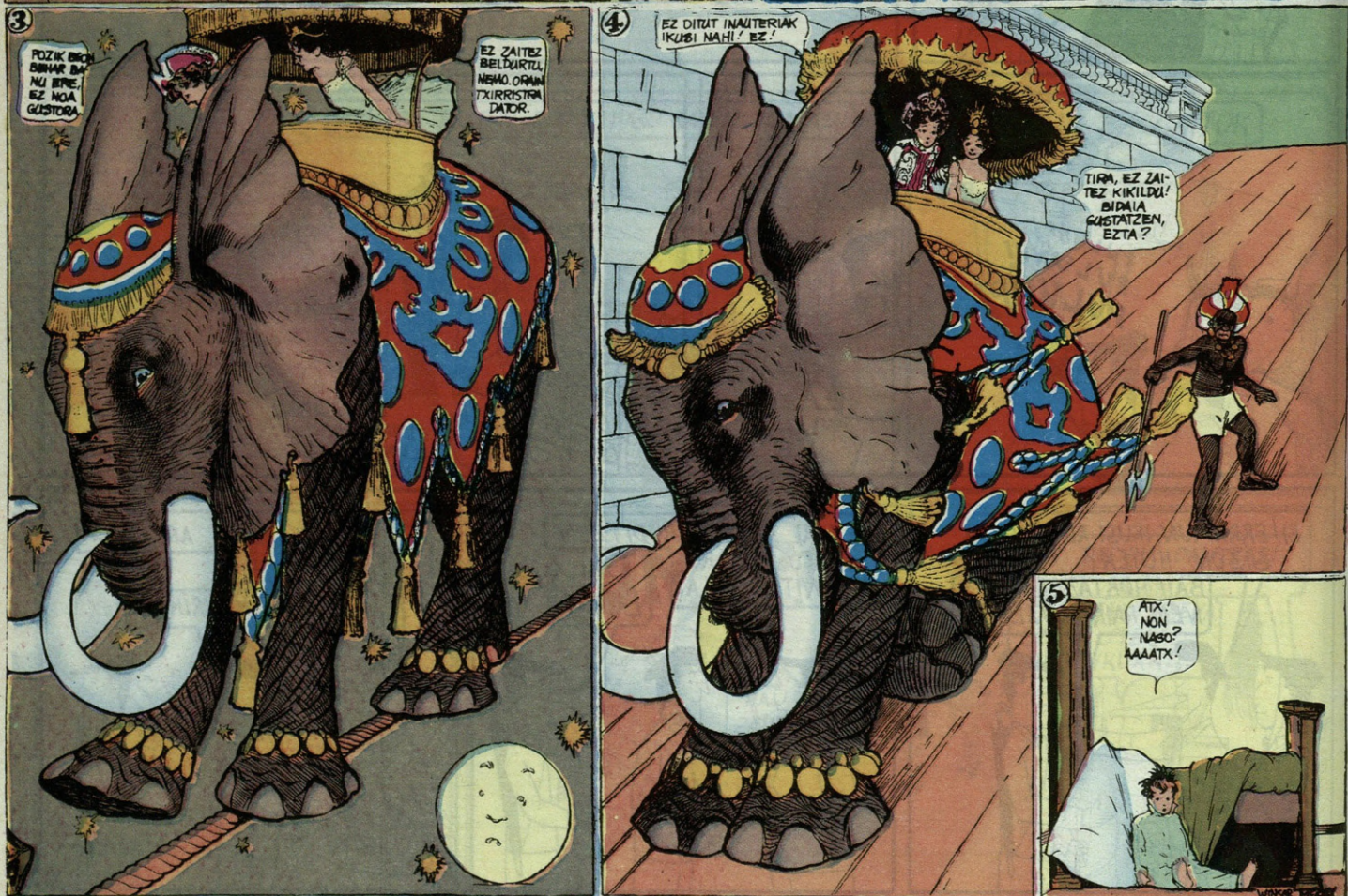
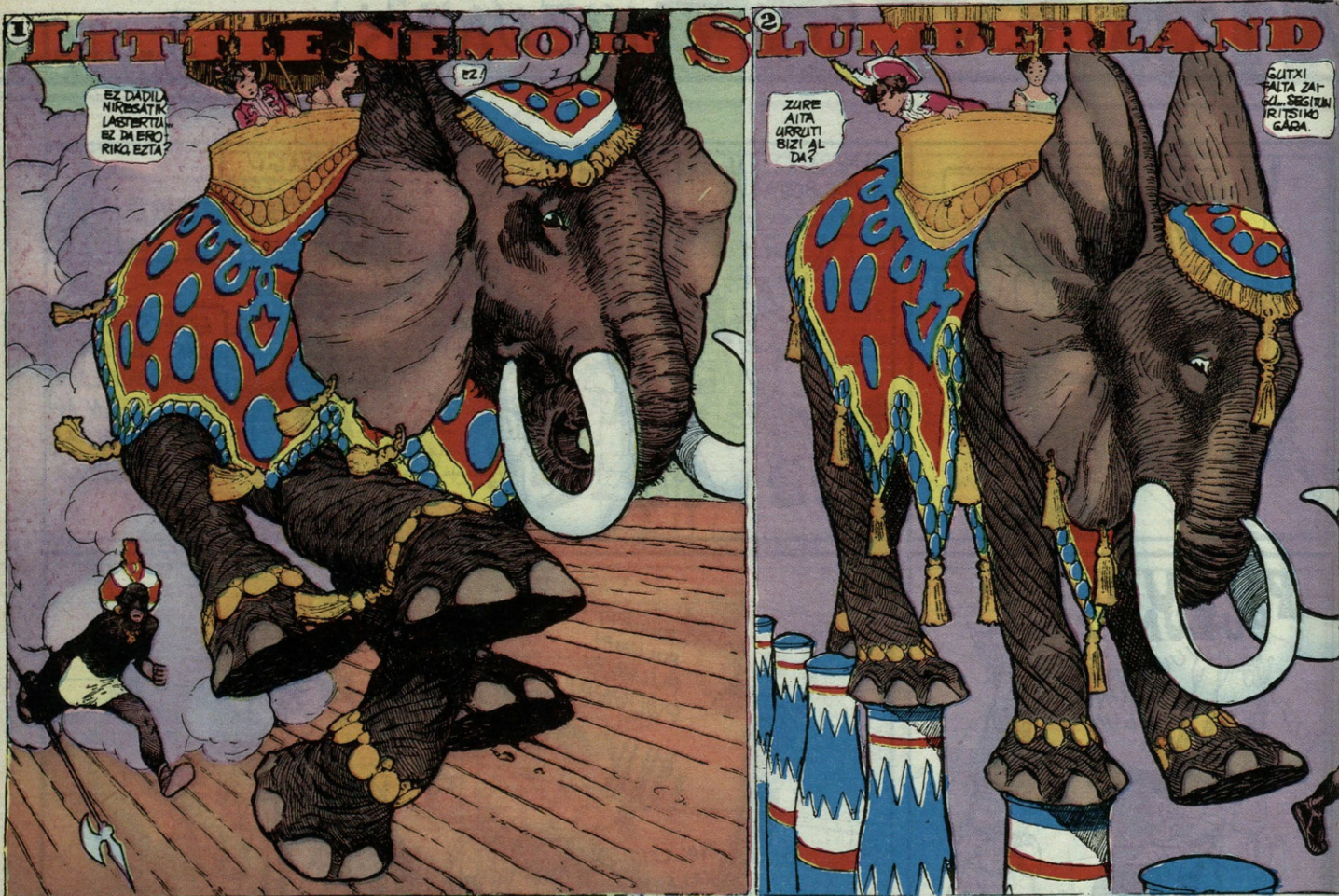

* NONDIK ETORRI DIRA DANTZARI KAKKAR KAKKAR?

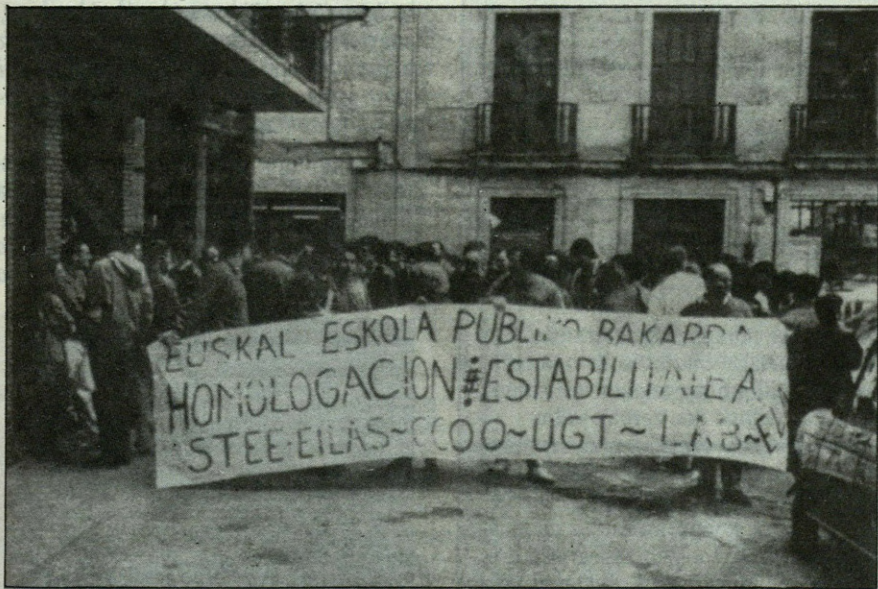
** EZ BAIT DAKIT BAINA EZ DITUZU HEMENGOKA

Irakaskuntza publikoko irakasleek grebara jo dute

Jaurlaritza ez da ausartzen hezkuntzarako konpetentziak erabiltzen

Irakaskuntza publikoko irakasleak greban egon ziren joan zen astean, eta gehiago egongo dira, hilearen 11tik aurrera, egoera ez bada konpontzen. Dirua baino ez dutela nahi esan izan da. Ez da egia. Irakaskuntza publikoa hobetu nahi dute, planifikazioan parte hartu, berziklaiak eratu, eta jakina, lan berberari soldata berbera dagokiola aldarrikatzen dute. Logikoa. Estatu osoan 270.000 irakasle dira, eta Hego Euskal Herrian 18.447, horietarik 3.400ek Nafarroan iharduten dutelarik.

Lehenengoz, eta egoeraren grabetasunaren aurrean, irakaskuntzan diharduten sindikatu guztiek bat egin dute erreindibikazio eta grebarako deialdian. LAB, STEE-EILAS, UGT, eta CCOO, azken orduko ELAren laguntzaz, apirilaren azken astean, eta maiatzerako lehen asterako grebara jo dute, administrazioaren gortasunak bultzaturik.

Prozesu luzearen historia

«Bi dira, nagusiki, eskatzen ditugun gauzak: bata, datorren urterako planifikazioa eta hor sartzan dira gela kopuruak, irakaslegoaren birziklaia, euskaraz batez ere, estabilitatea eta zerbitzuak; eta bigarren puntua homologazioa da, Lakuako funtzionarioekikoa».

Aste Santu aurretik hasi ziren grebak, martxoaren 17an eta 23an, martxan zeuden negoziaketak zabaltzeko. Baina prozesua aurretik dator. Abenduan izan ziren hauteskunde sindikalak, eta otsailean bazeuden egon ordezkariak administrazioarekin tratutan. «Eusko Jaurlaritzak aitzakiak ipini ditu, bata bestearen atzean, gure mahai negoziatzailea ez sortzeko. Gero, gure greba hauen ondoren, mahaia zabaldu zen, eta negoziatzeko egutegi bat jarri genuen, apirilaren 14, 18 eta 20an. Epe horren bitartean ez genuen ez grebarik ez beste ezer egin, eta prozesu hori pasa ondoren ikusi dugu ez dagoela inolako eskainirik administrazioaren aldetik». Honela mintzatu zitzaigun Arantza

Irakasleek nahi dutena

Laburbilduz, hiru dira erreindibikazioen ardatz nagusiak: planifikazioa, birziklaia eta estabilitatea. Planifikazioan, lau atal daude:

a) Ratioak: Gelako/ikasle kopurua ondorengo hau izango da: 22 ikasle Eskolaurre eta Hasera Zikloan, 25 Erdi eta Goi Zikloetan, eta 30 Ertainetan. Honez gain, OHOn ez da 24 gela baino gehiagoko ikastetxerik. Ertainetan ez da 1.000 ikasle baino gehiago ikastetxerik izango, eta zentru berriak egingo dira azaltzen diren beharrak betetzeko.

b) OHON, 1,5 ikasle/gelako, astean 20 ordu lektiboz. Ertainetan, astean 16 ordu lektibo, ikaslearekiko harremanetarako denbora edukitzeko.

c) Lanorduaren gutxitze boluntarioa soldatan eraginik gabe 55 urtetatik gorako irakasleentzat.

d) Zerbitzuak: EPA zentruak gehitzea. 50.000 biztanle baino gehiago dituzten herri eta eskualdeetan irekitzea. Matrikulak udaletxeetan. ABI eta Multiprofesionalak gehitzea. Pertsonal ez dozentea zentruetan: administratibo, jangela eta garraioetarako pertsonala.

Birziklaia dagokiola, Hezkuntz Sistemaren euskalduntzea ez dela, eskuliboki, Hezkuntz Sailaren betebeharra, Gobernu osoari dagokiona baizik, esaten dute. Beraz, IRALEn aldaketa hauek egin beharko lirateke:

Oraingo kupoa hirugatik biderkatu; helburu eta metodologiaren birmoldaketa negoziatu, eta hezkuntz planifikazioarekin erlazio zuzena lortu. Bestalde, birziklaia eskatzen dira lanordu barruan atzeraka doazen espezialitateentzat, bai eta berrientzat ere.

Estabilitatea da hirugarren atala, eta bertan, Euskal Eskola Publiko berrian irakasle osoaren lanpostuak ziurtatzea (funtzionariak, interinoak eta ordezkioak) eskatzen dute. Funtzionariak ez direnei, funtzio publikoan sartzeko erraztasunak eskuratzea nahi dute, eta bitartean estabilitatea ziurtatzea. Plantilak negoziatuko dira, diote, beharrezko plangintzetan oinarriturik, eta espezialitate berriak kontutan hartuz.

Herri eta bailera mailako plangintza, sindikatuaren partaidetza eta kontrolpean gitea eskatzen dute.

Jaurlaritzak erantzun duena

Jaurlaritzak, erdara hutsean, eman duen erantzuna begi bistakoa da ez nahikoa dela. Planifikazioari buruz aurkeztutakoa, ez da onartzen *«en razón del coste económico estimado»*. Eskolaurrean 32ko ratioa onartzen da, hau da, 32 ikasle/gelako. Euskarazko espezifikoen negoziatuko da, Ertainetan bakarrik 110 irakasle gehiago kontratatuko da, eta klase ordutegia ez da aldatuko.

IRALeri buruz, agian zenbait gauza tratatzeko batzordea eratuko dela diote,

helburu eta metologiak aztertzeke, eta ez da bestelako birziklaia onartzen, heziketa fisikoari buruzkoa, eta Lanbide Heziketan egingo den zerbaite salbu.

Estabilitateari dagokiola, bakar-bakarrik Ertainetako 110 irakasle gehitu dira, OHOn bat ere ez. 1987an ezarritako estabilitate konpromezua ez da aldatuko, ezta beste inolako aspekturik ere, eta *«agian»*, *«apika»*, eta *«baliteke»* ugariz mintzatzen da zerbitzuetako plantilaren berritzeaz.

onartuz». LABek, konkretuki, gogor salatu du *«euskal»* Administrazioaren jarrerara hau, zeinek Hezkuntz Sistema propio eratzea ukatu egiten duen.

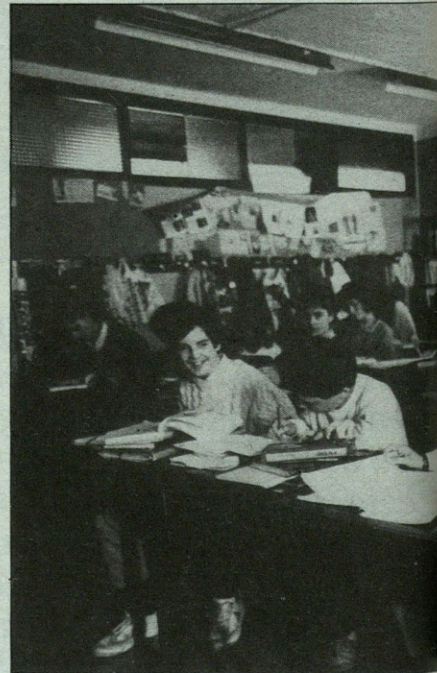
LABeko Iñaki Muruak dioskunez, *«Eusko Jaurlaritzak ez dauka plan serio bat zein motatako eskola eraiki nahi duen jakiteko. Urtero hutsuneak betetzen dabil, baina proiektu bat planteatu gabe»*.

«Madrilengana bidaltzen gaituzte»

“ Eusko Jaurlaritzak ez dauka plan serio bat zein motatako eskola eraiki nahi duen jakiteko. Urtero hutsuneak betetzen dabil, baina proiektu bat planteatu gabe ”

dio STEE-EILASEk, *«eta heuren nahiko konpetentzia dute gure soldatak zeintzu diren esateko. Madrilak beste eman go digutela esaten dute. Arazoa desbideratzen dute. Baina Madrilakoa gaur egun ez da erreferentzia bat, han ere negoziaketetan dabilzako, eta emaitzak ez ditugulako ezagutzen. Badirudi Madrilgoa baino beste ikuspuntutik ez dutela, eta hori, nolabait, arlo guztietan egiten dute. Madrilan egiten den gauza bera egiten dute, apurtxu bat beranduago, baina azken finean gauza bera. Beste gauza batzu Madrilera ezin dituzte bota (planifikazioa, euskalduntzea), eta horretaz ez dute ezer esan. Gauzak luzatu egiten dituzte. Gure ustez hori adar jotzea baino ez da, zeren otsailetik bait gabilza negoziatzen»*.

Komunitate Baskongadoan irakasleek soldata diferentea dute, % 0,85a gehiago, *«eta hori dela eta, diferentearen imajina saldu nahi izan dute. Eta aurtan esan dute guretzako oinarria»*.

Sare publikoa txiro eta baztertuentzak

Fernandez de Garaialde, STEE-EILAS sindikatukoa, eta negoziaketetan partaide dena.

Konpetentziak erabiltzeko beldurra

Sindikatuaren ustez, *«Eusko Jaurlaritzak ondo azaldu du bere Madrilako menpekotasuna, beraien dependentzia hori idatziz eta ofizialki lehenengoz»*

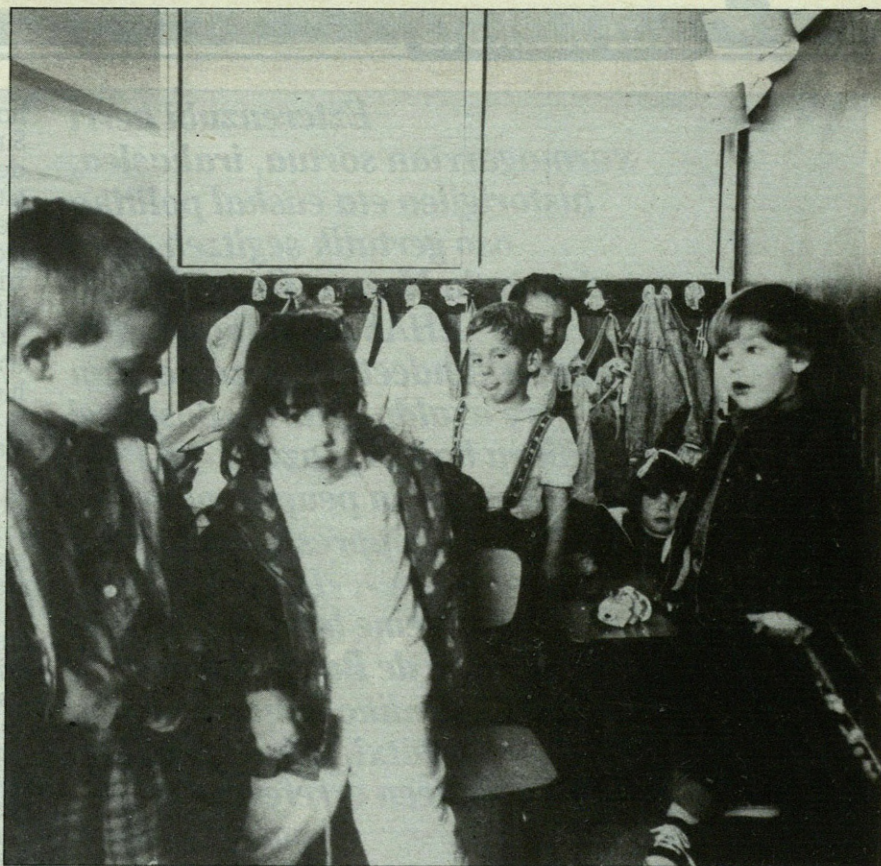
izango dela estatu mailan negoziatuko den soldata. Aldaketa hau egongo zela bagenekien, baina hori idatziz esatea oso grabea da, zeren horrek esan nahi du ez dauzkatela haiek esaten dituzten konpetentziak ere», LABeko Iñaki Muriaren ustez.

Matrikulazioa beherantza doa

Irakasleek eskatzen dituzten hobe-kuntzak sobera justifikaturik daude, irakaskuntza publikoa jasaten ari den txirotze eta utzikeria prozesua ikusirik. Eta xtirotze hori, nabariro ikus daiteke matrikulazio datuetan. «Beraiek jakin badakite matrikulazioa batez ere guk galtzen dugula; ikastoletan mantendu egiten da, pribatueta ere beherantza doa, baina gurean baino askoz ere gehiago. Eusko Jaurlaritzak onartu egiten du sare publikoa beherantza joatea, inolako neurririk hartu gabe».

Pribatueta zerbitzuak eskaintzen dira, jantokiak, garraioak eta abar, eta publikoan ez. Eta ikastoletan euskara eskaintzen da, «eta sare publikoan kostatzen zaigu hainbat lan, eta gainera ez dugu lortzen. Hainbeste A eredu mantentzen da oraindik, oztopoak topatzen ditugu B eta D ereduak zabaltzeko, birziklaia egiteko, eta abar. Eta egoera hori Eusko Jaurlaritzak onartu egiten du. Ez da saiatzeko gure kalitatea hobetzen. Sare publikoa txiro eta baztertuentzako sarea da».

Jaurlaritzaren jarrera hau ez da berria. PSOE Hezkuntz Sailera heldu aurretik, honelako jokaera zuen administrazioak. Agian, PSOErekin heldu den berria, uztailaren 4ko dekretua da, non B ereduari buruzko erabakiak har-

PSOErekin heldu den berria, B ereduari irakaslego erdalduna sartzea izan da.

tzen diren: B eredueta irakaslego erdalduna sartzen da, guztiz kaltegarria dena.

«Dena den, uste dugu EAJ eta PSOEren artean akordu bat dagoela, edo bestera esanda, sakoneko filosofian ados daudela».

Sindikatuak bat eginik

Irakaskuntza publikoko langileek daramaten borrokan deigarria dena, sindikatuen arteko batasuna da. «Lan han-

“ Irakasleek eskatzen dituzten hobe-kuntzak sobera justifikaturik daude, irakaskuntza publikoa jasaten ari den txirotze eta utzikeria prozesuan ikusirik ”

dia sartu dugu akordu hauetara iristeko. Iaz gertatu zitzaigun urte osoa eman genuela sindikatu bakoitzak bere aldetik, eta azkenean ez genuen ezer lortu. Aurten batera joateko ahaleginak egin ditugu, eta administrazioaren jarrerari esker lortu dugu. Hala ere, gure artean ezberdintasun handiak daude euskalduntzeari buruz, homologazioari buruz, eta hainbat puntutan, baina gauza batzu hain argi daude eta hain logikoak dira, zeren, nahiz eta azpian oso filosofia ezberdinak egon, administrazioaren jarrera gugandik hain urruti dagoenez, zeregin handia dugu denok batera».

Akordu hauetara heltzeko beharrezkoa izan da zenbait erreindibikazio alde batera eta geroko uztea. Beste alde batetik zenbait sindikatuk heureganatu behar izan dute lehen defenditzen ez zutena. Estabilitatea eskatzen da orain, IRALeren kopurua gehitzea, etab. Hala ere, «prozesua oso garbia izan da, asanbladetatik kontrolatua».

Dena den, problemak daudena ezin da ukatu. Sindikatu batzuk, matrikulazio unean, A ereduaren alde egiten dute kanpaina, eta besteek alderantziz, B eta D ereduak indartu nahi dituzte. Sindikatu hauek konsziente dira geroko prozesuaz. «Gero bakoitzak bere alde-tik egin beharko du».

hurto nahi dute

**Ezterenzubi herri
xarmagarrian sortua, irakaslea,
historigilea eta euskal politika
oso gertutik segitzen duen
gizona da Manex. Garai bateko
EHAS partiduan ibilia,
hauteskundeetarako zerrendan
ere azaldu zelarik. Bospasei
liburu baditu plazan: «Le Pays
Basque, un peuple colonisé»,
«L'oppression culturelle
française», «Les origines du
probleme basque», «For et
coutumes de Basse Navarre»...
eta «Lapurdiko historia» duela
gutxi. Ipar Euskadiko
abertzaleen erreferentzietako
bat da Manex.**

Manex Goihenetxe: «Ni ez naiz Iparraldekoa, Euskal Herrikoa naiz»

GALDERA: Gure historia nazionala egi-
tearen beharra aipatzen eta azpimarra-
tzen duzu zure idatzietan zehar sarritan.

ERANTZUNA: Konturatu naiz oraino
Euskal Herrian, eta ez dut hitzegin nahi
Parisez edo Madrilez, historia probin-
tziala egiten dugula askotan, eta kontu-
tan hartu behar dugu Nafarroako Erresu-
ma bazegoela bai Hegoaldean eta bai
Iparraldean. Gaur egun artxiboak ba-
rreiaturik eta sakabanaturik ditugu Iru-
ñean, Pabeko hirian, Parisen etab. Eta

hor gaindi behar da ibili, baita Madrid,
Simancas edo Valladoliden ere, horien
denen atzemaiteko. Baina anitzetan ger-
tatzen da Iruñeako jendeak egiten duela
bere eskualdeko historia, Hego Nafa-
rroako historia, alegia, eta gainerako he-
rrialdetakoek gauza bera. Ez dugu kon-
tutan hartzen hor badagoela lurraldetasun
bat, osotasun bat historiaren aldetik,
eta beraz guk baditugula posibilitateak
historia nazional baten egiteko baina fal-
ta zaigu kontzientzia bai Iparraldean, bai
Gasteizen eta bai Iruñean ere.

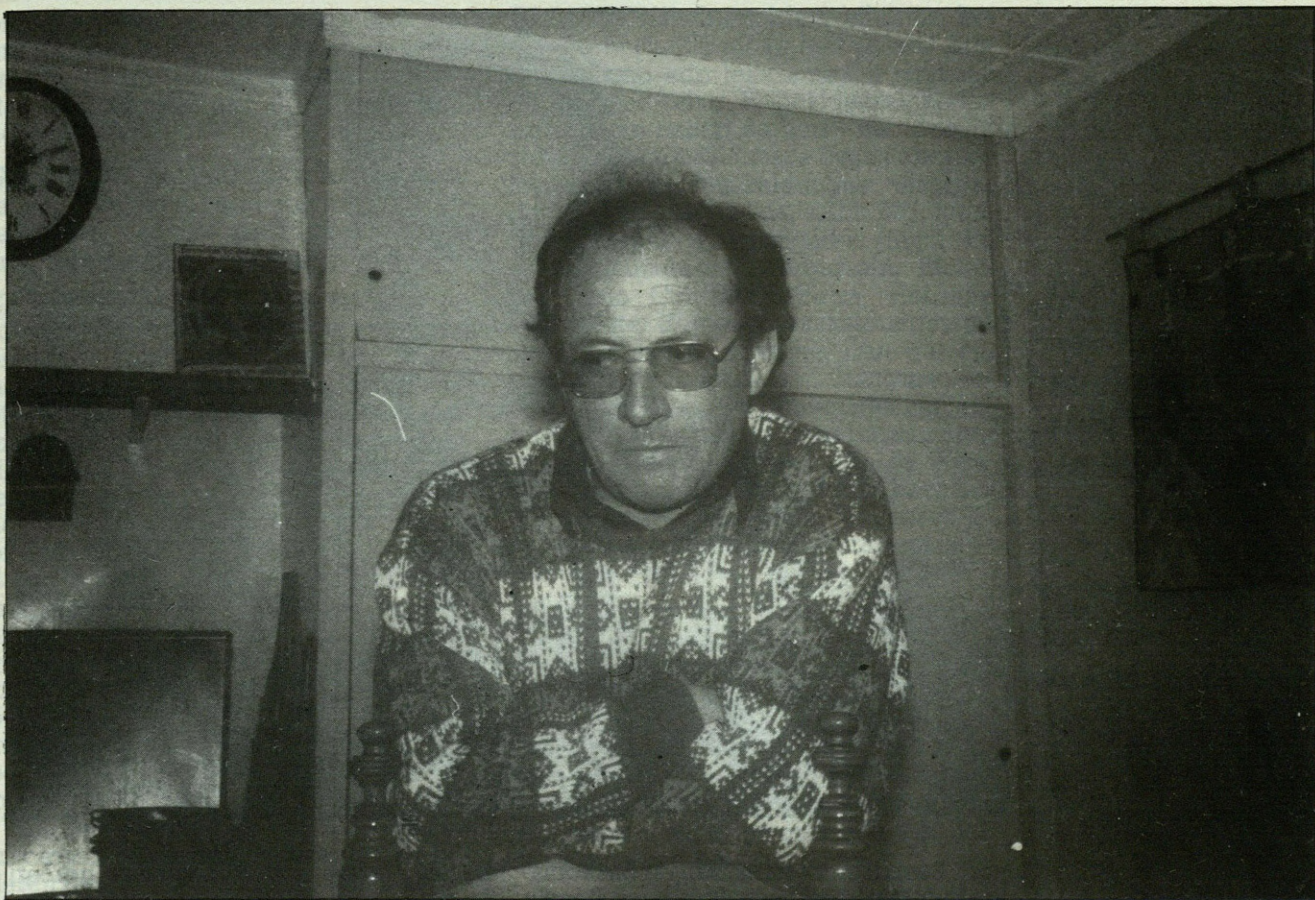
Nafarroako historian ukitzen ditugu
orain bizi-bizirik dauden arazo batzuk:
foralismoa, aginte politikoaren erabilpe-
na, lurraldetasuna, nazio-kontzeptua...
Osotasuna eta nazio-kontzeptua aipatzen
ditudalarik, beste adibide bat. Eman de-
zagun Nafarroako lehen erregeak ehort-
ziak direla Leiren; Herri Batasunako
hautetsiak-eta joan dira zin egitera Lei-
rera. Baina nork daki Nafarroako beste
errege zerrenda bat ehortzirik dagoela
Biarnoko lurretan? Badira lau erre-
ge-erregina ehortzirik. Hori dugu beste
Leire bat ahantzirik dagoena, gure eus-
kal nazioaren definizio geopolitikoa mu-
rrizturik bait daukagu nork Baskongade-
tan, nork Navarra foralean, nork Iparral-
dean, Baskonia ahantzirik eta baztertu-
rik.

GALDERA: Eta azkeneko liburuan La-
purdiren historiari lotu zatzaizkio.

ERANTZUNA: Bai, Lapurdiri, zeren La-
purdin bizi bait naiz, eta ikerketa anda-
na bat egin bait dut Lapurdiri buruz. Bai-
na Lapurdik ere badu bere garrantzia
zeren Lapurdi ikertuz Iparraldearen Er-
di Aroko historia osoa egiten da: Erdi
Aroan Lapurdik estaltzen zuen Iparral-
deko eremu guztia, XIII. menderarte Ar-
balla eta Amikuze ere Lapurdiko lurre-
tan sartu bait ziren eta XIV. menderarte
ere Hegoaldeko Gipuzkoako Bidasoa:
lur batzuk Donostiaraino Lapurdiko lu-
rrak ziren. Euskal Herriko historiaren bi-
degurutzean bezala atzemaiten dut La-
purdiko historia.

GALDERA: Eta gaur egungo Lapurdi
ikusita, azken urteotan hemen izan den
hazkunde ero horrek ez al du suntsitu
Lapurdi zaharra?

ERANTZUNA: Bon, lehengo Lapurdi
hura ez dago orain, zentzu hortarik abia-
tuz. Lehengo Lapurdik iraun du piska
bat XX. mendearen erdirarte eta geroztik
izigarriko aldaketak gertatu dira eko-
nomia aldetik, hirigintza aldetik, turis-
moaren aldetik, gizarte osoa hiritartu eta
arroztu egin da. Kanpoko jendea sartu

da, erdalduna, eta hor da kolonialismo kontzeptua piska bat. Aldaketa bat izan baldin bada historian zehar da gaur egon Lapurdi frantses kolonia bihurtu dela. Egia da, Baionan edo Angelun edo Miarritzen bizi garelarik, inpresioa dugu hemen bizi garela beltzak bezala, euskaldunak oso minoria bat bihurtuak gara eta gehiengoa kanpotik etorritako jendea da, erdalduna edo deseuskaldun-dua.

GALDERA: Guk hegoaldean Txillardegiren bidez-eta ikasi dugu gaskoinak badirela hemen inguruan, eta baita bearnesak ere. Gaskoin batzuek, non-bait, Baiona, Miarritze, Angelu, erreibindikatzen dituzte.

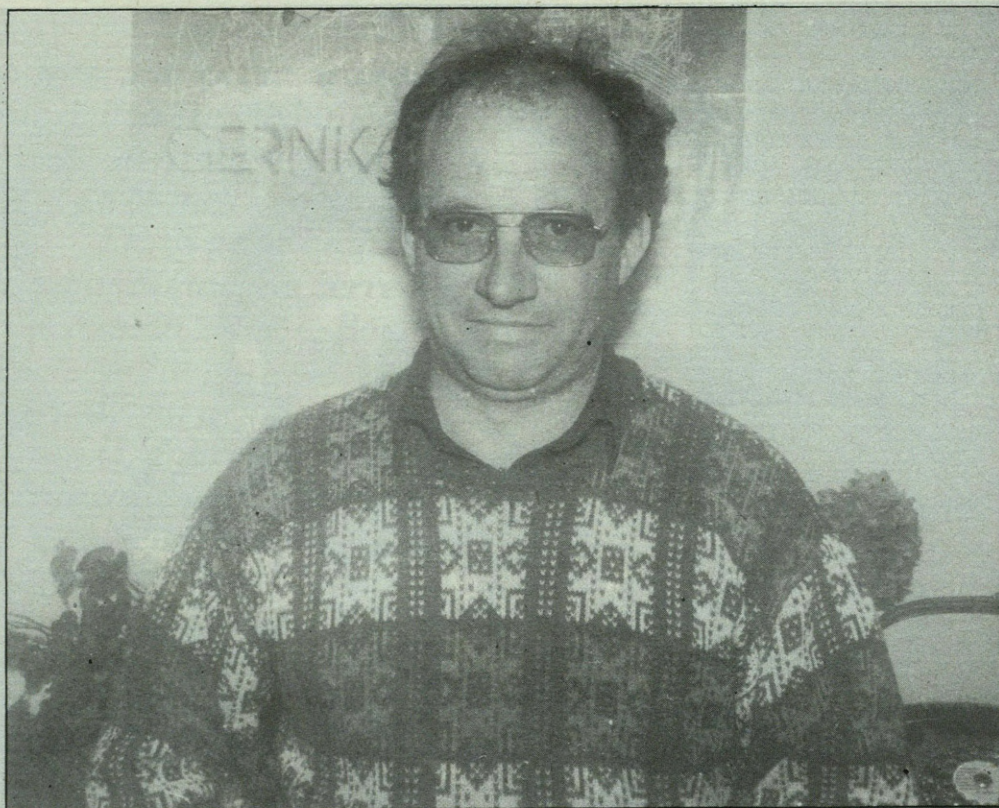
ERANTZUNA: Gaskoin kontzeptu hori gaur egun erabilia da politika aldetik euskal mugimenduaren aurka, Parisek eta administrazioak du gaskoin kontzeptu hori erabiltzen, esanez Baiona, Angelu eta Miarritze ez direla Euskal Herria, Gaskoin herriak baizik. Hor bada fenomeno bat Kaledonia Berrian ere erabiltzen denaren antzekoa: Numearen kontzeptua, edo Numearen egoeraren erabilpena. Kanpoko jendea Kaledonia Berrian gehienik Numean denez, hiribu-

ruan, hori ez dute utzi nahi eta badakigu Numearik gabe Kaledonia Berririk ezin dela izan.

Gauza berbera gerta daiteke Baiona, Angelu eta Miarritzekin ere, Iparraldeko Numea bihurtuz. Baina horrek ez du oinarri historikorik batere, zeren egia da historikoki gaskoinera erabilia izan dela Baiona, Angelu, Miarritzen, baina ez hor bakarrik, Nafarroa osoan gaskoin hizkuntzak erabiliak izan dira: hartzen direlarik Lizarrako artxiboak gaskoineraz dira eta Iruñeako kale batzuen izenak ere gaskoinez dira. Beraz, arrazoi horrek ez du funts historikorik batere. Gertatu dena da hizkuntza ofiziala denbora batez bereziki hirietan gaskoinera izan dela.

Gero beharbada gaskoin hizkuntza kontuan hartu behar luke euskal mugimenduak. Hor bada espazio politiko bat gure historian zehar gaskoin hizkuntza Euskal Herriko hizkuntza bat izan da eta hori behar dugu kontuan hartu. Baina hor beste gauza bat falta zaigu, eta galdera horrela pasua nezake: zer da gaur egun euskal mugimenduarentzat bai Hegoaldean bai Iparraldean, euskal nazioaren definizio politikoa? Ea ez denez kontuan hartu behar apur bat espazio kulturala bezala bederen lehengo Baskonia

«Baionan edo Angelun edo Miarritzen bizi garelarik, inpresioa dugu hemen bizi garela beltzak bezala, euskaldunak oso minoria bat bihurtuak gara».

**«Ez naiz ados
IKk Iparraldea
bakarrik
askatzeari
buruz estrategia
bat
adieraztearekin.
Ni ez naiz
Iparraldekoa,
Euskal
Herrikoa naiz».**

hori. Bospasei mendez izan da Baskonia-ko Printzerri bat Iparraldean eta horrek baditu bere arrastoak gaur egun ere. Ez dakit aterabidea zer izan daitekeen baina behar da eman euskal nazionari definizio geopolitiko bat kontuan hartuz Baskoniaren errealitate historikoa.

GALDERA: Baxenafarroa aztertua duzu, Lapurdi orain eta Zuberoa falta. Ipar Euskadiren batasuna dugu berriro auzitan.

ERANTZUNA: Ipar Euskal Herriak ukan du garai batez bere batasuna eta Lapurdik dio eman, ikusi dugun bezala. Gaur egun sakabanaturik dago, egitura bat ere ez dago Iparraldean. Baina ez da hori bakarrik Iparraldearen arazoa, zeren nik neure burua Iparraldekoa bakarrik ez, euskalduntzat daukat, eta nere herria Euskadi da. Ni prest naiz lan egiteko bai Gipuzkoan edo Hego Nafarroan. Beraz, batasun hitza erabiltzen badugu, Euskal Herri osoak du batasuna falta.

Horretan, hautu bat egitekotz, esan nezake atzera egin dugula, historiari begiratzen bazaio. Erran nahi dut, gaur egun behar bada badirela hiru Euskal Herri, edo Euskal Herria hiru zatitan puskatua dagoela, eta mugak azkartzen baik ez direla ari. Nere beldurra da Euskaldun bezala, euskal nazioko herritar

bezala, muga horiek azkartzea geroari buruz.

Entzuten dudalarik abesti bat non «askatzeko Iparraldea» erraiten bait da, neure buruari galdera berehala pausatzan diot: zer erran nahi du «Iparraldea askatzeko» horrek? Nik ez dut hori inoiz abestuko, ezta ere Gipuzkoa askatu, edo Hego Nafarroa askatu, baizik eta Herria askatu, Euskadi askatu. Iparraldea askatzeko horrek oroitarazten dit XIX. mendean Sabino Aranak idatzi zuen «Bizkaia por su independencia». Horiek denak probintzialkeriak dira, eta nazio kontzeptu bat behar dugu eman lurraldetasun osoa hartuz eta nazio kontzeptu hori eguneroko militantzia praktikoan sartu.

GALDERA: Eta irtenbideak? Nondik aurki genezake irtenbide bat?

ERANTZUNA: Ez naiz sorgin, azti edo profeta. Irtenbideak herriak ditu, eta herriak bilatu behar ditu. Ikusiz, hala ere, Hegoaldean aterabide politiko negoziatu batetara abiatzen ari dela bai jendea, bai Madrid, hori garrantzizkoa da ez bakarrik Hegoaldearentzat, Iparraldekoentzat ere garrantzizkoak dira. Behar bada Iparraldeko jendea ez da horretaz aski konturatzen. Erran nahi dut, egun batez lortzen bada Hegoaldearen lurraldetasuna, Nafarroa ere sarturik, euskal administrazio nazional bat, nahi ala ez horrek

ondorioak ukanen ditu Iparraldearentzat ere. Lotura nazional batzuk emaiten ahal izango ditugu. Ez dut berezten Iparraldea Hegoaldeak bizi duen egoeratik, horri loturik dago.

GALDERA: Kolonialismoa aipatu duzu lehen. Kontzeptu hori sarritan erresistentziaren borroka armatuarekin lotuta aurkitzen dugu. Ipar Euskadin...

ERANTZUNA: Zure galdera horretan hiru puntu berezi behar dira eta erantzuna ere araberan eman behar da edo ikertu: bata, kontzeptualizazioa, bia, estrategia, eta hirugarrena taktika. Nolakoa kontzeptualizazioa daukagu Iparraldeaz bai teorikoa bai praxisekoa, ondorioz dato objektiboen arabera «dekonexioari» buruz holako estrategia planteiatu eta horren bideratzeko nolako taktika aukeratzeko da? Eta zentro inperialistatik dekonektatu Iparraldea zer bilakatzen da, zein espazio sozio-politikotan sartzen da? Hegoaldetik kanpo Iparraldeak ba ote dauka gerorik —gero nazionala eta burujabetasunaz ari naiz—?. Erantzuna baiezkoa bada, zein da? Ezezkia bada, nola beraz lotu Hegoalderarekin eta ez aldekontra?

Erantzun estrategiko eta taktiko zehatzak eman behar dira, gaurregun nik bederen ikusten ez ditudanak. Behin baino gehiagotan irakurtu dut IKren txarteletan «borroka bururaino eramaneen dugu». Ongi, baina zer da IKrentzat «buru» hori, eta ondorioz hel-buruak eta hel-bideak? Helburua «Iparraldea askatzea»? Orduan ez da Nazio Askapenerako Euskal Mugimendua. Euskadi askatzea? Orduan zergatik ez dago IK (edo IKren alde diren taldeak) Nazio Askapenerako Euskal Mugimendu batetan?

Nere eritzia emateko, politika arrazoiengatik, gure historiaren berezitasunagatik, ez dut ikusten aterabide politiko bat eman diezaiokeenik borroka armatuak Iparraldeari gaur egun. EHAsen garaian ere hori nioen, eta jende guttik, Hegoaldeko jende gutik ere, ulertu du hori orduan.

Ez naiz ados IKk Iparraldea bakarrik askatzeari buruz estrategia bat adieraztearekin. Ni ez naiz Iparraldekoa, ni Euskal Herrikoa naiz. Eta IKren inguruko jende batek eztabaida Iparraldearen eta Hegoaldearen artean markatzen duenean ere ez naiz ados: eztabaida Iparraldean eta Iparraldekoen artean ere da, eta horrela izan da, adibidez.

GALDERA: Nazio kontzeptu ezberdinetan al daude ezberdintasunak, ala ez da gehiago izango arrazoin politiko, historiko eta taktikoen ondorioz iritsi direla?

ERANTZUNA: Iparraldera bihurtuz, hemengo euskaldungoak beti halako probintzialismo edo lokalismo bat erakutsi du historian zehar. Hegoaldearekiko harremanetan nabari da hori*, mendeetan zehar. Euskal nazio maila osoan abertzaletasuna edo euskaldungoa oinarritu duen jende guti izan da, salbu XVI. mendean Joanes Leizarragaren inguruko euskal humanismoa, Broussain, Etchepare edo Constantin batzu, Hordago agertu arte. Hemengo euskaldungoaren aurpegia nahiko kulturala izan da, eta politika aldetik kasik beti Frantziako ataparretara erori. Eta gehienetan Pariseri buruz izan den jarrera bere burua minorria daukan jende batena izan da, Estatuari eskatzea; aldiz besterik da bere burua naziotzat hartzen duen jendearen jarrera: eskatzeko ordez, eskuratzea saiatzen da.

Beste gauza bat: botere edo aginte arazoa. Egun batez lurraldetasuna edo osotasuna lortzen baldin badugu, Euskal Herriko administrazio nazional bat lortzen bada, boterearen erabilpena dantzan sartzen da. Egun batez Nazio Askapenerako Euskal Mugimendua irabazle ateratzen bada, aterabide politiko bat negoziatzen bada, mugimendu bat baik ezin da irabazle izan, ez biga.

Gero ustekeria bat sarrarazten da: Hegoaldeak Iparraldea ahanzten duela. Ustekeria hori salatu eta hautsi behar da. Norbait Iparraldeaz arduratu baldin bada, praktikan norbaitek lan egin badu Iparraldearentza, hori Hegoaldeko jendea izan da. Historian datuak pilaka dira. Hegoaldekoek pitokeriak eta hankasartzeak egin dituztela, ezin ukatuzkoa da. Baina beren erakarpina inportantea eta praktikoa izan da. Gerlaren ondotik nork biztu du bertsolari mugimendua, dantzari mugimendua...? Adibidez, Teodoro Hernandorenak eta Gernikatik etorritako Olaetak. Ikastolak aipatzen direla, ikastolarik ez zen izan ez bazen «Enbata» izan, egia da, baina errefuxiatuak izan ez balira. Ikastola Iparraldean sortzeko lehen aholkua, aholku zorrotza, eman zuena Eustakio Mendizabal «Txikia» izan zen. Lehen andereñoak errefuxiatuak izan ziren. Orain errex da «Iparraldea askatu» esatea, ildoak bestek egin eta.

Iparraldeko nazio-kontzientzia sortzeko, zabaltzeko eta indartzeko prozesuan Hegoaldeko iheslarien papera benetakoa izan da. Eta hori Parisen oso ongi daki.

«Iparraldeko euskaldungoak beti halako probintzialismo edo lokalismo bat erakutsi du historian zehar. Hegoaldearekiko harremanetan nabari da».

PELLO ZUBIRIA

«Nederlanderak dagokion lekua lortu du Belgikako irakaskuntzan»

Izenburu hau irakurri genuen «Egin»ek, 1988ko apirilaren 6an argitaratu zuen Hezketa orrialdean. Baina egunkari hontan ez du lekurik; Antwerpen, Gent, Leuven, Flandeko herrien izenak frantsesez idazten dituzte... Harrigarria baina... Nederlanderak jai du artikulu hortan. Kontuz ibil zaitezte herrialde horietara inguratzeari; hemen ez bezala, bertako hizkuntza idatzita bait daude herrien izenak eta Flandesen frantsesak harreara txarra du... Bertako hizkuntza ikasi joateko.

ARGIA astekarian ere hanka sartzeko polita eginak ote zareten susmoa dauka, martxoaren 6ko alea irakurri. Willy Kuijpers aurkeztu duzue, bizibidez irakasle Louvain-en. Louvain ote edo Leuven? Aurreneko izena duen unibertsitatea Walonian kokatua dago, bestea berriz Flandesen. Irakurleei informazio ona ematen saia zaitezte.

IRAKURLEA

ARGIari buruz zenbait ohar

ARGIA aldizkari adiskide eta berbakideok:

Ez ohi da gauza pozgarria, berriemailea bera berri bihurtua ikustea, eta fenomeno horrek zer edo zer txar dakarrelako susmoa sortearazten digu, gehienetan. Zeren herri eta garai guztietan mezularia hiltzeko handimandiek sentitu duten tentazioa —behin baino gehiagotan burutua gainera— hain gogorra eta kontrollezina zaie non egunkari, astekari, irrati edo dena delakoek beren buruaz ematen dizkiguten gorabehera askori, indarkeriaren hatsa eta ustelkeria-

ren kutsua antzematen diogu, zoritxarrea.

Euskal publikazioen inportanteena den ARGIA astekariaren kasuan, berriekin batera, hilzorian dagoen berba ere nahi omen dute hil. Berri eta berba barik utzi nahi gaituzte euskaldunok, euskaldun berrizaleok, euskaldunberriok.

Ez da agian izango merezigarria gai honetaz luza-tzea, Baskongadetako Gobernua ARGIArekiko duen tratua mexprezatzailaz luze mintzatu eta idatzi baita azken asteotan. Laupabost le- rro bakarrik gehitu, esateko Gobernuak trajedunak, ispilu majikoari begira dauden amaordeak bailiran, AEK, UEU, ARGIA eta beste zenbait erakunde euskaldunen aurrean sentitzen dutena da edertasuna, gaztetasuna, atsegintasuna eta dinamismoa aspaldi galduak dituzte- la, eta badabilela herri hone- tan norbait ederrago, gaztea- go, atseginago eta dinami- koago denik beraiek baino. Eta honek, noski, bekaizke- ria sorteraizten die, eta zuek eta zuen antzeko besteak izorratzeko asmoan dabiltza- nean, arima usteletik darien amorrua, eta sabel handitue- tan pilaturiko gorrotoa dituz- te beren jarreraren arra- zoiak.

Aspaldidaniko harpidedun nauczue, eta gauzak asko txar- ragotzen ez badira, urte asko- tan zehar harpidedun iza- ten segitzeko asmoa dut. Di- ru ofizialaren murrizpena zela eta kanpaina berria sortu zenutenean, nirekin ohizko lan-harremanak dituzten guztiei zuen aldeko karta bat bidali nien, harpidetza orrial- dearekin batera. Ez dut uste arrakasta handirik lortu nue- nik, zeren irakasleak mun- dua hain aldrebestua da, hain jorratua dago arlo guz- tietan non ez dut uste bere baitatik ezer gehiagorik eman dezakeenik. Hala ere, gutun horren kopia dakarkizue- t, zeuek ere une atsegin bat pasatzeko baino beste as- morik gabe, edo agian zuen artxibo historikoan, baldin bazeneukate, sartzeko gero.

Eta amaitzeko, atsegin zait aitortzea ARGIAko ira- kurleaz batera, erromantiko inkorregiblea ere naizela. Horregatik «Corto Malte- se»ren abenturekin amets egiten dut etengabe, hain her- ri miresgarriak ezin ezagu- tzeagatik —garai honeta- koak ez dira hainbeste—, hain gorabehera zoragarriak ezin bizi izateagatik, eta hain neska liluragarriak ezin maitatzegatik nire asturu tristeaz beti kejaka. Baina herri madarikatu honetan korreoa ere dugu ARGIAren arerio, eta Corto Maltese-ren abentura zati askorik gabe utzi nau. Eskertuko nizueke, beraiek eskuratzeko modu- riek emango bazenidate. Bes- tela, beti gelditzen zait irudi- menaren errekurtsioa, zeren, azken finean, hauxe da lite- raturaren muina: Ezagutzen, edo eskuratu ezin dena, ima- jinatzea. Agur.

INAKI BERNAOLA

Gure toki izenak

Kaixo, lagunok:

Atzoxe bertan irakurri nuen ARGIAko artikulu ba- tean argazki baten azpian: «Higa de Monreal-go emisio zentrua». Beste erakusgarri gisa, orain ez luzeegi «El Per- dón-go...» ikusi nuenaz segu- ru nago.

Mesedez, Euskal Herriko toki izenak euskaraz ikusten ahal ukana ez da gehiegi es- katzea izanen.

Beroni buruz, iruzkin bi:

— Izen baten euskarazko kidea jakiten ez denean, zein denaz jabetzea zaila ez litza- tekeen uste dut.

— Jakiten denean, ordea, eta irakurleagoa zabalak be- rorren identifikatzeko erda- razkoa beharko lukeen sus- mo denean, beste era batzu ere ba daude. Nik horri azpi- rako oharra proposatzen ditut.

País Vasco osoko Dan Se- bastián -go aldizkari honetan merezi duela deritzot. (Ohar- tzen zaretea?)

Kezka handia dut, gai- nean, Nafarroako erdarazko izenok nafar kazetariak ida- tzirik ikusi bait ditut. Arazo hau argitzeko kari gehiago bila liteke urrunagoko kaze- tari balira, baina...?

Oker ez banaiz, «La Higa de Monreal» Elomendi da, «Monreal» herria Elo den be- zala; eta «El Perdón»entzat, Frankoandia izena omen da- go, eta duda gabe Erreniega (aparte utzirik euskaldunak Perdon izena asimilatu zute- nean, agian Perdon, agian Perdona erranen zuten, bai- na ez da berau artikulu-ko us- te «El Perdón» agertu ze- nean).

Izenok ezagutzen direne- tik aintzineria, bere min tipia, gutienez, ematen du erdaraz irakurteak euskarazkoetan. Gora behera guztiak direnak diren, ulertzen duzuelakoan.

Mila esker handiz.

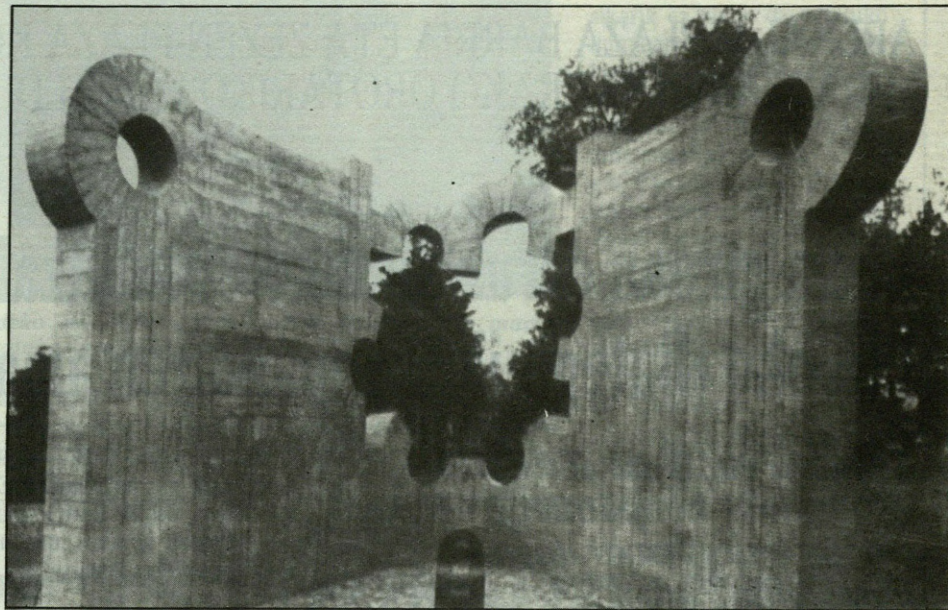
A.K.: Alerta: Ez duzue inoiz Elomendi eta Erreniega al- dean euskaraz egin zutenaz ezein zalantzarik ukanen, ez da? Ez da berori izanen, ez da?

FERMIN PINZOLAS

Txomin Peillen-ekin Euskaltzaindiako aulkiak oro osaturik jada

Pasatu den urtarrilean zendu zen Piarres Lartzabal euskaltzain-osoia, Euskaltzaindiako aulki nagusietariko bat hutsik geratuz. Berez zegokien bezala, Emile Larre, Hiriart-Urruty, Haritschelhar, Xarriton eta Davant Iparraldeko euskaltzainen artean —Diharce 'Iratzer' Afrikan dago— beste literaturgile bat aurkeztu zuten hautagaitzat, Txomin Peillen, apirilaren 29an Donostian burututako bileran bozkatzeko, emandako botuetarik bost zuri zirela eta hamahiru aldeko.

Parisen jaiotako zuberotar idazlea orain dela 56 urte jaio zen. Miranderekin batera sortutako «Igela» aldizkaria ezaguna da, izkiriari di-tuen nobelak bezala, «Gauaz ibiltzen dena», «Aljezairia askatuta» edota «Aintza txerriari» kasu, beste zenbaiten artean.

ZORTZI METROKO ALTUERAZ ETA BEDERATZI T'ERDIKO ZABALERAZ

Gernikan «Gure aitaren etxea» Chillidaren eskultura paratu

Gasteizko Gobernuak Kultur Sailak Gernikako bonbaketaren 51. urteurrena dela-eta egitarau berezia apailatu du, ospakizuna profitatuz Eduardo Chillidak eraikitako «Gure aitaren etxea» izendatu monumentu galanta paratu dutela, hormigoia baliatuz gauzatua.

Gernikako bonbaketaren berrogeita hamargarren urteurrenaren ospakizunera berandu samar ailegatu da Gasteizko Gobernuak, baina hala ere ez du aurtengoan aukera galdu nahi izan, antolaturiko egitarau ofiziala gogoangarri gertatu dadin itzelezko monumentu bat plantatuz Juntetxean dagoen arbola sainduti berrehun bat metrotara.

Eduardo Chillida eskultoreari enkarguz eskaturiko hormigoizko eraikuntzak zortzi metro du altueraz eta bederatzi t'erdiko zabaleraz, Gabriel Aresti parafraseatuz «Gure aitaren etxea» bezala izendatua. Gernikako arborelari eskeinitako omenaldi gi-

san pentsatu omen zuen eskulturren egitura, «etxearen metafora bat da, herri honi dagokiona; eta barnean pieza tikiago bat, bakea, bizitza eta tolerantzia adierazten dituena, zeinak zuzenki haritzari egiten dion erreferentzia hormigoizko blokearen zabalgunetik zehar».

Apirileko azken astear- tean inauguratu zen, Ardantza lehendakariarekin batera Gasteizko Gobernuak kontseilari gehientsuenen presentzian, gehi Leizaola, Donostia eta Bilboko alkateak eta beste hainbat pertsonalitate instituzional ofizial, horien artean Alemania Federaletako enbaxadorea.

Nafarroako ikastolei buruz Gobernuaren dokumentua

Ley del Vascuence delakoaren garapenerako dekretuen bideratze saioan Iruñeko Gobernuak eztabaidarako oinarritzko abiapuntu dokumentua luzatu dio Ikastolen Federakundeari datozen egunotan negoziatu aurretik azter dezan.

Bertan azaltzen diren nafar Administrazioaren asmoen nondik norakoa lehendik ezaguna baldin bazen ere —ikus ARGIA 1.193 zenbakiko «Koiuntura politiko muturra nafar ikastolentzat» artikulua—, jadanik zehazki iragarria da 1990. urteko abuzturako ikastolen egungo egoera arautuko dela, bienbitartean aurtengo ikasturtearen hasierarako hiru ikastola eskola estatalarekin bateratuz desagertuko direlarik (Lesaka, Leitza eta Hiruerrikoa). Dokumentuak bere horretan aurrera egingo balu, orotara Nafarroako 29 ikastolen desagertzea ekarriko luke.

Aste honetan

«Bateginik» kanpaina
(44. orrialdea)

Goaz taldearen lan berria
(46. orrialdea)

Kortatu, kolpez kolpe
(48. orrialdea)

Estreinaldi bakarra
«Galarrots»etan
(50. orrialdea)

Iñigo Royo
argazkilariarekin
(52. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(53. orrialdea)

ARENALA, PLAZA BARRIA ETA ZEZEN PLAZA KOKAGUNE,
MAIATZAREN 15-ERA KO OROTARIKO EKITALDIAK PREST

Festa giroan erruz bilduko euskaltzaleak Bilboko «Bateginik» kanpainaren amaieran

***Euskara eta ikastolen aldeko
«Bateginik» kanpaina bere azken
asteen murgiltzear dago,
Euskadiko Futbol Selektzioaren San
Mames zelaiko partiduen
segidan, maiatzaren 15eko festa
egunez emango zaiola amaiera
Bilbo Zaharreko ingurune
nagusietan eta zezen plazan.***

Euskaltzaleen topagunerik sonatuena bihurtzeko bidean dagoen «Bateginik» kanpainako azken egunerako makina bat ekitaldi galant apailatu da honez gero, gisa honetan berriro ere Bilbo euskara eta

ikastolen aldeko paregabeko bilkura izan dadin. Ohi den bezala, maiatzaren 15eko igande goizetik musikak, bertsolariak, antzerkiak, dantzak, haur jokuek, arteak, herri kirolek eta bestek berega-

natuko dute festa eguneko lekurik garrantzitsuenak Euskal Herri osotik hurbilduko den jendeak ipiniko duen umore eta kolorez zipriztidurik.

Artistak ikastoletarako muralen pintaketetan

Zumeta, Tamayo, Morras eta hainbat eta hainbat artista lanean hasi omen dira Nafarroako eta Iparraldeko ikastola bakoitzari 2x1'5 metrotako mural bat oparitzeko. Pintaketei ekin diete jadanik

Arte Ederretako ikasle zenbaiten partaidetzaz, guztira 70en bat obra burutuko direla datorren igandeko eguerdian azken brotxazoak emana. Euskadiko artisten era-

kusketa bizirik zabalena bilakatu da zalantzarik gabe. Ausartuko ahal da haur pinturazalerik artista ospetsuren baten obran kolaboratzen!

Kirolak Plaza Barrian eta Nerbioi ibaian

Euskal Herriko batel nagusien arteko estropadak emango dio hasiera kirol egitarauari goizeko 11etan, Nerbioi ibaiko urak zeharkatuz La Salvetik abiatu eta Udaltxerainoko tartean. Hantxe izango dira Zierbana, Zumai, Kaiku...

Ondorenean, Arenalean harrijasotzaileen saio bikaina, Perurenak markarik hausteko asmorik izango ote duen oraindik jakitera eman ez baldin bada ere. Eta halaber, aizkolaririk ere agertuko da zerbait berezia eskeintzeko intentzioz, aitatu denez, aspaldian ikusi ez bezalako enbor puska moztuko dute-eta.

Xake simultaneoko partida itzelak bestalde, Plaza Barrian estrategia anitzen aukerak erakutsiko ditu, xakelari abilen batek gainera taulari begiratu gabe ere jokatu duela.

Herrialde orotako bertsolariak

Goizalde osoan zehar Bilbo Zaharreko kaleetatik barrena kale antzerkiak hedatuko du umore frango (Kukubiltxo, Sebastopoleko Titiriteroak, Etzi, Trapu Zaharra), betiere

Dozena bat musika taldek parte hartuko du zezen plazako erroneri giroan.

fanfarren doinu girotzaillez.

Bertsolaririk gabe eguerdi aproposik ezin, eta dozena bat pasatxo arituko da Plaza Barrian Joxerra Etxebarrak jarritako punttuari eutsiz: Argiñarena eta Arozena nafarrak; Xalbador eta Alkat Iparraldetik; Abel Enbeita Arabatik hurbildua; Elgeta, Jon Enbeita eta Haritz Lopategi bizkaitarren aldetik; eta Egaña, Telleria, Lizaso, Lazkano eta Sarasua giputzak.

Bazkal osteko

erromeria zezen plazan

Potxak nafar gisan presta-tuak, eta zekor ragut-a bigarren platerkada lege, dena ardo nahiz sagardoz ongi

Iparraldeko eta Nafarroako ikastola bakoitzerako mural bat pintatuko dute 70 artistek.

bustitzeko paradaz, zezen plazan eskeiniko den bazkari herritarreko menuan. Mila

eta berrehun pertsonarentza-ko adinako sukaldeak sobera eman ahalko du jaten, arra-

tsalde parteko erromeri-kan-taldiari heldu aurretik.

Dantza eta kanturako musika ez omen da faltatuko ilunabarrera bitarteko azken txanpan, aspaldian ezagutu gabeko jaialdia iragarri bait dute «Bateginik» kanpainako antolatzaileek: Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne, Oskorri, Gorka Knorr, Anje Duhalde, Beñat Axiery, Egan, Ganbara, Azala, Txanbela, Epelarra eta Imuntzo, Iruñeko gaite-roak, Etxamendi eta Larralde eta oraindik baieztatzeko da-goien talderen bat gehiagore-kin. Ondo pasa!

PERU UNTZUETA

Jean Haritschelhar: «Euskarak hizkuntza ofiziala behar du izan Iparraldean»

ARGIA.— «Bateginik» kanpainako aholku batzordeko partaide zara. Nolaz luzatu zizuten horretarako proposamena?

HARITSCHELHAR.

HAR.— Hor gertatu dena da, «Bateginik» kanpaina muntatu zelarik, ni «Pizkundea»ren zuzendari gisa agertu nintzela. Badakizu «Pizkundea»k biltzen dituela Iparraldeko hainbat eta hainbat kultur talde, eta orduan pentsatu genuen «Pizkundea»k behar zuela, dudarik gabe, hortan agertu. Alde batetik galde egin zidaten aholku batzordean sartzeko, eta nik baietz esan nuen normal bait zen «Pizkundea»ren arduraduna hortan izan zedin, bereziki ikusten ginuelarik «Bateginik» kanpaina hori moldatua zela ere diru biltzeko Nafarroa eta Iparraldeko ikastolentzat.

A.— Kanpainak Iparraldeko eta Nafarroako premia-azko apostuaria heldu dio. Egingo zenuke diagnosi labur bat Iparraldean zein egoeratan aurkitzen diren euskara eta ikastolak?

J.H.— Badira 19-20 urte ikastola sortu zela Iparraldean, eta nik argi eta garbi erraiten dut beti «Seaska»ren alde izan naizela. Hor dago guretzat 'D' eredu azkenean, eta eredu horrek merezi du segitzea, horrekin ikusten bait da biziki ontsa euskaraz ere eman daitezkeela klaseak eta euskaraz ikasi. Ez dira ordea denak horren alde; berrikitan sortu da hemen 'B' eredu, bereziki irakas-kuntza publikoan. Ni ez naiz guztiz 'B' eredu horren kontra, nik pentsatzen bait dut gero eta gehiago sartuz euskara eskoletan hobe dela euskararentzat. Badu behar ederra euskarak zeren eta beldur naiz gutxitzen ari dela euskara Iparraldean.

A.— Prezeski hori dela-eta da «Bateginik»en esfortzua euskararen kontzientziatzekoa, zein neurritan uste duzu suertatuko dela eragingarri Euskal Herriko biztanle-goagan eta bereziki Iparraldekoagan?

J.H.— Nahi nuke aipatu eta erran jadanik horrelako

kanpaina bat egin zela duela orai bederatzi urte, «Bai euskarari» deitua. Orduan, uste dut, halako kontzientzia bat sortu zuela piska bat gerora. Pentsatzen dut «Bateginik» kanpaina honekin gauza beretsua gertatuko dela. Hor gertatze da ez dela aise eragin hori neurtzea eta zer emaiten ahal duen holako kanpaina batek.

Zernahi gisaz, beti eta gero eta gehiago horrelako

kanpaina batzutan behar dugula sartu, argi eta garbi eta goraki erranez euskaldunak garela, euskara dela gure hizkuntza eta hizkuntza hori ofiziala behar duela izan frantses estatuan ere, erran nahi bait da Iparraldean.

A.— Kanpainan zehar ekitaldi berezi batzu badira. Zein azpimarratuko zenuke horien artean?

J.H.— Nik uste dut bakoitzak behar duela hortan sartu. Eman dezagun, ni sartu naiz mintzaldi eta horrelako gauza batzu eginez «Gure Irratia»n eskuaraz eta «Radio Bayone» delakoan frantsesez. Jin ziren nire bila horretarako eta pozik egin nuen nik, zeren eta uste dut beharrezkoa dela euskaldun kontzientziari buruz horrelako oharpen batzu egitea. «Seaska»ren alde dirua biltzea lehen postuan jar nezake, zeren eta diru beharrean daude.

Eta bigarren, sinadurena. Sinadurek ere beren balioa bait dute. Frantziako beste zonbait herri, etnia, populu-letan badira kezak, eta Bretainan ere egiten dira gauza beretsuak. Anitz baldin bagira sinadura ematen hobe, hauek agertuko bait dituzte Europa osoan egiaz-ko herri baten kezak.

DEBAKO «GOAZ» TALDEAK AURKI XABIER MENDIGURENEN “KANPOTARRAK MAISU” OBRA ESTREINATUKO DU

Goaz: «Gutxi idazten da nork antzesterik ez dagoelako»

Berriro ere Debako Goaz antzerki taldekoak obra berri baten aurkezpena egitera datozkigu gure orriotara. Honela, Xabier Mendigurenen “Kanpotarrak maisu” obraren aurkezpena dela eta, taldeko zuzendaria den Lukax Dorronsororekin honako solasaldi hau izan dugu.

ARGIA.— Zerk bultzatu zaituzte Xabier Mendigurenen “Kanpotarrak maisu” obra hautatzera zuen antzeslan berria kaleratzeko?

LUKAX DORRONSORO.— Alfontso Sastrereren “Ez da pale egiteko ordua” obrarekin 40 antzespen baino gehiago egin ondoren berriro ere euskal autore baten bila hasi ginen, eta honela zenbait sariketa irabazitako autore gazte bati obra hau eskatu genion, lehengo intentzio berdinarekin, hau da, bertako idazle baten, eta idazle gaztea gainera, obra aurkeztea.

A.— Intentzio honen barruan nola uler daiteke orain darabilzuen Alfontso Sastrereren obra antzestea?

L.D.— Ahal denean autore euskaldun baten obra aukeratzeko dugu, baina Alfontso Sastrererekin eszepzio bat egin nahi izan genuen, gure herriaren testimonio bat delako, gure herriaren borroka onartu eta bertan bere bizitza

txertatzera etorri delako. Beraz, bera omendu nahian aukeratu genuen obra hau eta baita ere noski autore haundi bat delako. Agian ez zen bere obra onena izango baina bai guk plazaratu genezakeena.

A.— Berriz obra berrira bueltatuz, ze berrikuntza suposatzen du “Kanpotarrak maisu” obra honek Goaz taldearentzat?

L.D.— Autoreari galdetuko bagenio, obra honek berrikuntzarik suposatzen ez dela esango liguke. Estilo zaharrean idazteko kapaza zela esperimentatu nahi zuen Mendigurenek obra honetan. Estrukturaz, teatro klasikoa-ren itxura dakar, baina montaian berezitasun mordo bat aurkezten ditu. Gaia bera gaur egungoa da, baina fantasiatzko beste egoera batean kokatua. Beraz pentsatzen dut ez dela erabat klasikoa, bere modernotasuna badi obra honek, autoreak aurreko pauso batzuk em-

nak bait zituen, eta hori ere hor agertzen bait da.

A.— Eta taldearentzat zer suposatzen du obra honek?

L.D.— Guretzat bere xarma badu, urtetan dramatismoz bizitzen daramagun bizitza honetan, nolabaiteko ironia beharrezkoa da, gure benetako arazoak alde batetara utzi gabe noski, eta horretarako bidea ematen du obra honek. Eta nolabait ere gure lana anizten du, momentu batean drama baten seriotasuna erabili behar duzu eta hurrengo unean beriz parra egitera jo behar duzu; beraz baliagarria zaigu teknika bat baino gehiago erabili arazten digulako, gehiegi ere konplikatu gabe.

A.— Lehen euskal antzerkilarien arazoa aipatu duzu. Nola ikusten duzu arazo hau?

L.D.— Arazoa oso larria ikusten dut, euskal antzerkia ez da gehiegi egiten eta gai-

Amateur izateak uzten dien neurrian, «Goaz»ekoek ikastaroak burutzen dituzte antzerki teknikan trebatzeko asmotan.

nera goi mailako antzerkieta-rako joera dago, izen handia duten antzerkiekiko joera dago. Baina bertan idazten diren obrak ez dira antzesten, ez delako uste oraindik maila egoki bat ematen dutenik, gaurko egunari dagokion maila, eta agian egia da.

A.—Eta nola konpondu daiteke hau? Nola lortu daiteke euskal idazleek antzerkia idaztea?

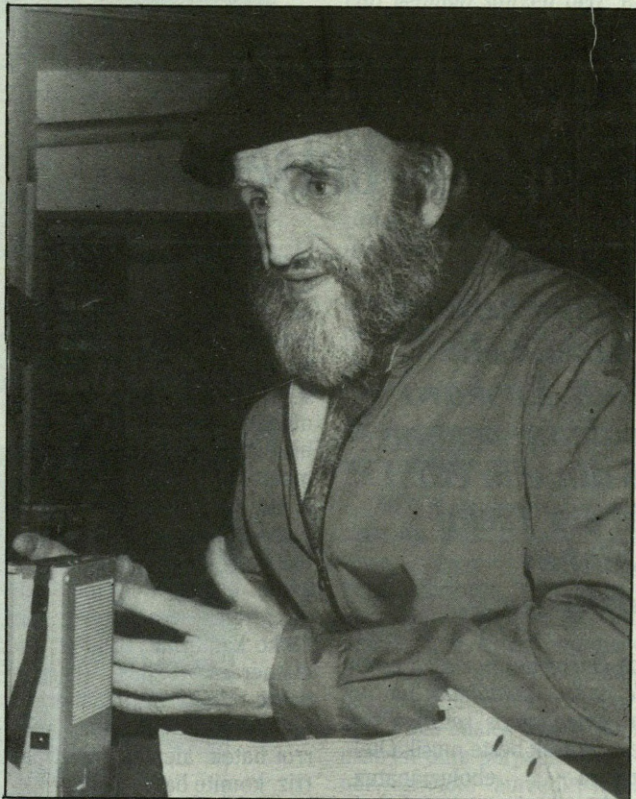
L.D.—Agian egin beharko genukeena da, ateratzen dena, eta nolabait izena hartu duena, antzestu, nahiz eta hain ona ez izan. Bestela egunean baino egunean gutxiago edukiko dugu, zeren eta Mendigurrenek esaten duen bezala berak ez du idazten idazteagatik, baizik eta antzestua izateagatik, bestela bere obra hutsean joaten bait da. Beraz hor egongo litzateke gutxi idaztearen arrazoia, gutxi idazten da nork antzesterik ez dagoelako, edo hobe esanda, nork antzestu egon arren, hemengoa antzestu beharrean kanpoko antzesten delako. Eta noski antzeste ezaren ondorioz idazten ez bada, ez dugu obra onik izango, beraz "circulo vicioso" deritzan horretan sartuko gara.

A.—Gai zabalago batean kokatuz, nola ikusten duzu euskal antzerkiaren egoera? Nola aurkitzen da Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea?

L.D.—Bertan egon ziren gora-behera batzuk zirela medio elkartea desagertzeko bidean jarri zen, baina oraindik aurrera jarraitzen du. Agintaritzak eta Administrazioak ez zuten proiektua bultzatu eta ondorioz zenbait arazo ekonimiko suertatu ziren. Baina taldeen artean el-

kartea berriro berpizteko beharra ikusten da, eta batez ere gu bezala euskaraz ari diren talde amateurren artean, eta agian denbora luzeak baino lehen berpiztu liteke.

A.—Amateurismoaren gaia aipatu duzu, nolakoa da talde amateurretan da biltzan antzerkilarien prestakuntza?

«Kanpotarrak maisu» lana itxuraz klasikokoa bada ere, modernotasun izpiak ere baditu Lukax Dorronsororen ustez.

L.D.—Elkartea egon zen bitartean prestakuntzarako bide batzuk ireki ziren, baina ez gehiegi. Posibilitateak ez dira handiak, langile batek bere orduak lanean pasa eta gero ikasketa batzuk egin behar dituenen, nahiko murriztua geratzen da. Dena dela taldeek prestakuntza minimo batzuk hartzen dituzte,

nahiz eta talde batzuk "rezi-klaje" baten beharrean aurkitu. Gure kasuan adibidez bi urtetan behin edo kurtsilo bat egiten dugu, bai bertako jendea berritzeko bai jende posible bat erakartzeko.

A.—Antzerkiaren munduan beti aipatzen den

beste arazo bat zirkuito finko baten eza da, zer deritzozu zuk horri?

L.D.—Bai noski, horretan dudarik ez dago, eta hori horrela da ez posible ez delako, baizik eta ezagutzera ematen ez delako. Guk badakigu gutxi gora behera non joango den jendea eta non ez den joango, eta baita ere zer egin behar den jendea joateko. Jendea joateko ezagutzera emen behar duzu, eta programek oso bereziak egin behar dute, pertsonaz pertsona joan behar duzu. Horrela lortu dugu guk orain aurkeztan ari garen obran emanaldiko 170 pertsona biltzea, gaur marka da hori. Beraz ezin da, esan jendea ez dela joaten, guri gertatu zaigu jendea ez joatea, baina hori ardura ezaren ondorio bat da.

A.—Ze irtenbide ikusten diozu zuk honi?

L.D.—Eskatzen duen tratamendua eman behar zaio, bai propagandari eta bai herriari. Herriari urtean bi antzerki ematen bazaizkio, oso zaila da jendea eramatea, oso zuzenki deitzen ez bazaio behintzat. Baina programatuko balitz eta urtero adibidez antzerki aroa antolatuko balitz, hau da, hiru edo lau hilabete-tako antzerki aroa eta garai honetan aste bukaera guztietan antzerki emanaldi bat, jendea joango litzateke. Jakina da herri guztia ez dela antzerkizalea izango, baina antzerkizalea den guztia joaten hasiko da, eta horrela publiko bat sortu daiteke. Baina honela, bakanka egiten diren antzerki saioek ezin dute inolako arrakastarik izan.

A.—Badirudi azkenaldi honetan kale antzerkiak gero eta indar handiakoa duela. Lagundu dezake fenomeno honek antzerkia ezagutarazteko?

L.D.—Bai noski. Modu berezia da, baina nolanahi ere antzerkia duk. Nik ez zekiat horrek barruko antzerkira jendea eramango duen edo ez, baina nolanahi ere antzerki mota bat ikustera eramaten duela bai, eta orduan oso positiboa da. Ikuslegoa ez baldin bada barrura etortzen, eta kalean emanez antzerkizale bihurtzen bada, beste erremediorik ez baldin badago, kalean eman behar zaio, eta ematen da.

A.—Baina ez al du honek antzerkiaren egitura-keta puskatzen?

L.D.—Bai, antzerkiaren fisonomia aldatzen du, baino antzerkia da hori ere. Gainera alternatiboa izateaz gain, antzerkizaleak lortzen baditu, barruko antzerkiarentzat baliagarria izan daiteke. Lehen esan dudana bezala, beste erremediorik ez bada kalean aurkitu beharko ditugu barruko antzerkirako ikusleak, eta hau kale antzerkiaren bidez posiblea baldin bada, alternatiba garrantzitsua izan daiteke.

MIKEL ARRIETA

“ Orain aurkeztan ari garen obran emanaldiko 170 pertsona biltzea lortu dugu, eta hori gaur marka da; beraz ezin da esan jendea ez dela antzerkira joaten ”

IRUNDARREK INDARRAK BILDU DITUZTE AHALIK ETA KOLPERIK HANDIENA EMATEARREN

«Kortatu Kolpez Kolpe» Lp berria grabaturik jada euskara hutsean

Publikoa da Kortatu taldeak ekainerako iragarririk duela, beste hainbat projekteuren atzetik eta aurretik, diska berri bat. Euskara hutsean eginga izango dena, zenbait berrikuntza ekarriko dituen eta zeinean Iñigo, Fermin eta Treku hirukoteak ez ezik hainbat laguntzailek parte hartu duen.

«Kortatu Kolpez Kolpe» izenburupean, hamar kantarekin plazaratzen zaizkigu berriro irundarrak. Gainera, diskarekin batera koadernotxo batean kanta hauen gaztelera, katalanera, gailego, frantsesera, italiera, germaniera eta ingelesezko itzulpenak ageri dira euskarazko letraren pareko.

Gertakizune aurrea hartuz

Talde honen martxa gera ezina da, herri barrenean arrakastaren arrakastaz; euskal musikak kanpoan sekula hautsi dituen markak apurtuz, europar lagunak medio. Mamitsua Iñigok dioena: «Nahiz eta zenbait jende konturatu nahi ez horretaz, gu jabeturik gaude. Estatu Espainoleko edozein taldek kanpora ateratzeko zortea duenean Madrileko mass-mediek azkar asko jasotzen dute horren oihartzuna. Gurekin ez dute ezer jakin nahi. Panfletaroak garela, "apologeta"..." Euskara dela eta, "es-

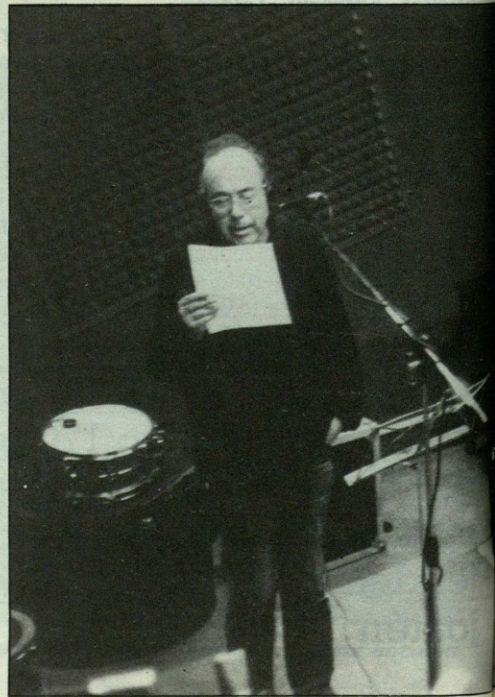
tos chicos del norte ya están de nuevo intentando que no les entendamos" esango dute». «Ska»tik beste musika beltzetara eboluzionatuz, punk-rockari eutsiz, «kokainaz dantzan/Eusko Jaurlaritzan» leloa entzun eta estetikaz after-boltxebikea ikusi beharrekoak gara seguruenera datorren udan. Hastapenetatik gaur arte: «Hementxe gaude. Eta lagun pilo egin dugu», aitortzen du Fermin, bereizten dion gatz eta piperrarekin. Irungo Mosku plazak ematen digu koartela.

Jalgi hadi mundura

Fermin eta Iñigok ikastaro intentsiboak hartuak dituzte dagoeneko Gaztelu eta Tolosako AEKko barnetegietan; Treku jatorrizko euskalduna da. Ferminen hitzak dira: «Hori esan dit gaur Telenorteko aurkezleak: eta zergatik euskaraz? Erraza da: geure hizkuntza delako. Oso pozik geratu naiz». (Barreak eta algarak). Koadernotxo hori diskarekin batera sartzeko

ideiaz galdetzen diegularik, euskararen nazioartekotasuna aitatzten da. Ferminen dioenez normalean euskarazko kanten itzulpenak frantsesera eta gaztelaniara soilik mugatzen dira. Beraiek beste hizkuntzetan, internazionalismoan ere pentsatu behar zela eta, hala egitea erabaki zuten. Lagunen esku geratu da egiteko hori, lekuan lekuak, galegora Antón Reixak; frantsesera «Ludvig von 88»ko kantariak, Brunok; katalanerara «Célula Blaugrana»ko tipo batek; italianerara erabat eroturik dagoen morroi batek; alemanierara, berriz, komite bateko lagunak...

**Mikel
Laboaren
lankidetzaz
ere
izan
dute
«Ehun ginen»
kantaren
bertsio
berrirako.**

Planeatu bezala

Aipatu koadernotxo horren barnean, zaleak gauza ugariak aurki ditzake: estetikazko berexiko komiki, «Kortatu» bandak orain arteraino egin dituen europar bira eta emanaldietako kartelak, kantagaitz dagozkien argazki, txartel, E.H.ko eta munduko borrokekiko atzekimendu grafikoa, testuala eta beste. Ahaztu gabe produkzio honetan parte hartu duen «jendilaje» gehienaren instantaneak.

Hori kontu diezagun eskatzen diogu Fermini. «Guk pentsatzen dugu erosleak milatik gora pezeta ordaindu behar duela diska erosteko, eta zerbait gehiago eman behar zaio, diskaz aparte talde lan bat. Ni behintzat, diska bat erostean, egile-taldearen barne-historiako zerbait aurkitzean poztu egiten naiz». Kasu baterako, «Platinoko sudurrak» gaia jarrita, zer aproposago Ardantzaren argazkiak Ameriketara baino? Plastikoa urratu eta lan osatuago bat, detailetxoa aurki daitekeela, alegia.

«Kolpez Kolpe» bilduma bukatutik ikustean, estraine-koan marraturiko ideiak gauzatu direla uste du Treku: «Nik uste dut baietz. Oso kontent geratu gara, bai musika

eta bai soinu aldetik ere. Dena planeaturik bezala atera da gutxi gora behera. Beste kolpe bat eman dutelakoan, gustora dago Fermin.

Izenburuaren jatorriaz gal-
detu diogunean Trekuk enbo-
rraren gainean jarraitzen du-
tela; Ferminek hitz joko bat
aipatzen du. Izen bereko kan-
ta. Hitzetan izan duten adis-
kideen eragina, «beste kolpe
bat da. Dena da. Ahalik eta
kolperik handiena eman be-

ko produktu bat sailkatzeko
estraiengo saio serioa hau,
«apustu bat da. Hasieran gaz-
teleraz hasi ginen abesten,
gero euskaraz piska bat eta
azkenerako dena euskaraz.
Beste euskal taldeek kan-
poan euskaraz jotzeko zaila
daukate. Gu aldrebeskotik
gatoz, kanpotik etxerat. Ea
nola ateratzen den, gutxiago
edo gehiago saltzen den. Ez
dakigu», dio Trekuk. Salmen-
ta igoaltsua izango omen da
euskarazko honetan. Agian,
Euskal Herrian gehiago eta
kanpoan beretsu. Baina hau
dena guztiz subjektiboa da,
«izan ere gu oso kontent gau-
denez hainbeste salduko dela
uste dugu...». «Kortatu»ren as-
moa euskara hizkuntza na-
zionala eta internazionala bi-
hurtzeko ahaleginak egitea da.

Dena hitz eginda, aurretik lotuta

IZko grabaketa estudioan
arazorik gabe aritu dira la-
nean. «Oso ondo konpondu
gara Kakirekin. Niretzat roc-
kero bat da, eta rockaz de-
nak dakitza. Kristoren lagun-
tza eskeini digu... pertsona
bezala kategori handikoa»,
Muguruza anaiek bien artean
osatzen dute perpausa. Aida-
nez, grabatu aurretik Kaki
Arkarazorekin batera egon
zen taldea baserriren batean
gauzak hitz egin ahal izateko
patxadaz.

Musikari dagokionez, errit-
mo «martxoia» sartu dute dis-
kan zehar. Treku: «Gure beti-
ko leloa eta panderoak. Bai-
na baita perkusio, tronpetak,
haizea ere. Kakiren eskua...
musika beltza... nabaritzen
dira. Grabatzerako dena hit-
zeginda zegoen Kakirekin,
gure gustoak, bereak, hau
eta hura nola sartu, zer eran-
tsi. Beste diskak igoal gordi-
nagoak ziren, zuzenagoak,
hau landuagoa izan da».

Batak besteari hitza ken-
tzen dio. Orain arte talde bar-
neko lana zena Kakirena ere
izan da oraingoan. Xeheta-
sun txikienak ere zaindu di-
tuzte: Trekuk bere bateriaren
afinaketa «Itoiz»eko Jimmyre-
kin konpondu du; ahotsen
erregistro desberdintasuna

eta kalitate maila zaindu di-
ra; Mikel Laboak «Ehun gi-
nen»en bertsioan bere giroko
gauzak egin ditu; Montoiak
ere ahotsa prestatu dio «Kol-
pez-Kolpe» abesti beltz sama-
rrari; «The Covers»ko Mike-
len kantuak e.a.

Gauzak ongi lotu nahi izan
dituzte nonbait, bi baxu eta
bost kitarra desberdin hartu
dituzte, hiru anplifikadore,
e.a.

R.R.V.tik

E.R.R.era paseak

Letren historia egitera-
koan, «lehen kantuak izan zi-
ren "After boltxebike" eta
"Gernika 37-87". Biak Gazte-
luko barnetegian idatzi eta
irakasle batekin konpondu
nituen orain dela urtebete.
Baita ere "Platinozko sudu-
rrak" —lehenik erdaraz— eta
aspaldiko kontua zen "Etxe-
rat". Azken biak komentatu
eta Mikel Antzaren esku utzi
nituen; "Makurtu gabe" bera
Mikelen da. Gero etorri zi-
ren besteak, elkarlanean eta
bakarka egindako «Kolpez
kolpe», «Oker nago», «Denbo-
raren menpe» eta «AEKko be-
teranoak»; azkenekotakoak
dira hauek. «AEKko betera-
noak» kanta barnetegiko bar-
ne istoriotxo da, «Rap» zer-
tzeladaz, musika kollage tan-
keran Londresko manerara,
esaldi, atsoitz, ironia apurrez
eta beste nahasketaz baliatu-
rik. Ferminen ondoren Iñi-
gok parte hartzen du: «He-
men zenbait kasutan ez da
ulertzen nondik doan "N-30"
kanta, baina aldiz, Italiara
joan eta han jendeak bereha-
la ezagutzen du gaia nondik
nora doan». Oraindik orain
irakasleak zuzendu omen
dizkie kanturen batzu, «After
Boltxebike» kasu. «Kolpez
Kolpe»ren egokitasuna duen
musikarako ere aipatu digu-
te. «Rock Radikal Vascotik
Euskal Rock Radikalera pasa
gara diska honekin». «Makur-
tu gabere» esanahia, auto-
zentsura ("apologia"), musika
eta hitzak, bien garrantzia...
Nahikoa da honenbestez.

**JON ARANO
GARBIÑE UBEDA**

**«Platinozko sudurrak»
kantan, taldeko hirurok
txaloak jotzen dituzte
«kokainaz dantzán, Eusko
Jaurlaritzan» leloarekin
batera.**

har da, eta kolpe handiena
ematekotan indar gehienak
bildu».

Erdal Herriatik Euskal Herrira

Kanpora begira, nazioarte-
ko musika listetan euskaraz-

«OZTIBARREKO ANTZERKIA»K EZIN BERE LANA AURKEZTU, ETA «BODAXURI»K LAN BERRI ARRAKASTATSUA ESKAINI ZIGUN

Estreinaldi bakarra ekarri digute aurtengo «Galarrotsak» topaketek

Bi estreinaldi espero ziren pasa den asteburuan Heletan bururatutako «Galarrotsak» topaketetan, baina azkenean «Oztibarreko Antzerkia»k ezin izan zuen Lartzabalen «Suedako neskatxa» taularatu, taldeko baten istripua zela kausa. Estreinaldi bakarrarekin konformatu behar, beraz.

Hala eta guztiz ere, esan beharra dago larunbat gauean ikusitako «Bordaxuri»ren lan berria, «Bidean, hitz bat edo bi...», berezko pisuaz jabetu zela emanaldi bakarrean, topaketa osoei emaitza sendo bakkarrenetakoa eman. Baina izango dugu aurrerago lan honetaz lasaia mintzatzeko aukerarik, eta beraz eskainitako beste ekitaldiei errepasotxo emango diegu aurrenik.

Aurtengo «Galarrotsak» osoki Heletan bilakatu dira, nahiz eta antolatzaileak hazpandar «Eihartzea» Kultur Etxekoak izan. Ezaguna da historikoki Heletako udalak euskal antzerkiari emanikako sostengua eta oraingoan ere itzal berezia jaso dute ekitaldion bultzatzaileek bertatik. Gainerakoan, egitarauak ez du berritasunik apenas ekarri aurtengoan, iazkoaren errepikapen beharatu baino ez bait dugu izan azken hau.

Aspaldiko pultsoa berreskuratu ezinean

Usadioa bihurtu denez, Uzta-ritze eta Hazparneko ikastole-
tako hurrei zoko bat zabaldu zitzairen lehenengo egunean, lau obra txiki emateko. Koldo Amestoi antzesle bakarlariak ere lan berri bat eman zuen larunbat arratsaldean: «Harri batez bi xori...». Bere kontalari

teknikak aski trebatu bazituen ere, ez zuen giro izan, eta antzeslea bere ez zegoen batere pozik egindako ekitaldi horretan.

Maiatzaren lehenean, igandez, Lartzabalen oroimenez osatutako mahai-inguruak bildu zituen estraineko atentzioak («Galarrotsak» berak ere Lartzabali eskainiak ziren, eta «Bateginik» kanpainaren barruan

sartuak). Dena dela, mintzaldi horri buruzko informazio zabalagoa ere orriotako beste zokoan topatu ahal izango duzue. Finitzeko, «Poluzione, Pullozione» lana antzestu zuten «Hiruak Bat»ekoek igande arrats-
ean, baina honi buruzko argibideak irakurleak duela bi aste-ko ARGIA-n kausituko ditu. Ezer gutxi besterik aipa liteke, beraz, aspaldiko pultsoa berreskuratu ezinean dabilzan topaketa hauen aurtengo ekitaldiaz.

Arazo sozialak, ikasgairik bilatu gabe

Bi jokalarik baino ez zuten parte hartzen «Bordaxuri»ren «Bidean, hitz bat edo bi...» lan berrian, dudarik gabe topaketa hauetako gailurra iritsi zuen antzeslanean hain zuzen. Taldeko antzesle helduenetarikoa bi genituen iharduera horretan.

Tristura eta irriaren arteko oreka bilatu nahi izan dute «Bordaxuri»koek pertsonaiatzat bi eskale dituen lan hone-tan.

rako, Txomin Heguy eta Mari-txu Thicoipe, funtsean bi eska-leren komediak eta tragediak testu arin baten bitartez adiera-zi nahian. Txomin Heguy-k ho-nela ikusten zuen lanaren ma-mia: «bi eskale presentatzen di-ra karrika batean, eta nik uste, holako gauza batek badu gai-nera sozial mailan gaurkota-sun izugarri bat, ikusiz pobre-zia, berriak eta hori guzia, gaurko errealitate sozial bat dela. Bistan dena, zernahi gau-za hunkiak direla bai-sentimen-du aldetik bai erran nahien al-detik. Baina halere pertsonaia horien inguruan, eta pertso-naia horien bizitasunaren eta harremanen inguruan. Hori da interesgarria antzerki mailan, ez «message» edo ikasgai maila horretan sartzea, baina piska bat jendeen gibelean zer den, zer bizitzeko moldea den, hori erran nahia baino gehiago, ho-rrek indar gehiago dauka nik uste». Birritan azpimarratzen zuen Txominek obra honen bi-dez ez zutela «ikasgairik» eman nahi, bi eskalaren sentimen-duak eta bizipenak ahalik eta barrenetik arakatuz eta azal-duz.

Biziaren ekilibrioa tristura eta irriaren artean

Zuzendari edo kudeatzaile gisa Jean Marie Broucaret ibili da «Bordaxuri»koekin eta hori oso inportantea izan da espe-rientzia bezala, bai interpreta-zio maila eta baita esperientzia truke modura ere. Broucaret jauna Baionako «Théâtre des Chimères» talde sonatuaren zuzendaria da, eta horrek bes-te dimentsio berria eman dio taldearen esfortzuari.

Bestetik, testua egiteko or-duan zati serioen eta irriga-rrien artean oreka bilatzeko ahalegina ere nabaria da. «Ba-

da oreka bat parte zaila, edo neketsu edo tristen artean —triste hitz hori ez dut maite—, eta hemen antzerki irigarri erraiten denaren artean. Biziki ontsa ekilibratua da, erran nezake biziaren ekilibrioa dela antzerki honetan, niretzat», diosku Heguyk.

Zailtasun ugariak ekarri ditu

pertsonaia horiek osatu beharrrak, baina oso giro aproposa izan omen dute lanerako, talde txikian, jende profesional onekin kontatuz. Txominen hitzetan, «niretzat izan da behar bada bost urteren bilduma bat bezala antzerki honetan, zeren hor, lehenik, holako lan baten apailatzeko behar da mami on

bat, baina dudarik gabe, jokalaritzan mailan ere biziki interesgarria da zeren osoki-osoki eman behar da. Hor, absolutuki, behar duzu zeure burua hustu, gogotik pentsaketa edo kalkulu horiek kendu eta eman behar duzu. Antzerki hori pertsonaien idurikoa da, erran nahi baita, pertsonaia horiek

emaiten dute, ez dute kalkulatzen, erraiten dute eta emaiten». Ez legoke gaizki, ez, lan berri hau Euskal Herri osora zabaldu ahal izatea, merezi du eta.

J. LANDA

Piarres Lartzabali buruzko mahai-inguru gozoa

Igandekoan ez zen Heletan antzerki teknikaz edo dramaren egituraz azterketa sakon eta hotzik izan inondik inora, aldiz, antzerkiak herriarendako eta herriarengan pentsaturik egiten zituen herri gizon baten lanak herriko etxean azaldu ziren oso modu erraz eta xumean, anekdotaz eta biziki-zunez beterik, antzerkiaren trazendentziaz eduki daitekeen eta behar den ikuspegi zuzenari helduta, Piarres Lartzabalek eginen zukeen moldean.

Daniel Landart, Piarres Charriton, Maurice Bortayrou, Eugenio Arozena ta Roger Idiart izan ziren guk ezarri hurrenkeran mintzatu zirenak. Xumeki mintzatu ere, argi eta gozo.

Iharduna jauzika zihoan, Lartzabalek bere Euskal Herrian antzerkian izandako garrantzirik, ekarritako aldakuntzetara zihoazen, berekin izandako harremanetatik berak botereari sortutako arnas etenetaraino nola bere apeztasunaren ezaugarrietaraino.

Bere ekarriaren artean, Landartek jostagarriaz aparte gogoaren aberasgarri ziren erakutsiak aipatu zituen, nonbait, Lartzabalek lanekin Euskal Herriaren historiak jakingarri galantik eman bait zuen. Charritonek, bihotz ikaren jauztarazteko Lartzabelek zuen antzerkilari sena zuen gogoan.

Tradizioaren bidea irekita aurkitu Lartzabalek

Hazparden hasi zen idazten Piarres Lartzabal, eta Charritonek xuxen xuxena eman zuen aditzera Hazparnek antzerkitan edukitako tradizioa, hala nola Heleta herriarena.

Aurten Heletan izan diren «galarrotsek» bazuten alde aurretik arrakontra gozoa iduri zuen mahai-ingurua, Piarres Lartzabal antzerkilari handiaz zena hain zuzen. Bildu zen jendeak eduki zuen txalorik bost hizlariendako.

Dena den, tradizioa hausten zuten atalak zeuzkaten Piarres Lartzabalen lanek. Bate-tik, neska mutilak batera airtzea, e. a. eskandalo biziko afera zen. Hazparneko hainbat eta hainbat, baita Euskaltzaleen Biltzarreko garaiko jaunak, aurka zituen «Lartxa-

bal» madarikatu hark.

Beste batzuek Lartzabalez zuten oroitzapena ekarri zuten igandekoan. Roger Idiart Lartzabalen herrikideak Soko inguruan emandako laguntzak haizatu zituen: dirua ebatsi zioten haur buhameekin afera zein garbiki xuxen-

du zuen, azala zinez eri zuela ta etsitako gizon laguntzarik gabeko bat zein zinez lagundu zuen itsasoko haizea medio eta beste. Eugenio Arozenak berriz, frankismo garaian Madrilan Lartzabalen lanek zuten ospea eta madarikazioaren berri eman zien han bildutakoei. Antzesten erakusten ere nola zekien aipatu zuen Arozenak, Maurice Bortayrouk ere esandakoa bera gainera.

Bortayrou bera izan zen hari buruzko berri gehiago eman zuena. Apez lanak finitu eta, gauaz, Mattantta bere laguntzaileari kafea eskaturik, gau guztia idazten nola pasatzen zuen maiz, irriaren ondoren gogoeta eraztea zein maite zuen...

Antzerkilarien Biltzarren sorrera gertatzen da 1968an Baigorriko bilera batean Lartzabal bertan dela. Erabaki da urtean estrainaldi bat bederen egin beharra dagoela eta Baionako antzoki nagusia betetzen da Matalaz lanarekin. Landartek garbi azaldu zuen Lartzabalek izandako garrantzia, beren belaunaldian aitak hartu baitute, Monzonen lanak gaitzetsi gabe. Lartzabalen arrakasta, hala ere, sortutako eskandalek bulkatu zuten hasiera batean gazte denboran ezagutu zuen Charritonen arabera.

Lartzabalek antzerkiaren arloan izandako hutsak, bere lanak nola argitaratuko diren eta gaineratiko dantzatu zen igandekoan Heletan. Hain aise, hain garbi.

INAKI CAMINO

«FOCO 88» ARGAZKI ERAKUSKETAN ESKEGITZEN DITU BERE LANAK

Iñigo Royo: «Modan dagoen argazkia estilizatua da, baina nik gehiago zaintzen dut irudimena»

Tolosan bizi den gaztea, Iñigo Royo Etxezarreta, orain dela 25 urte jaio zen. Zinea asko gustatzen baina garestiegia zenez hortan aritzea, argazki munduan murgiltzen hasi eta zenbait lehiaketa, Eusko Jaurlaitzaren beka eta azkenik bere ametsa egia bihurtu da.

Apirilaren 25tik maitzaren 22ra Madrilgo «Círculo de Bellas Artes»-eko antolapean FOCO erakusketa, lau esposizio bakarkakoak: japoniarra, Shosi Ueda; holandarra Szulc Krzyzalowski; Antonio Bueno eta Iñigo Royo estatutik.

Baita ere taldeko lan bat: «Proceso al medio» izenburuz; honek 10 argazkilari bilduko ditu. FOCO, Estatu mailan dagoen erakusketa inportanteena dugu eta hemen txar aurki dezakegu Iñigo. «Instituto de la Juventud»-eko «Amadis» erakustokian beste bat maiatzaren bukaeran.

Denboraren poderioz

Iñigo Royo Etxerrazeta tolosar argazkilaria gaztearen bi azken sailak: «Recuerdo de polvo de estrellas» eta «Memoria» Madrilan erakutsiak izango dira. Niépeek, orain dela ehun eta hirurogei bat urte ez zuen pentsatuko nirekin hondartzatik paseatzen zihoan pertsona hark aintzina argazkiak maiteko zituenik... Iñigok ere, orain dela urte pare bat, ez zuen pentsatuko aurtengoa bere argazkilaria bizitzaren urterik hobenetariko bat izango zenik...

ARGIA.— Has gaitzen zure azken obrarekin. Zer

da «Recuerdo de polvo de estrellas»?

IÑIGO.— Azken sail honek argazki album bat izan nahi du. Etxe guztietan egon ohi den horietariko album bat.

A.— Album horren tapak irekitzen ditugunean zerekin topatzen gara?

I.— Album honek hamar argazki ditu. Lehendabiziko bederatiak aintzinako argazki errealean erreproduzioak dira, eta hamargarrena, linea horretan sartzen da, baina

azken argazki hau nik sortu dudana argazki bat da, zenbait elementu berri sartuz (telebista, e.a.).

A.— Azken obra honekin egin al duzu inon erakusketarik?

I.— Ez, oraindik ez; baina Madrilgo «Instituto de la Juventud»-eko «Amadis» erakustokian azalduko dut obra honen zatitxo bat, datorren udaberrian.

A.— Obra honen proiektua egin zenuenean, zein helburu jarri zenizkion zeure buruari lan hori aurrera eramateko?

I.— Album hau denborarekin egin dudana joku bat da. Nere «Memoria» sailarekin jarri nuen helburu bera. Gure denbora... Nik aztertzen ditut orain dauden elementu batzuk, etorkizunean ikusiko litratekeenak, aintzinako mo-

mentu bat bezala. Hori garbi ikusten da argazki horiek egiterakoan erabili dudana teknika aztertuz. Oso lotuta doa nik nuen helburuarekin. Erabili ditudan negatiboak puskatuta zeuden; nik neronek hausten nituen, gero positibatzarakoan argazki zaharren itxura har zezaten. Denboraren poderioz puskatu balira bezala.

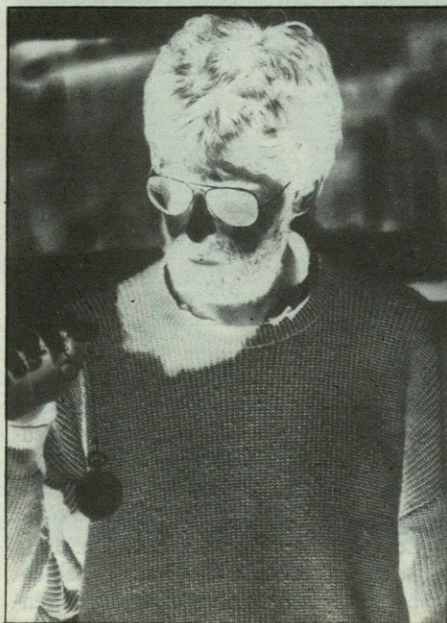
A.— Ikusten dugunez, negatiboak eta argazki hauek ateratzeko erabili duzun materiala ez duzu batere zaindu... momentu hauetan zenbait jende esaten du argazkiaren mundua krisi baten barnean murgildurik dagoela, eta zu bezalako argazkilariak horren adibide garbia zaretela...

I.— Bai, egia da. Orain modan dagoen estiloa, modan edo gehien erabiltzen den argazkia, argazki estilista eta puro bat da, non negatiboak, paperak, argazkiaren prozesu guztia, asko zaintzen diren... garrantzi handia ematen zaie bai kamarari, objektibo... Niri gustatzen zaidan argazkia beste bide batetik doa, estenoepika argazkia... argazkiari buruz eduki daitekeen kontzeptuarekin lotuta doa. Nik gehiago zaintzen dut ideia, irudimena...

A.— Beno, Iñigo, bukatzeko, FOCOan ikusiko gara; zer diozu erakusketa horri buruz?

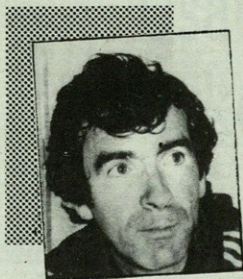
I.— Bai, asmoak bai behintzat. Zer diodan horri buruz? Estatu mailan argazkilaria bati gerta dakioken handienetarikoa gauza bat dela, eta gusatuko zaizuelakoan nago.

Zein argazkilarik ez dio bere buruari erretratorik egin? Hona hemen Iñigoren autoportreta.

JOKIN BILDARRAZ

Paperetan idatziak

EUSKARA ETA FUTBOLA

Futbolak duen lengoia ez da euskaraz erabiltzen. Bakarrik profesionalak ez diren amateur talde edo ekipo batzutan entzuten dut euskara darabiltela, batez ere kosta ertzean... horiek euskaraz jokatzeko dute.

Joxe Anjel Iribar, («Deia», 88-IV-29).

ETB

Komunikabideak zaleak dira ETBz zerbait txarra gertatzen denean bakarrik hitzegiten, hainbat gorabehera positibo hurrango baterako utziz beti, baina oraingoan ez dugu beste erremediorik. Albisteak bere garrantzia bait du: «Arkupe» programa bukatu da. (...) Programa kultural aldetik batere sobrante ez dagoen etxe horretan holako telebista desagertzea ez da batere pozgarri.

F. Ibargutxi, A. Lertxundi, («El Diario Vasco», 88-IV-27).

ETSIPENA ANTZERKIAN

Horra hor hitz bat gure herriak maite ez duena: etsipena. Suizidioa bezala: hainbestearino ez da maite —horren beldur?— non bestela erraten den, 'bere buruaz beste egitea...'. Zer hipokrisia! (...) Etsipena, antzerkiak Euskal Herrian ez du aurrez-aurre begiratu nahi. Gehiegi jakiteak ekartzen zituen kalteetan, jainkoaren moldagabeki desafiatzetik aparte, burua berotzea eta etsitzea zela, zion —dio?— gure herriak. (...) Errorrino joan gaiten: euskal antzerkiak tema hori sartuko ez dueno ez da obra onik eginen, hemen. Egun bizi dugun gai nagusia baita.

Lucien Etxezaharreta, («Susa», 22. zbka.).

NAFARREN HIZKUNTZA

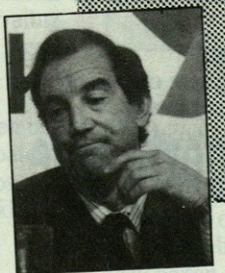
Badirudi Baskongadetako Administrazioak lan gehiago egin duela euskararen alde hemengoak baino. Honela, jende askok uste du euskararen arazoaren bilakaera Administrazio eta Instituzioen eskutik etorriko dela eta beraien borroka, alde batetara utzi dute. Nafarroan ez da horrela gertatu, jendeak ez du porrot egin, edo ez da hain nabarmena izan behintzat.

Sagrario Aleman, («Navarra Hoy», 88-IV-26).

BARNETEGIA

Nire ustez, oso baliagarria izan zen bai niretzat bai nire emaztearentzat, nirekin egon bait zen, nahiz eta, zeregin batzuek zirela medio ikastaroa eten behar izan. Aurretik, Iruñean bi ikastaro eginak genituen eta, Lazkaoak aurretik ikasitakoak finkatzen asko lagundu zidan.

Karlos Garaikoetxea, («Habe», 123. zenb.).

Karmelo Landak puntua jarrita

Koldo Urriz

(Irrati libreen mugimenduaren partaidea)

— «Irrati libre» izena desegokia omen da, Joseba Arregi, Jaurilaritzaren kultur kontseilariaren esanetan hemen diren irrati guztiak baitira «libre». Horretaz zer duzue esateko zuek?

Irrati guztiak libreak dira emititzeko eta adierazteko askatasuna duten neurrian. Guk «Irrati libre» izen hori hartzen dugu, Euskal Herriaren errealitatearen ikuspegi manipulatu gabekoa ematen saiatzen garelako. Saio horretan, estamentu «ofizialak» zalantzan jartzen eta zirikatzen ditugunean, hauek nolabaiteko neurriak ezartzen dituzte gure gain, hertsierak, zigor ekonomikoak, eta abar —orain gutxi eman den adibide aipagarria, Iruñeko «Eguzki» irratiarena da—.

Guzti hau dela eta, Telekomunikazio legea atera egin dute, frekuentzietan beraiek kontrolatzen dituzten irratiak bakarrik mantenduz, eta herri irrati libre guztiak isil nahian. Gure erantzuna argi dago: hertsiera baten aurrean, beste baten zabalpena. Herri mugimenduak ez du inoiz etsiko, adierazpen askatasunaren alde.

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Xalbador» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Falo zantarra», Joane Barolo. Elkar.
- 2.— «Perla», Jon Steinbeck. Elkar.
- 3.— «Kama Sutra», Anonimoa. Elkar.
- 4.— «Berebiler», Etxepare. EEE —Klasikoak—.
- 5.— «Quítan arrebarekin», Orixe. EEE —Klasikoak—.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal Gramatika. Lehen Urratsak, 2». Euskaltzaindia.
- 2.— «Euskal Irakaskuntza Nafarroan. Normalizaziorako oinarriak», Pakita Zabaleta. Egilea bera.
- 3.— «Euskal Herriko inguru gordeak», Migel Angulo. Elkar.
- 4.— «Etxean egiteko perfumeri produktak», UEU. UEU.
- 5.— «Eskolarteko bertsolari gaztetxoek 7. txapelketa», Askoren artean. GIE.

euskal antzerkigintzari errepasoa

Susa

literatur aldizkaria 22

kalean da gure taula
bizkor!
durango-rako agortu bide

**ANTZERTI HILDA
BIBA ANTZERKIA!**

laborategi fisiologikoetan

Usadio zaharren tankeran aizkolarien saiakera berria

Maiatzarekin batera aizkol munduak jokurako molde zaharreko usadioak zuzpertzte saioari ekin zion, Hernaniko Jauregi baserriko zelaietan burututako ikuskizunean Mindegia, Olasagasti eta Larretxeak zuhaitz bana bota behar izan bait zuten, segidan adarrak moztu eta dozena bat epaietan banatzeko. Garai batetan bederen halamoduzko makina bat apostu egiten omen zen basoetan barrena.

EUSKADIKO aizkolariek etzandako enborren gainean egin ohi dute beren mozketa lana, nahiz eta behin baino gehiagotan zutik paratutako enborrean ere ihardun duten. Gogoratzeko modukoak dira, adibidez, 1952ko ekainaren 29an Baleztena, Txurruka, Goñi eta Iurrebasok Andoainen moztutako eukalip-toak; edota Tolosako zezen plazan 1961ko urtarrilaren 8an Polipaso eta Latasak jokatutako apostua; eta baita Donostiako Trinidad plazan 1968ko irailaren 12an Latasa eta Robert Singleton britainiarraren arteko norgehiagoka.

Aizkolariek entrenamenduetan botatutako zuhaitzak

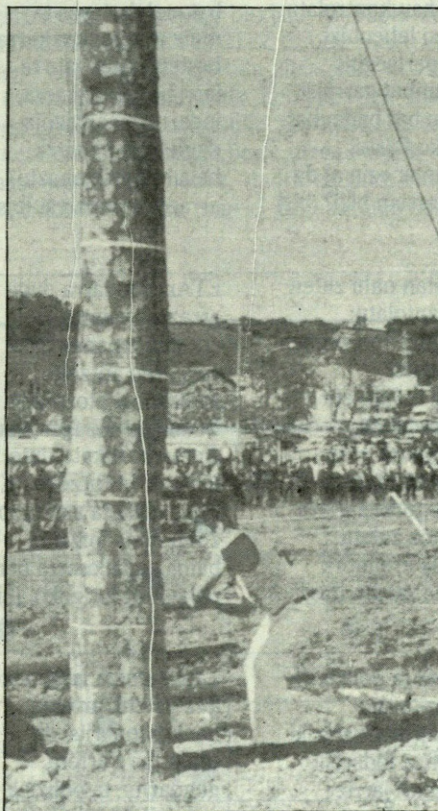
Iragan mendean «Euskal-Erria» aldizkariak ba omen zekarren delako Insausti baktek izkiriaturiko artikulo bat, non aipatzen bait da zuhaitzak jaurti eta ondorenean haien gainean aritzen zirela lehian.

Hain urrutira jo gabe ere, arestian aitaturako 1952. urteko Andoaingo saioko argazkiak ere badira, Baleztena, Txurruka, Goñi eta Iurrebaso ohol batzuren gainean igota zutikako enborrak moztzen, gainkaldetik hasi lehenik eta gero eta beheago jarraituz segidan —zuhaitzak landatuta ez egon arren—

Hala eta guztiz, jakina da gaur egun hainbat aizkolarik nola burutzen dituen bere entrenamenduak... Egurra ez da batera merkea, eta, basora abiatuta, apropos erizitako zuhaitza jo eta bertan txikitzen omen dute.

Hiru zuhaitz usadio zaharrean

Hernaniko Galarreta auzoan Larretxea, Olasagasti eta Mindegiaren artean usadio zaharren tankeran ikuskizun polita eskeini

zuten iragan den igandean: hiru platano zuhaitzen zozketa egin zen; 1'48 metro diametrokoa tokatu zitzaion Olasagastiri (zailena) eta 1'46ko bana Mindegia eta Larretxeari. Olasagastik, zuhaitza bota ondoren, 12 zatitan egin behar izan zuen berea eta 13 zatitan beste biek, aldeaz aurretik enbarazu egiten zuten adarrak kenduz.

Mindegiak irabazi zuen 32'19 minututan amaituz lana, Larretxeari 3 segundutako alde laburra besterik atera gabe; eta atzetik, Olasagasti 37'29 minututan.

G.A.

KIROLEKO Medikuntzaren Nazioarteko Kongresuaren IV. edizioa burutu zen Donostian iragan den astean. Eta berriro ere farmakoaren erabilera hedatutak bereganatu zuen lekuri zabala parte hartu zuten hizlari medikuen ponentzietan: Seul-eko olinpiadetan ezin ahal izango omen da egungo doping moetarik sofistikatuena atxeman —odol txertaketa bidezko doping-a!—, nahiz eta bere erabilera debekatutzat jo den honez gero.

BOTIKA eta farmako kome-rien aldamenen ordea, ezagutzera eman zen aurrerapen zientifikorik kirolaren munduari lotua: laborategi fisiologikoetako lana, Britainia Handiko «Olympic Medical Centre»ko buru den Craig Sharp medikuaren esperientziak ipiniz exenplu gisa. Hirurogeita hamar urte pasatxo dituen zientifiko honek Ekialdeko Alemanian hasi zituen atletismo esparruko ikerkuntzak, gaur egun bere metodoak Britainiako Federakunde Olinpikoa-zen zerbitzuak jarri baldin baditu ere martxan, aurtengo udako olinpiadei begira.

SHARP doktoreak esplikatzeko duenez, esfortzu lan batetan atletaren gorputzean 'ezintasun' egoera berezi bat gertatu e da, zeinaren araua ezin duen oxigeno gehiago erabili, ondorioz odolera eta segidan giharretara azido laktikoa isurtzen duela erabateko nekea eragiteraino. Hori zein instantetan gertatzen den neurtzeko ergometroak, dinamometro isokinetoak eta antzekoak sortu dituzte, betiere ordenagailuetara lotutak, gisa honetan entrenamenduko nekea kontrolatzeko aukera dutela bai esfortzuari etekin hobea ateratzeko bai gorputza apropos lantzeko. Entrenamendu desagokiaren eta gehiegizko entrenamenduen kalteen erruz suertatzen dira frakaso nagusiak, eta sintomak ezagunak dira kirolariengan: ameskaiztoak, in-sominoak edota konzentrazio zailtasunak, esate baterako. «Ekialdeko Alemanian bezala», dio Sharp-ek, «benetako sekretua kirolarekiko Gobernuaren bo-rondate eta konpromezuan daz-tza».

GORKA ARRESE

'Negoziaketa'

ETA desagertzeko

1
Guztion ahotan dabil gaur 'negoziaketa', guztiok onartzen dugu pakearen hizketa, baina alde batentzat da engainuz jolasketa, amarruz goxo hitzegin zapuztu nahi dute-ta baina Negoziaketa ez da-ta zapalketa alper-alperrik dabilta ez dago salgai ETA (bis)

2
Pakearen bila denak jokatzen du arrazoiz, baina eskakizun denak eginak ziren sasoiz, agian uzta biltzeko oraindik ote da goiz? Heldutako itxurarik ez da ikusten inoiz, poliziaren zigorra hor bait dugu edonoiz, inoiz egitan badatoz, jakin nahi genduke noiz? (bis)

3
Liberté, égalité ta gainera fraternité, oihiak zabaldu ziren baina hoiek zein jite? Sekula ez dugu jasan hainbeste izurrite, lfarretik botatzea ote da égalité? Etxea zulatu eta sartzea da liberté? Espainiakin anaitzen, horretan badakite... (bis)

4
Garai batean joanik hemengoek ihesi, horrela alde eginez gartzela eta juezi, jendetza hau kontrolatu egin zuten lehenbizi, eta gero pertsegitu sortuz hainbat garraisi, baina itun bat badaukat galdetzeko Parisi: Euskaldunak ezin al du Euskal Herrian bizi? (bis)

5
Era honetan nahi zuten burruka antolatu: Lehendabizi non zegoen Etakoa bilatu, gero noiz bahitu eta giltzapean pilatu, eskutik eskura pasa ta gero gartzelatu, bertan gogorki zigortu edo haiztoz zulatu, baina hala ere inork inor ez du salatu. (bis)

6
Gendarme ta poliziak ari dira jo-ta-su, ETA desagertu nahirik hor dabilta indartsu, askatasunari jarritz hainbeste enbarazu, lehengoan eraman zuten Begoña Sagarzazu, bortxatu nahi eta joka... hortik pentsa ezazu! Hemen terrorista nor den garbi samar daukazu. (bis)

7
Gaur egun gure zerua ez da jazten urdinez, herri txiki bat jaio-ta bizi gara saminez, denok ditugun ametsak banaka deseginez, herri bat helburu dugu guk intentzio finez, eta bertan bizi nahi-ta bizi gara ezinez, txakurrak atzetik eta nora joan jakin ez. (bis)

8
Bi zatitan banatu zen pakearen pitxarra, bi zatitan banatu da gaur Euskal Herri zaharra, batzuek boterea ta maiz arrazoi kaxkarra, besteok gabe jaio ta jarri behar bizkarra, indarraren arrazoa dugu bete beharra, hala ere ezin ahaztu arrazoiaren indarra. (bis)

9
ETAren indarra dugu arrazoa zaintzeko, eta min emanez dabil sugaaren antzeko, agindu bat etorri zen: Behingoz desagertzeko! Amorrus jokatu dute lan hori burutzeko, 'Negoziaketa'z mintzo ziren dena lotzeko, baina zapalkuntza berriz pake hori lortzeko. (bis)

10
Zapalkuntza jasan arren guk urtetik urtera, haundiena iritsi da orain gure artera, gendarme ta poliziek erasorik batera, nahiz eta une hauetan jo beharra atzera, gure menditan bizi den sugaaren antzera, erasoaren ondoren berriz piztuko gera. (bis)

OTARDI

Txisteak

MEMORIA TXARREKOA

Soldaduskara joateko garaia iritsi eta Legorretako Joxe Migelek ez zuela inola ere joan nahi. Zeozer asmatu eta Loiolara joan zen alegatzera:

- Egunon! Zer alegatzen duzu?
- Memoria txarra!
- Nola esan duzu?
- Ez naiz gogoratzten!!

ONA ALA TXARRA?

Medikuaren kontsultan berrogeita-mar bat urtetako gizona sartzen da.

— Begira mediku jauna... Nik ez dakit zer gertatzen zaidan baina hau ez da normala:

Izan ere, hasten naiz emakumearekin jolasten eta lehenengoan ondo. Lehenengoan oso ondo, batere arazorik gabe biok.

Bigarrenengoan piska bat gehixeago kostatzen zait, baina hala ere nahiko ondo hau ere.

Hirugarrenengoan hasten zaizkit bolak altxatzen eta belaunetan oinazea... gerritan mina...

Laugarrenengoan arnasa ezin harturik ibiltzen naiz, ito beharrean.

Eta bostgarrenengoan gaitz guzti horiek bildu eta gainera gorputz guztian zehar halako dardarizo bat zabaltzen zait, hil egin behar dudala iruditzen zaidala.

Eta guzti hori medikua jauna, zer iruditzen zaizu? Ona ala txarra?

Medikuak erazten ditu betaurrekoak eta begietara zuzen begiratuaz zera erantzuten dio:

— Hori? Ez ona eta ez txarra! Hori gezurra duk!!!

SANTO TOMASEKO FERIAN

Santo Tomaseko feria zela eta esaldi xeble hau entzun ahal izan genuen irratiz:

— Gaur Santo Tomas eguna ospatzen delarik, azoka ederra ikusteko aukera dugu. Era guztietako aziendak ikusi ditugu. Esan beharra dago ere abereen artean alkatea ikusi dugula.

SAGARDOTE-GIAN ENTZUNA

- Aizak, labana non dago?
- Non egongo duk ba? Cuban!

a ze flasha!

O, Pello, Pello...— Harrituta nauka Askagintzakoen marketing bitxiak. Alkohola ere droga dela eta horren kontra alde aurretik txertatzeko-edo «EZ ZAI TEZ PELLO IZAN» eskatzen digute. Zergatik ote? Kantuan ageri den Pello Joxeperi gertatu zitzaiona —«... tabernan dala haurra jaio da Larraulen»— jazo ez dakigun, behar bada. Edo joan den udan hain modan egon zen «Miguelín el cashero»ren arrakastan inspiratuko zen marketin-ero hori «No seas pello» euskaratu nahian. Dena dela ere, Pello izatea beste erremediorik ez dugunok drogara kondenatzen gaitu. Beste hark kantatzen zuenez, «inork ez gaitu inoiz askatuko». Ze nolako askak egiten ote dituzte ASKA-GINTZAKO hauek? Zein askatan bazkatzen ote da publizitate arduraduna?

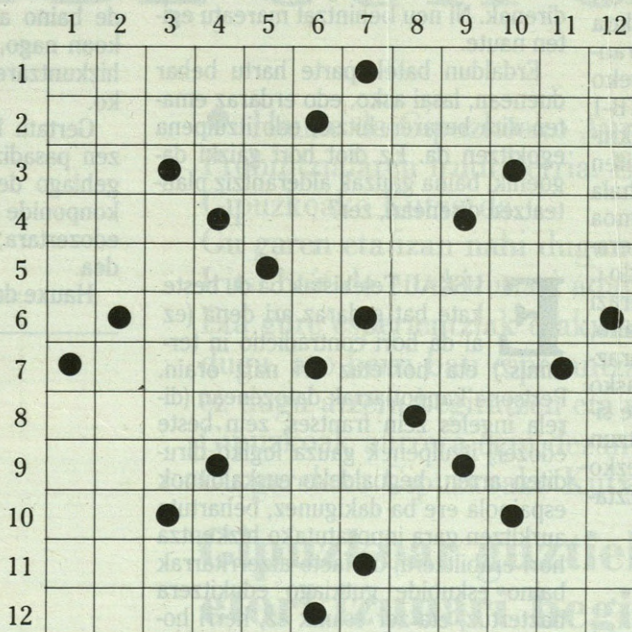
AGINAKO PELLO

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Hutsa. 2. Metal preziatua. Igaro. 3. Helioaren sinbolo kimikoa. Arabako. Atzizkia. 4. Ez ar. Eman ezan. Ohartasunaren etena. 5. Alfer. Ura darienak. 6. Bokala. Momentua. Galdetzailea. 7. Norbait. Pertsona ez heldu. Boroaren sinbolo kimikoa. 8. Edari. Erretegi. 9. Partitiboaren marka. Gozo. Moile. 10. Osmioaren sinbolo kimikoa. Iparamerikako lurralde handi zabala. Kontsonante bikoitza. 11. Orratzaren itxura duten arrainak. Kiskalia. 12. Musika sinboloak. Azkarrak.

GOITIK BEHERA: 1. Deitorea. Bizk. eraman. 2. Esne gaina. Zekor handi. 3. Ez eme. Otsailak hogeitazortzi hogeitabederatzi izaten ditu. Utik! 4. Infusioa. Nonbait. Edo. 5. Arrantza aparailu. Leloak. 6. Bokala. Arrantza aparailua. Barazkiak. 7. Haran. Ilun, triste. Bokala. 8. Zenbait landareen punta zorrotza. Ikertu aditzaren infinitiboa. 9. Animalia ornogabe. Hego koreako hiriburua. Ihardun. 10. Zilarren sinbolo kimikoa. Ereduak. Radonaren sinbolo kimikoa. 11. Artopilak. Lasaia. 12. Nireak. Kristalak.

(soluzioak 11. orrialdean).

osasunaren arduraz

Ikaskuntz prozesua: azken orduko berriak (2)

J OAN den asteko gaia- rekin jarraituz ere, iturriak aldatuko ditugu. Aurreko astean USAtik bazetozen berriak, gaurko honetari getuagokoak ditugu. Elsa Garcia psikopedagogian adituaren ustetan umeei irakurri eta idazten oso goiz irakasteko joera «kaltegarri gerta dakieke beren ikaskuntzan». Prozesu horri heltzeko behar adinako gaitasunik ez duen umea, eskolara iristean, porrotaren bidetik abiatzeko arriskuan dago, bere kasua banan bana eta arreta handiz aztertzen ez bada. Nahiz eta adin legala bete eskolara sartzeko, heldutasunik lortu ez badu, hobe litzateke haur-lorategian denbora gehiagoz edukitzea (nahiz eta bost edo sei urte eduki).

«Haur-lorategiek ezin dute eskolekin lehian aritu, eta ez dagozkien eginkizunak beren gain hartu. Irakurri eta idaztea eskolara-ko dira; haur-lorategietarako jolasaren bidezko estimulazioa», Elsa Garcíaren hitz sutsuetan. Inorri ez zaio okurritzen ume balio- gabetu bat marathoia korritzera bultzatzea, baina heldutasunik gabeko haur bat eskolan bere mugak gaintzera behartua izaten da askotan: ez du mailarik lortzen, eta alde guztietatik dator- kio presioa (gurasoak, irakaslea, etab.). Tonto edo alfertzat hartua izateko arriskua dago.

Egoera hau argitzea behar-beharrezkoa da, ezin bait da umea zorigaitzoko bihurtu urtebete irabazi edo galtzeko auzi horretan.

XABIER AGIRRE

Eztabaidak, euskara eta ETB

GERTATU bezala azaldu nahi nuke, gaizki ulerturik egon ez dadin, eta agertuko dudan arazo erreal eta praktikoa konponbidean jar dadineko asmotan.

Azkenaldi honetan modan edo dau-de eztabaida telebisiboak. Eritzi desberdinetako zenbait pertsona telebistara eraman, aurrean eztabaida gidatuko duen pertsona bat jarri, eta aurrera!, zeinek berea defenditzeko aukera omen du. Zentzunak eskatzen duenez, denetarik eritziak agertu nahi badira, logiko samar dirudi, denetarik eritxidunak eramatea, eta horrela egiten saiatzen dira batzu.

Kontua da, holako eztabaida batetarako deitua izan nintzela, eritzi-korronte baten ordezkari modura edo. Ideia eta asmoa agertu zidatenean, ondo ikusi nuen eta momentuan baietza eman nuen. Zehaztasun bakarra aipatu nuen, nire jokabide arruntaren arauetako, ohiturazkoa dudanez euskaraz hitz egingo nuela, horixe baitzen arlo horretako neure eritziak adierazteko erabiltzen dudana hizkuntza. Gainera eztabaidaren muinetako bat euskararen erabilpena ere ba zen.

Eztabaidaren antolakuntzaren arduradunak zenbait arazo sor zitezkeela adierazi zidanean, arazo teknikoak erraz gainditzeko modukoa zela erantzun nion, horretarako aldibereko itzulpenak zeudela, eta gainera ETB-1 katean normalki erabiltzen zen teknika zela. Ni komentatu ez ninduten zenbait arazo azaldu zizkidan, hala nola, horrek eztabaidaren erritmoa apur zezakeela, edo nire azalpenetako ez zela onuragarria izango, edo... Dena den, neurean nengoela aiderazi nion, prest nengoela eztabaidarako, aurreko egunean ETB-leko euskarazko eztabaidan erdaldunak lasai asko aritu zirela, alderantzizko irtenbide simetrikoa eskatzen nuela,... Erantzun zidan, pentsatuko zuela eta baieztatu kasuan deituko zidala. Gaur arte. Ezta-

baida erdara hutsean egin zen, noski. Eta talde handi baten eritzia bertatik adierazi gabe geratu zen, eztabaidaren mamia guztiz herren geratu zelarrik. Horren ordez, beste muturreko pertsona bat eraman zen, prezeski euskaraganako duen amodioagatik ezagutzen ez dena. Truke bikaina bezaraz.

HOLAKO gauzetan tontoarena egiten ari gareneko zentzuzioarekin irten behar izaten dugu, tamalez. Baina pentsa dezagun ea, tontoarena gorabehera, arazoak guk planteatzen dugun bidetik edota bestetik duen benetako konponbidea.

Eskubideen ikuspuntutik ia inork ez du ukatzen gaur egunean (ETB-n ere horrela dela pentsatu nahi dut) euskaraz hitz egiteko duguna. Bestelakoa da praktika. Euskal Telebista deritzon horretan, bistan da, euskarazko emisioan ardura berezia dutela erdal teleikusle posibleen eskubideak zaintzeko. Horretarako daude euskaldunok zorabiatzen gaituzten azpiko parteko itzulpenak, erdaldunentzat mesede direnentz duda egiten dudana neurrian, euskaldunentzat izugarriko oztopo direnak. Ni neu behintzat mareatu egiten naute.

Erdaldun batek parte hartu behar duenean, lasai asko, edo erdaraz ematen dira beraren hitzak edo itzulpena egokitzen da. Ez diot hori gaizki dagoenik, baina gauzak alderantziz planteatzen direnean, zer?

EUSKAL Telebistak ba du beste kate bat erdaraz ari dena (ez al da hori contradictio in terminis?) eta horretaz ari naiz orain. Pertsona kanpotiarrak datozenean (dirrela ingeles zein frantses, zein beste edozer) itzulpenek gauza logiko diruditen arren, hegoaldeko euskaldunok espainola ere ba dakigunez, behartuta aurkitzen gara inposatutako hizkuntza hori erabiltzera, de facto atzerritarak baino eskubide gutxiago edukitzera baztertuz, eta zer esanik ez, herri honetako hizkuntza nazionala ezagutzen

ez dutenen azpian jarritz. Eta egoera hori iraultzen ez badugu, agur benhur, gureak egin du.

Arazoa ez da, hasieran aipatu dudana eztabaidaren arduradunaren hitzetan azaldu zidan bezala, horregatik haserretuko nintzen ala ez. Bidenabar, diodan ez nuela haserre pertsonalik hartu, noski, haserre estrukturala baizik. Arazoa da, problema latz honi irtenbidea eman behar zaiola, eta erabateko irtenbidea bestelakoa den arren (herri hau berreuskalduntzea) programa hartarako nik proposatutako prezendenta egokia litzatekeela. Bestela, joko honetan batzuk karta markatuekin eta komodin guztiekin jokutzen ari dira.

Bitartean, hemen posible da, euskarazko sari literarioak erdaraz idatzitako lanen itzulpenen bidez irabaztea.

KEZKATZEKO da, bestalde, euskaraz hitz egin dezaketen euskaldunak, beti erdarazko saioak aurkezten ikustea. Gehienetan erdaraz ari diren profesionari horiek zer mesede egiten dioten herri honen berreuskalduntzeari, frogatzeko dago, baino nire intuizioaren arauera, mesede baino areago kalte egiten dutelakoan nago, ordua baita praktikan zer hizkuntzaren alde gauden adierazteko.

Gertatu bezala kontatzen hasi nizen pasadizoa, anekdota hutsa baino gehiago delakoan nago. Arazo horri konponide aurkitu behar diogu, baina edozertara, oraingoa ez da konponbidea.

Hauxe da nire beste ikuspuntua.

J.R. ETXEBARRIA

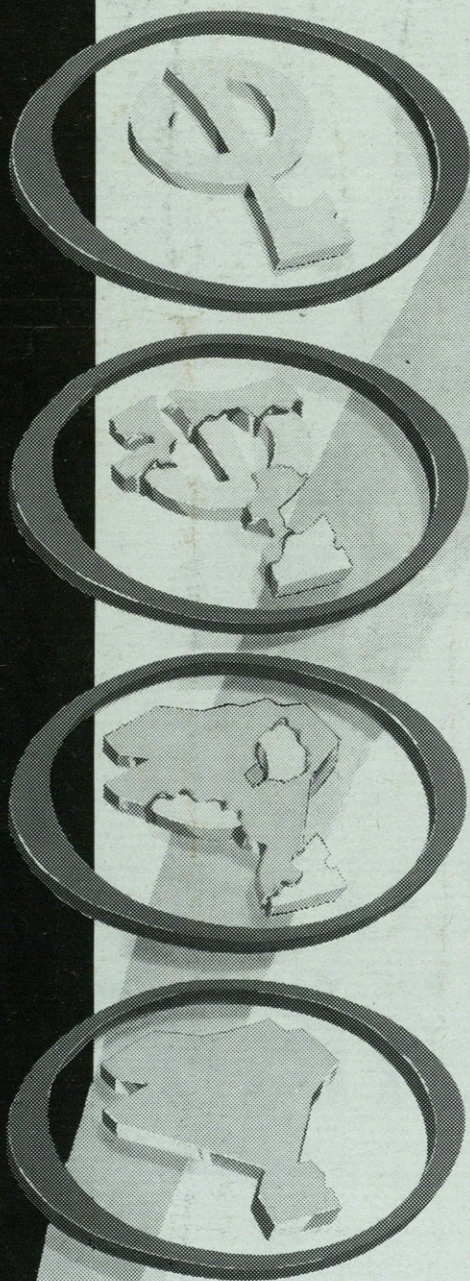
GK:

GIPUZKOAKO KUTXA • • • • • CAJA DE GUIPUZCOA

● Hauxe da Gipuzkoako Aurrezki Kutxa
Probintzialaren irudi berria. Eta gure izen berria
Gipuzkoako Kutxa da.
Gu garen eta izan nahi dugun guztiaren sinboloa.
Iritsi bait da etorkizunari adarretik heltzeko ordua.
Eta gure esperientziak erakutsitako onena bilduko
dugu, aro berri bati esperantzaz beteta ekiteko. Guk
ez dugu atzera begiratzen eta saiatuko gara, jo ta ke,
Gipuzkoak aurrera egin dezan.
Gu garelako Gipuzkoako Kutxa.

**Gipuzkoar guztiekin gaude
etorkizunari begira**

HERRI GINTZAN

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

► Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.

► Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.

► Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

► Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia "Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan

ko
kontu korrontearen bidez

kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

SINADURA:

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA Marketing-eko Dptu a
J. M. Anizmendiarrrieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa.

Itxaron gabe, bete
eta bidali iezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa